

ИГРАТА

Най-хубавото от сп. „Светулка“ (1904 – 1947)
и сп. „Детска радост“ (1910 – 1947)

Антологията е реализирана по проект
„Българската литература за деца и юноши XX – XXI в.“,
финансиран от Фонд „Научни изследвания“
с дог. № КП-06-Н60/7 от 17.11.2021

© Александра Антонова, Боряна Владимирова, Огняна Георгиева-Тенева, Петър Михайлов, Росица Чернокожева, Таня Казанджиева, съставители, 2023

Научни рецензенти:
проф. д-р Младен Енчев
доц. д-р Елена Азманова-Рударска
д-р Ана Атанасова

© Стела Славова, художник, 2023

© Издателски център „Боян Пенев“ – Институт за литература при БАН, 2023

ISBN 978-619-7372-63-2

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ЛИТЕРАТУРА

ИГРАТА

Най-хубавото от сп. „Светулка“ (1904 – 1947)
и сп. „Детска радост“ (1910 – 1947)

София, 2023

Снимките на Александър Спасов, Иван Василев и Никола Никитов са предоставени от БИА – НБКМ, снимките на Георги Караиванов, Йордан Стубел и Калина Малина са предоставени от Националния литературен музей, снимките на Георги Костакев, Стефана Цанкова-Стоянова и Васил Павурджиев са взети от юбилейния сборник „Светулка“ (1904 – 1934). Снимките на Асен Разцветников, Атанас Душков, Васил Стоянов, Веса Паспалеева, Георги Райчев, Георги Стоянов, Дамян Калфов, Димитър Бабев, Димитър Подвързачов, Димитър Шишманов, Елин Пелин, Елисавета Багряна, Емануил Попдимитров, Емил Коралов, Константин Константинов, Лъчезар Станчев, Младен Исаев, Никола Фурнаджиев, Николай Фол, Панчо Михайлов, Симеон Андреев, Стоян Попов, Христо Радевски и Асен Босев са предоставени от Института за литература при БАН.

На корицата: Лауцил. *Корица на сп. „Детска радост“*, 1923г.

В изданието е използван шрифтът EB Garamond

СЪДЪРЖАНИЕ

Детският остров. Предговор.....	11
Георги Стоянов. Основател на детското списание „Светулка“.....	13
Дях, дях, конче.....	15
Съдраното коленце.....	16
Александър Спасов	19
Из „Овчарчето“.....	21
Чичо Стоян	27
Игра на рими.....	29
Васил Ив. Стоянов	31
Сляпа баба.....	33
В небесата.....	34
Пазя се.....	35
Все добре е.....	36
Димитър Бабев	37
Слънчова сватба.....	39
Гора и юнаци.....	40
Елин Пелин	41
На шейната.....	43
Мишка и котка.....	44
Майка Природа и синовете ѝ.....	45
Димитър Подвързачов	49
Крачун и Малчо в София. На служба.....	51
Крачун и Малчо в София. Победа.....	53
Елисавета Багряна	57
Великденски помагачи.....	59
Пожарникари.....	61

Екскурзианти.....	62
На пързалката.....	63
Баба Марта и Малък Сечко.....	65
Дора Габе	67
Криеница.....	69
Грях.....	70
Горкият.....	71
Екскурзия.....	72
Тръгнали.....	73
Пролет.....	74
Зимна радост.....	75
От летовище.....	77
Димитър Шишманов	79
Мечето и Кочо.....	81
Котакът Пижо и снежният човек.....	83
Асен Разцветников	85
Цар Гого.....	87
Юначина.....	89
Никола Фурнаджиев	91
Пакостник.....	93
Шейничка.....	94
На пързалката.....	95
Веся Паспалеева	97
Доволен.....	99
Игри и песни.....	100
Стягайте шейните.....	101
Калина Малина	103
Рокличката пак съдрана.....	105
Лудетина.....	106
Лалка.....	108
Баба.....	109
Письмце до бабка.....	110
Бърборичка.....	112
Малкият майстор.....	113
Китка.....	115

Стефана Цанкова-Стоянова	117
На бялката.....	119
Паляче.....	120
Герданче.....	121
Поздрав от морето.....	122
През веселия май.....	123
На море.....	124
Скиор.....	125
В тая чудна, бяла зима.....	126
Златен ден.....	127
На сбора.....	128
Излет.....	129
Сбогом, море.....	131
Летовник.....	132
Атанас Душков	133
Хайде на пързалката.....	135
Кой е бъркал в сладкото.....	136
Малката хубавица.....	137
Йордан Стубел	139
Гого.....	141
Моята кукла.....	143
Ето ви, дечица.....	144
Емануил Попдимитров	145
Снежен човек.....	147
Николай Фол	149
Чудните приключенията на Мешко и приятеля му Таралежко.	
Как Мешко намира приятеля си Таралежко и как тръгва на път	
с аероплан.....	151
Чудните приключенията на Мешко и приятеля му Таралежко.	
Мешко при маймуните.....	154
Юнаци.....	157
Георги Костакев	159
В планината.....	161
Георги Райчев	163
Въртележка.....	165

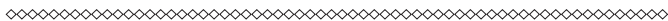
Георги Караиванов	167
Бабините вретена.....	169
Дядо Мраз.....	170
Халва за Заговезни.....	171
Васил Павурджиев	173
Моята кукла.....	175
Дамян Калфов	177
Големият рибар.....	179
Панчо Михайлов	181
Победител.....	183
Никола Никитов	185
Галю.....	187
Симеон Андреев	191
Коледно врабче.....	193
Младен Исаев	197
Малкият рисувач.....	199
Лъчезар Станчев	201
Заешки цар.....	205
Желание.....	208
Плаж.....	209
Слави връща се от плаж.....	210
Юнашка дружина.....	211
Емил Коралов	213
Дядо Коледа.....	217
Бабините очила.....	218
Коледна приказка.....	219
Белчо и Велчо.....	222
Как Заю Баю стана лъв.....	225
Мързеливото внуче.....	230
Константин Константинов	233
Вълшебната шейна.....	235
Приказка на щурчето.....	238
Срещу Коледа.....	241
Яйцата.....	244

Иван Василев	247
Зимна приказка.....	249
Христо Радевски	251
Аз на цирк бях.....	253
Асен Босев	255
Българско хоро.....	259

Детският остров

Мнозина знаят думите на Ран Босилек за детството, което той нарича „детският остров“. Наистина, като че ли с времето забравяме за детството си, когато една чепата тояга е конче или тъмното място под стълбите е царски дворец. Къде се стопява детското ни въображение, което ни е водило през първите години на живота ни. И дали разбираме колко сме обеднели духом с тази забрава. С настоящата антология ние се обръщаме и към малките деца, и към порасналите възрастни. Нека не губим свежестта на ранните години от живота си, нека си ги припомним. Сред забързаното ни ежедневие и катадневните тегоби нека тази антология сама се превърне в един чуден, целителен остров за наболелите ни сърца. Радостта, игрите, въображението да бъдат нашият лек срещу болезките. Неслучайно се римува болезки – смешки. Да се посмеем от сърце на затлачените ни ежедневни обърканости.

Списанията „Светулка“ (1904 – 1947) и „Детска радост“ (1910 – 1947) са безценна съкровищница за обезверените ни души. Поколения деца нямаха възможността да се докоснат до тези талантиливо написани творби. Сега ние поднасяме най-хубавото от двете списания в антология „Играта“ – първата от поредица тематични антологии по проект „Българската литература за деца и юноши ХХ – ХХІ в.“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ и разработван в Института за литература при БАН. Неслучайно големият наш писател Георги Мишев нарече „Детска радост“ „Златорог“ за деца“. В настоящата антология събрахме на едно място 34 писатели, които ще ни върнат смеха и радостта в очите. Тук намериха място и класиците на литературата ни за деца: Елин Пелин, Дора Габе, Веса Паспалеева, и по-малко известни автори, чиито творби, отпечатани на страниците на „Светулка“ и „Детска радост“, не са издадени в книги: Стефана Цанкова-Стоянова, Никола Никитов, Панчо Михайлов, Георги Стоянов, Георги Костакев и др. Поради склуче-

ни издателски договори текстовете на Ран Босилек в „Светулка“ и „Детска радост“ на тема играта не бяха включени в настоящия том. Текстовете са предадени с правописните и пунктуационни особености на оригиналните публикации и са подредени хронологически в секцията на всеки автор, като първо са поставени стихотворенията, след това – прозаическите творби. В биографичните справки на писателите са посочени годините на първите издания на книгите им. За изготвянето на биографичните и библиографски справки са използвани данни и от Речник на българската литература след Освобождението – <http://www.dictionarylit-bg.eu>.

Стиховете и разказите в антология „Играта“ ще върнат и разпалят отново закърнялата ни искра за игра. А играта живее и в приключението, и в хитрината, тя е живото въоръжение, чрез което пътуваме между деня и съня, между делника и празника, между лицето и маската, между познатото и фантазираното. В играта живее и егоистичното ни аз, а последиците понякога са хумористични, понякога драматични и носят семейната и социалната култура на времето, в което са се появявали творбите. Чрез художествения текст играта възпитава, без да натяква, култивира, без да морализаторства – играе. Както казва Ран Босилек: „който знае да играе, има всичко що желае“. Това е и една книга, която има претенцията да е помощник по смехотерапия. Дръжте я на нощното си шкафче, разгръщайте я често, нека тя да стане настолната ви книга, четете я на децата си. И светът ще стане по-светъл и вълшебен.

Проектът „Българската литература за деца и юноши XX – XXI в.“, по който е реализирана антологията, си поставя за цел да събере и представи на сайта на проекта, както и в три тематични антологии класически и съвременни български художествени текстове за деца и юноши. Проектът предвижда още издирване и дигитализиране на архивни документи, проучване и систематизиране на критическа рецепция, нови научни разработки, както и поредица от събития: Кръгли маси, тематични работилници и срещи с писатели по „трудни теми“.

От съставителите

Георги Стоянов Вътев-Пейчовски

Георги Стоянов Вътев-Пейчовски (Угърчин, 11.11.1874 – София, 5.12.1917). Български поет, писател, учител и общественик. През 1894 завършва Педагогическото училище в Лом и след това до края на живота си се отдава на учителската професия. Преподава в родния си град, Плевен, Долни Дъбник и София. Развива активна обществена дейност и става един от основателите на Българския учителски съюз и член на Управителния му комитет (1909 – 1910). Председател е на Плевенското (1899 – 1909) и на Софийското учителско дружество (1913 – 1915). Многократно е делегат на учителски конгреси. Стоянов загива на Македонския фронт в Първата световна война през декември 1917 край град Дойран. Автор е на стотина неиздадени стихотворения за възрастни, написани на фронта, с подчертан антивоенен и социален характер. Един от пионерите на българската детска литература, Георги Стоянов е основател на детското списание „Светулка“, в което публикува над 600 разкази, басни, приказки и стихове. Освен това издава (като притурка на „Светулка“) вестник „Слънчице“ (1904), което редактира близо 13 години, както и списанието „Пролетни зари“. Автор е на книгата „Патриотическо възпитание“ (1906), както и на различни буквари, читанки и учебници. Проявява се и като педагог теоретик. След смъртта на Стоянов списание „Светулка“ продължава да излиза под редакцията на Любомир Бобевски, а издател е Райна Г. Стоянова, съпруга на писателя. През 1919 списанието е откупено от издателство „Александър Паскалев“ и продължава да излиза до 1947 под редакцията на Александър Спасов.

ДЯХ, ДЯХ, КОНЧЕ!

Дях, дях, конче,
мило вихрогонче,
дях, дях, леко,
да идем далеко –

чак там в Шумен
ти си, кончо, умен.
Рано в зори
в дядови обори,
твойта шия
с цветя ще обвия.

Чувай, конче,
ще ти дам бонбонче.
Припкай леко,
пътят е далеко,
припкай, конче,
мое вихрогонче!...

Светулка, г. V (1908), кн. 4

СЪДРАНОТО КОЛЕНЦЕ

Поиграли си децата
вън на двора.
От сняг топки
подхвърляли
със шейни се
пързаляли...

Но за чудо най-голямо
зло случи се –
на момченце
панталонки
се съдрали
над коленце...

Как на майка си ще каже
таз беда?
Дали бива
да се крие
дорде някак
се зашие?

Пуста дупчица проклета,
страшно зее!...
А момченце,
хубавченце,
до земята се навежда,
отвсякъде
я поглежда,
с престилчица я покрива...

Дявол дупка
не се скрива...
А вятърът

буен, люг,
духа силно,
носи студ...

Ще смрази коленце
на мило момченце!

Светулка, г. VI (1909), кн. 1

Александър Спасов

Александър Спасов Планински, известен като Александър Спасов (с. Планиница, Пернишка обл., 12.05.1879 – София, 1969). Български детски писател и педагог. Завършва Кюстендилското педагогическо училище през 1898. Учителства в селата около Радомир до 1913. От 1913 живее и работи в София като начален учител. От 1929 напуска Трета девическа гимназия и се посвещава само на издаването на сп. „Светулка“. Редактор на детското списание „Светулка“ (1918 – 1947), на детската библиотека „Слънчеви лъчи“ (1919 – 1920), от която излизат 24 книжки, на в. „Кооператорче“ (1935 – 1942), безплатна притурка за деца и юноши на в. „Народен кооперативен лист“. За пръв път печата през 1914 в списание „Светулка“ с подпис Александър. Пише разкази, приказки, легенди, весели случки, пътеписи, спомени. Участва заедно с Елин Пелин и Ран Босилек в съставянето на читанки. Сред книгите му за деца и юноши са „Вълшебният пръстен. Зловещата стомна“ (приказки, 1919), „Златни дни“ (избрани народни приказки, 1920), „При джуджетата“ (приказка, 1933), „Балканско чедо“ (пътни бележки, 1937), „Ганчо-луданчо. Весели случки“ (1937), „Чудният дядо“ (разказ, 1937), „Зозо“ (разказ, 1937), „Магията. Иманяри“ (разкази, 1937), „Пирински легенди“ (1937), „Чудният дядо. Избрани разкази и спомени“ (1956), „Бойко и Елица войводи“ (исторически разказ, 1957), „Делчо-Смелчо“ (избрани разкази, 1965). Член на СБП.

ИЗ „ОВЧАРЧЕТО“ (Повест за деца)

НА ПЪРЗАЛКАТА

Една сутрин дядо Димо седеше до огъня и дълбаеше с остроото си ножче едно яворово дръвце, правеше дървена лъжица. Добри седеше до него, ядосваше се, че снегът не престава и не знаеше какво да прави. Старецът го погледна, па се удари с ръка по коляното.

– Чакай, чакай, как не се досетих досега! Я да ти направя шейна, че да видим дали ще ти омръзне снегът, – рече дядо Димо.

И веднага се залови. До вечерта шейната бе готова. И не проста, малка шейничка, а голяма, висока, със седалище – същинска шейна.

Два пъти на ден сутрин и вечер сваляха овците на поточето да пият вода. И те бяха утъпкали снега, та той бе станал гладък и чудна пързалка.

Другата сутрин, щом нахраниха овците, Добри се качи на шейната и хвъркна надолу с нея. Дядо Димо го гледаше и весело се усмихваше. Добри се изкачваше нагоре и дърпаше шейната за връвта. След това се качваше пак, обръщаше се към дядо си, махаше му с ръка и фиййу – хвъркваше – чак до поточето долу. И тъй цял ден.

Снегът не спираше. Остър вятър появяваше, но Добри не искаше и да знае. Облякъл ново кожухче, а отгоре шаечна абичка, сложил ръкавички на ръце, завързал уши с шалче, нахлузил на глава кожено калпаче. Намотал на краката си бели вълнени навои, завързани с дълги върви, обул здрави цървули, хвърчи с шейната. Лицето му алено като божур, от челото му пара дими!

И така почти всеки ден. Научиха се да идват и други деца и овчарчета на Добревата пързалка и тя цял ден ехтеше от детски вико-ве и смях. Спусне се някое момче с шейната си, след него се спусне друго, застигне го, обърнат се и двете в снега, а върху тях налетят други деца, цял куп и... вик, смях, глъч до небеса!

- Добре, добре! Скоро ще дойда и ще видя, – рече старецът.
- Дядо, да го кръстим Първанчо, – замоли се Добри.
- А защо Първанчо?
- Е, защо, нали се то първо обاغни?
- Добре, съгласен съм, – рече дядо Димо.

След това се заредиха през ден, през два, по едно, по две малки агнета, все гости на Добри, едно от друго по-хубави, по-вакли, по-шаренки. Добри вече не се отделяше от тях. По цял ден ги бросе, играеше с тях и капнал от умора, вечер лягаше и веднага заспиваше.

Един ден дядо Димо даде на Добри малко звънче, окачено на здраво ремъче. Старецът му го даде и каза:

- За твоите агнета.

Добри го грабна, спусна се като стрела при агънцата в кошарата, хвана Първанча и му окачи звънчето. Агнето, щом усети звънчето на шията си, уплаши се, заскача, побегна. Заприпкаха след него и другите агнета, а Добри се превиваше до земята от смях. Дълго скача Първанчо със звънчето, догдето се умори и се усмири.

След няколко дни Добри върза звънчето на друго агне.

- Ха и ти да се порадваш, – казваше му той.

Агнетата растяха. Добри беше постоянно при тях. Сипваше им зоб, объркана с трици, за да ядат. Сипваше им и вода във ведрата. Агнетата сладко зобваха от триците, после се струпваха около Добри и някои от тях дърпаха със зъби дрешките му. Добри им се смееше и ги галеше.

Снегът се стопи. Дядо Димо изкарваше овците по гората и из полето, а Добри целия ден надзираваше и хранеше агнетата.

Мръкваше се. Отдалеч се чуваха звънците и блеене на овците. Блейваха и агнетата. Те познаваха гласовете на майките си.

– Почакайте, милички, още малко. Ще дойдат майките ви и ще ви нагостят със сладко млечице, – говореше им Добри.

Пристигаха бързо майките. Оглушителен блей, на малки и големи, заливаше кошарата и гората. Добри радостен заставаше на вратата на кошарата, отваряше я и пускаше агнетата. Спускаха се те, блееха и търсеха, всяко да намери майка си. След малко всички

млѣкѡаха и сладко сучеѡа. Само слабият гласец на сирачето Петко се чуваше. Обагнило се беше това агне в петѣк и затоѡа Добри го кръсти Петко. Но скоро след обагването умря майка му и Петко остана сираче. И сега, когато всички агнета бо̀заеѡа сладко-сладко от майките си, Петко блееше и тѣрсеше Добри. Добри грабна сирачето и хвана една овца, на която пѣк беше умряло агнето и я дѣржа да се насучи Петко. После хвана още една овца, също без агне. На две овце бо̀заеше Петко и пак беше най-слабото агне. Добри се учудваше много и запита дѡа си:

– Защо, дѡа, Петко е тѣй слаб? Нали бо̀зае от две овце?

– От две бо̀зае, но не е като от своя майка, синко, – отговори старецѣт. – Затоѡа е останала и песента:

„Вѣлци ти яли две майки,
кога я няма моята –
кротичко да ми постои,
сладичко да се насуча...“

ДОБРИ И АГНЕТАТА

Добри не забеляза кога се изниза зимата. Беше дошла баба Марта. Тя се сѣрдѣ няколко дни, па се развесели и се усмихна. Снегѣт се стопи. Показаѡа главички зелените тревички. В гората се обадиѡа малки птички. Няколко скорци кацнаѡа една сутрин на върѡа на тополата, пред колибата, и весело засвириѡа. Добри плесна радостно рѣце. Скорците се уплашиѡа и избягаѡа, но след малко пак се върнаѡа и кацнаѡа на тополата.

Слънцето се усмихваше весело и припичаше сладко. Дѡа Димо пускаше овцете сутрин, като отлѣчваше агнетата и ги оставяше в кошарата. Агнетата блеѡа, майките и те блеѡа за рожбите си, догдето дѡа Димо ги подкарваше на паша. Той целия ден пасеше стадото по полето, по близките баири и гората.

А Добри оставаше да пази агнетата. Минаваше час-два, след като се изгуби дѡа Димо с майките, Добри пускаше агнцата по

ливадите. Те припкаха радостни надолу чак до поточето, сръбваха водица и като подплашени бягаха нагоре до кошарата. Добри припкахе заедно с тях, па като се умори, сядаше пред колибата и гледаше агнетата. А те пак скачаха, припкаха, изправяха се на задните си крака, въртяха се на витло и играеха. Пръв беше навсякъде Първанчо със звънчето.

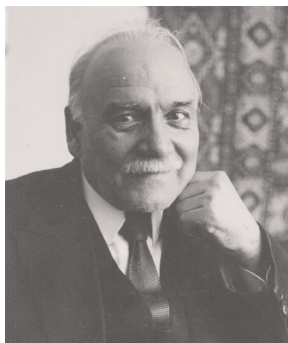
Добри бе научил Първанчо да идва при него. Като му викнеше: – Първанчо, Първанчо, – агнето тича. Добри му даваше зальче хляб и го милваше. Струпваха се и други агнета край Добри. Често той лягаше по гръб на земята, а агнетата почваха да хващат с устата си дрехите му, да ближат ръцете му, ушите, лицето. А ако някое от тях постисне със зъбите си ухото му или някой пръст от ръцете му, Добри скачаше, агнетата се подплашваха, припваха по ливадата, въртяха се на колело... След малко пак се връщаха при Добри и отново започваше същата игра, догдето слънцето климваше на запад.

Дядо Димо се показваше тогаз от нейде през гората с овцете. Агнетата чуваха отдалече звънците на стадото, блейваха и се спущаха да срещнат майките си. Заблейваха и овците. Гората и долината екваха от това блеене и сърцето на Добри тупкаше радостно, защото за него това беше най-сладката музика... А той беше ходил в града с татка си. Там беше слушал как свири военната музика, та знаеше що е музика...

Светулка, г. XLII (1946 – 1947), кн. 3

Чичо Стоян

Чичо Стоян е псевдоним на Стоян Михайлов Попов (с. Дивотино, Пернишка обл., 21.06.1865 – София, 31.12.1939). Участва в Сръбско-българската война (1885) и във войните през 1912 – 1918. Учи в Духовната семинария в Горна Оряховица, но напуска, преди да я завърши. Участва като доброволец в Сръбско-българската и Балканската война. Деен член на македонската организация. Един от основателите на театралната група „Зора“ (София, 1890) и неин директор през 1895 – 1896. През 1892 Стоян М. Попов участва в театралната група „Просвещение“ на Константин Сапунов, а от 1893 до 1895 играе с трупата на новосъздадения театър „Сълза и смях“.

Между 1906 и 1910, вече под псевдонима си Чичо Стоян, участва в редколегията на вестник „Славейче“ заедно с детския писател Стоян Русев, по-известен като Дядо Благо. През 1926 – 1927 издава детския вестник „Звездица“, а по-късно – и списанието „Звездица за деца“. В тях публикува свои стихотворения, гатанки, залъгалки, приказки в поеми. Сред книгите му за деца и юноши са „Детска китка. Стихотворения за деца“ (1898), „Мехурко. Приказка в стихове“ (1900), „Правото и кривото. Нар. приказка в стихове“ (1908), „За малките“ (стихове, 1925), „Всички непослушни такваз ще ги люшне. Любопитна весела книжка с картинки за деца“ (1925), „Жалбите на Зайо Байо“ (стихове, 1926), „Чичова китка“ (стихотворения, 1927), „Детелинки“ (стихотворения, 1929), „Модерната стрина Зайка“ (стихотворна приказка, 1929), „Приключенията на Цвеклана. Приказка“ (1931), „Аспарух и неговата орлица. Историческа приказка за деца“ (1932), „Вълшебният чук. Разкази и приказки за деца и юноши“ (1935), „Клокотница. Исторически картини за деца и юноши“ (1935), „Птички. Стихотворения“ (1939), „Залъгалки за дечица малки“ (1939) и др.

ИГРА НА РИМИ

– Слушайте, дечица! Както си седиме, ако всеки мигом срещу свойто име пожелае нещо, но да се римува, изведнаж от мене ще му се купува.

Почваме от Тинка?

– Искам сладка динка.

– Купувам. Сега Николица?

– Също – любеница.

– А за теб, Паунчо?

– Водничко каунче.

– На доброто Анче?

– Жълтичко бананче.

– А какво за Крума?

– Два малки локума.

– А пък за Недялка?

– Крушка скорозрялка.

– А сега за Мичка?

– Сладка баклавичка.

– Най-сетне за Яни?

– Цял кичур банани!

– О, толкова много! –

се развика Гого.

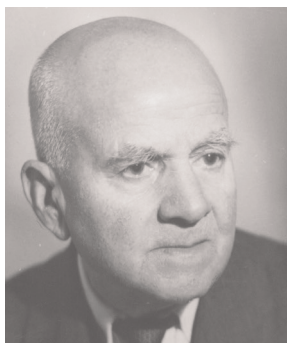
– Не бива, не бива! Само

по едничко – завикаха всички.

Детска радост, г. XXIV (1938 – 1939), кн. 1

Васил Ив. Стоянов

Васил Иванов Стоянов (Ески Джумая, Княжество България, 1.05.1880 – Велико Търново, 1962). Учи последователно в Ески Джумая, Котел и Лом, а след това завършва Шуменското педагогическо училище. Известно време работи като учител в село Берово. През 1909 заминава за Нойщерлиц, Германия, където продължава образованието си и през 1911 завършва инженерство и архитектура. След завръщането си до 1929 Стоянов работи във Велико Търново като асистент-инженер. Междувременно пише и публикува стихотворения за деца. Първото му издадено произведение е стихотворението „Пролет“, отпечатано в списание „Звездица“ през март 1900. Освен на „Звездица“ Стоянов сътрудничи и на списанията „Светулка“, „Детски свят“, „Детска радост“, „Дружинка“, „Славейче“.

Автор е на книгите „Стихотворения за деца“ (1904), „У дома и на полето“ (1906), „Искрици“ (1907), „На припек“ (1930), „Кукуригу“ (1951), „Цигу-мигу“ (1955), „Дядови гатанки“ (1961), „Нова книжка“ (1962) и др.

СЛЯПА БАБА

Хайде всички да запеем!
Дайте си ръце!
И завчас да залюлеем
кършено хорце.

И когато тази баба
с вързани очи
наближи, ще спрем и трябва
всеки да мълчи.

Тя да пипа и гадае
– Кой ли се бои? –
Нека само да познае
пред кого стои.

Инак тя ще си остане
с кърпа на лице
и не ще се може хвана
на това хорце.

Светулка, г. III (1906), кн. 3

В НЕБЕСАТА

Ех, да мога да подхвъркна
аз на орлови крила
и високо да замръкна
над сребрилата мъгла!

Да разгледам небесата
и звездите как блестят
и как слънцето, луната
се запалват и горят.

И на всичките дечица
от високи небеса
по една такваз звездица
армаган ще донеса.

Детска радост, г. VIII (1922 – 1923), кн. 5

ПАЗЯ СЕ

Ах, калта аз мразя
и да се не хваля –
дрехата си пазя
да се не окаля.

Но защо на всички
чисти са краката,
а на мен – горкички –
кал и на яката?

Светулка, г. XXVI (1930 – 1931), кн. 6

ВСЕ ДОБРЕ Е

Батьо зимата харесва,
кака иска пролетта,
дядо лятото калесва,
баба хвали есента.

Пролет, лято, есен, зима
все добре е, казвам аз:
радости и песни има
и по жега, и по мраз.

Пролет ясно е небето,
като вятър аз летя,
де погледна по полето
птички и цветя, цветя.

Лете диря хладно място,
тичам с босички крака
и се поокъпвам често
в бистро-хладната река.

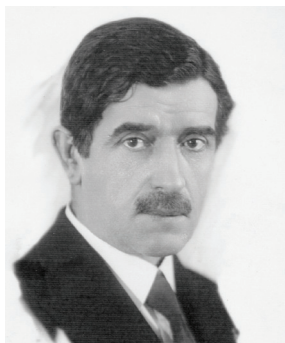
Есен аз съм се унисвал,
като гледам куп голям
плодове и съм се слисвал
по-напред какво да ям.

Зиме правя снежни валки,
щипе мраз по нос, страни:
пак съм весел по пързалки
със крилатите шейни.

Пролет, лято, есен, зима,
аз ви казвам и съм прав:
и игри, и радост има –
само да съм жив и здрав!

Детска радост, г. XVIII (1932 – 1933), кн. 6

Димитър Бабев

Димитър Георгиев Бабев (Велико Търново, 25.10.1880 – Велико Търново, 4.12.1945). Завършва основно образование в родния си град, гимназия в Пловдив. Учи право в Брюксел и София. Участва в Балканската война. Редактор на сп. „Листопад“ (1913 – 1934). Един от създателите на Съюза на българските писатели през 1913. Драматург на Народния театър (1921 – 1923). Дългогодишен уредник на издателството на Министерството на народната просвета. Сътрудничи на сп. „Детска почивка“. Макар и с малко свои произведения, Димитър Бабев оставя следа в литературата за деца – текстовете му са много игриви, закачливи, дори стават христоматийни за по-малките. Автор е на книгите за деца и юноши „Крали Марко. Приказки“ (1926), „Овчарска торбица. Стихове за деца“ (1932) и др.

СЛЪНЧОВА СВАТБА

Провикнало се в полето
на Кума Лиса – Лисето:
– Събирайте се, комари,
тънки, високи сватбари,
и вие, дребни мушици,
хитри, немирни душици,
жабоци пъстри, зелени –
сè отбор дърти ергени,
че тръгнало е Лятото
да си събира сватове
за слънчовата женитба.
Поп ще им бъде заекът.
Чичо ми Вълчо – кумецът,
Баба Мецана – свекърва,
а пък Щурчето – певецът.
Аз ще нареждам сватбата;
Ще слагам дълги трапези,
та който мине, помине
да хапне и да почине...
А мойта майка – Лисанка
на сватба ще е стопанка,
ще кани всички с трохица,
а мен ще дава с лъжица.

Светулка, г. XXII (1926 – 1927), кн. 6

ГОРА И ЮНАЦИ

Раззелени се гората,
потрепват китни букаци –
че днес във нея ще дойдат
дружина отбор юнаци.

Най-пръв Боян е войвода
с бащини вехти ботуши,
с дървена сабя на кръста –
черни арапи да муши.

Конница стройна след него,
с дрянови вити криваци,
на дълги пърти яхнали,
с високи книжни калпаци.

Прах, олелия в полето,
викове, песни до Бога –
не би войнишка премяна,
не би юнашка тревога!

Гора се виком провикна:
„Чакам ви цяла година!
Под моите буки зелени
яжте и пийте, дружина!“

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 8

Елин Пелин

Елин Пелин е псевдоним на Димитър Иванов Стоянов (с. Байлово, Софийска обл., 8.07.1877 – София, 3.12.1949). Завършва началното си образование в родното си село, след което заминава да учи в София (1890 – 1891, първи гимназиален клас), Златица, Панагюрище и Сливен (1892 – 1894, където завършва образователни степени, съответстващи на днешните 5 и 6 клас). Не завършва гимназия, но се самообразова. През 1896 прави опит да влезе в Рисувалното училище. От есента на 1899 се установява в София. Елин Пелин постъпва като библиотекар в Университетската библиотека, където остава до 1907. В периода 1910 – 1916 работи в хранилището на Народната библиотека. През 1924 става първият уредник на къщата музей „Иван Вазов“ в столицата и не напуска този пост до пенсионирането си през 1944. Редактира детските списания „Веселушка“ (1908 – 1910), „Чавче“ (1913 – 1914), „Светулка“ (1904 – 1944, 1945 – 1947), в. „Пътека“ (1933 – 1936); член е на редколегията на в. „Септемврийче“ (от 1945). През 20-те и 30-те години на XX век Елин Пелин пише предимно за деца – лирични стихотворения, поеми и басни, хумористични разкази и сценки, преразказва и сам пише приказки, съставя хрестоматии и читанки. Произведенията му за деца са изпълнени с ведър хумор и жизнелюбие. Автор е на книгите за деца и юноши „Златни люлки. Стихове за малки деца“ (1909), „Китка за юнака“ (разкази, 1917), „Пижо и Пендо“ (хумористични стихове, разкази и диалози на шопски диалект, 1917), „Кумчо Вълчо и Кума Лиса. Две картини из живота на животните“ (1918), „Гори Тилилейски“ (приказки за деца, наредени в стихове, 1919), „Петльо герест златоперест“ (рус. нар. приказка, 1919), „Сладкодумна баба“ (нар. приказки, 1919),

„Правдата и кривдата“ (нар. приказки, 1920), „Сватбата на Червенушко“ (весела история в стихове за деца, 1924), „Цар Шишко“ (приказки в стихове, 1925), „Трите баби“ (стихотворна приказка, 1926), „Песнички“ (1927), „Поточета бистри“ (стихове за деца, 1931), „Ян Бибиян. Невероятните приключения на едно хлапе“ (1931), „Поточета бистри. Стихотворения за деца“ (1931), „Ян Бибиян на Луната“ (1934), „Дядовата ръкавичка“ (1937), „Кумчо Вълчо и Кума Лиса“ (сценирана приказка, 1939), „Три баби“ (1940), „Щурче-свирче. Весели стихчета за момичета и момчета“ (1940), „Страшен вълк“ (приказки в стихове, 1944), „Дневник на Пътечко“ (стихове, 1946), „Приказки за Бобо“ (1946), „Приказки и басни“ (1949) и др.

НА ШЕЙНАТА

Бел и мек,
падна снег
и покри
той поля
и гори.

Хайде, моя
шейна злата,
като пиленце
хвърката –
да се впуснем
по снега –
времето му
е сега.

Южен вятър
ще да екне,
слънце пролетно
ще пекне,
и от снега,
и леда
не ще има
ни следа!

Светулка, г. XVIII (1923), кн. 1

МИШКА И КОТКА

Една мишка от тавана,
не знам защо и за какво,
враг станала на Мацана.
С постоянство и търпене
тя дочака най-подире
тоз момент на отмъщение.
Веднаж, как бе туй станало?
В кухнята, в едно кюшенце
беше сложена случайно
мелницата за кафенце.
Там по други пък причини
завъртя се Маца гладна
и опашката ѝ дълга
между зъбците попадна.
Какво стана, деца малки,
в таз картина погледнете,
ако много страх ви хване,
малко вода си пийнете.
Нещо скръцна, Маца мякна
и хукна със всички сили,
а подире ѝ се влачи
цяла къща, Боже мили!
На другий ден Шарко срещна
там на двора Маца наша,
замислена и печална,
с мека топка на опаша.
– Я ела, любезна Мацо, –
той отпрати ѝ покана.
– Какъв случай! Тъкмо търсех
чукчето на барабана! –
И замъкна наша Маца,
И задумка барабана.
Чуха мишките – извиха
кръшно хоро на тавана.

Светулка, г. XXII (1926 – 1927), кн. 3

МАЙКА ПРИРОДА И СИНОВЕТЕ ѝ

Подариха на Боянча на имения му ден много играчки. От всички играчки Боянчо най-много хареса едно село от пет бели къщи с червени покриви. Виждаше се и една зелена ливада, по която пасеше крава и кълвяха четири бели кокошки и един червен петел. Един селянин стоеше сред ливадата. На чардака на една къща седеше жена със заспало бебе в ръце. Едно малко момченце и едно момиче се гонеха из двора. Селото беше много чисто.

– Колко хубаво изглежда заспалото бебе в ръцете на майка си! – каза Елка, Боянчовата сестричка.

– А още по-хубаво щеше да бъде, ако те бяха живи! – извика Боянчо. – Но що е това живот? И кой може да им даде живот?

– Да, този въпрос е много занимателен, – обади се един глас зад тях.

Децата се обърнаха. На вратата стоеше стара, но здрава жена.

– Аз съм Майка Природа, – каза жената, като се усмихна на децата.

Тя влезе в стаята и седна на едно трикрако столче, усмихна се пак и заговори:

– Вие искате да знаете що е живот. Това никой не знае. Но аз имам семена на живота.

– Покажи ни ги! – извикаха Боянчо и Елка.

– Но вие не можете да ги видите. Те са много малки. На върха на една игла биха се събрали хиляди и хиляди семена – толкова са те малки. Но тия семена са много ценни. Аз ги давам само на растения, на животни и на хора. Но макар семенцата на живота да са толкова чудни, те не биха могли да създадат сами живот. Аз чух, вие пожелахте това село-играчка да оживее. Искате ли да стане това?

– О, да, много искаме, майко! – извикаха децата.

Майка Природа бръкна в джеба си и сякаш извади нещо в шепата си. Децата не виждаха нищо там, но тя държеше така внимателно ръката си, като че там имаше нещо много скъпоценно. После тя обърна шепата си над играчката.

– Ето сега, – каза Майка Природа – нужна ни е и чужда помощ.

Тя подсвирна и през отворения прозорец скочи един тънък, висок момък с подути бузи. Той беше увит с червено-морава пелерина и с качулка на главата.

– Ветре, – каза му Майка Природа, – тези деца и аз искаме да оживее това село и затова му е нужен въздух. Дай му малко!

– Да, майко, – каза вятърът, като се поклони, па духна над селото и изскочи през прозореца.

Майка Природа плесна леко ръце. Друг момък се яви на прозореца.

– Дъждец, я полей това село!

– Ей сега, майко! – И той пороси играчката и избяга.

Боянчо и Елка гледаха захласнати.

– А сега да повикаме и Слънчо, – рече Майка Природа и започна да пее чудна песничка.

Един слънчев лъч светна в стаята и освети играчката. Децата запляскаха ръце. Селото се съживяваше. Бебето почна да мърда. Майка му го залюля. Момчето и момичето заиграха с топка. Петелът запя.

Но това трая само няколко минути. Всички започнаха да се движат по-слабо. Боянчо забеляза това и извика:

– Ах, гледайте, гледайте, те умират!

– Да, – каза Майка Природа, – ние забравихме храната.

Тя дрънна с едно звънче и на вратата се яви нисичък пълен момък.

– Я виж, синко, тези хора в селото ще умрат от глад!

– О, това не бива да стане, – рече той и като надвеси ръце над играчката, изчезна.

Тогав пак всичко се раздвижи: жената стана и влезе въщи. Коминът задимя. Селянинът грабна една кофа и почна да дои кравата. Кокошките почнаха да ровят в тревата.

Боянчо и Елка плескаха ръце от радост. Те доста време наблюдаваха селото и малките хора в него.

Но слънчевите лъчи почнаха да отслабват. Момчето и момичето седнаха на стълбите уморени. Бебето плачеше. Цветовете затвориха чашките си. Майката Природа почна да пее тиха приспивна пе-

сен. Слънчо, като хубава сива пеперуда, се промъкна през прозореца и изтърси прах от сребърните си крила върху селото. Дървета, животни и хора – всичко заспа.

Елка и Боянчо наблюдаваха всичко, което стана с тяхното село-играчка.

– Е, видяхте ли що е живот? – запита Майка Природа.

– Да, да, – отговори Боянчо, – ние видяхме, че нищо не може да живее и расте без въздух, вода и слънце!

– И без храна и сън, – добави Елка.

– Вярно, милички, а сега и на вас лека нощ, – рече Майка Природа и се изгуби.

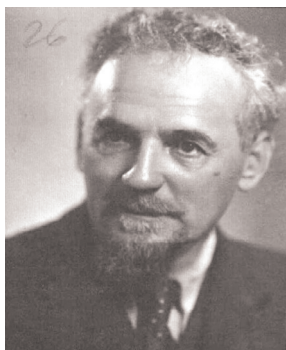
Из „Здравни приказки“

Светулка, г. XXX (1934 – 1935), кн. 2

Димитър Подвързачов

Димитър Димитров Подвързачов (Стара Загора, 6.10.1881 – София, 13.11.1937). Български поет символист, преводач, сатирик, драматург, журналист, редактор, издател и фейлетонист. Учи първоначално в родния си град, а после в Хасковската гимназия, която обаче не завършва поради липса на средства. Постъпва като чиновник в Окръжната училищна инспекция в Стара Загора (до 1903) и в Шумен (1903 – 1907), става секретар на Трета мъжка гимназия в София (1907 – 1911). През 1934 – 1936 заедно с Елин Пелин и Йордан Сливополски е редактор на детското вестниче „Пътека“. През 1936 – 1937 е литературен редактор на в. „Днес“. Написва редица произведения за деца и юноши, сред които „Приключенията на Крачун и Малчо в София“ (кн. 1 – 2, 1933 – 1934) и поемата „Война в джунглите“ (1934).

КРАЧУН И МАЛЧО В СОФИЯ НА СЛУЖБА

Крачун и Малчо, славните другари и опитни гонители апашки, се назначиха за стражари в един участък. Снабдиха ги с ботуши и фуражки – макар без ластик – със револвери и тояжки, за случай на борба – зер всичко да се случи може, не дай си Боже! – и зачислиха ги веднага на чорба...

И тука, както във пожарната, живееше се доста харната за Малча и Крачуна: чорбата ври, готов самуна – мек, топъл, без кори – и всичко без пари!

От туй по-харно где го има – и аз да ида, та да станем трима!

И службата е лека доста: отиват, где то им е поста – Крачун за-суква дългия мустак, а Малчо храбро бие крак; и двамата със общ вид строг – да пази Бог! – изглеждат полководци, не стражари – до тях не смее никой да припари!

След туй, с тояжка, отдалек насочват кой от где да мине – мъже, жени, слугини, автомобил, файтон, човек, – за да не стане някоя беда, трамваят някого да смачка... И чувстват се важни господа: туй ценна служба е, не е играчка!

Веднъжки, на поста си докато стояха, внезапно се чу от отсрещен етаж вик женски: – На помощ! Апаш! – и писък на страшна уплаха.

Героите наши разбраха веднага: крадец се е вмъкнал самин, но там са го зърнали кучия син, и кой знай къде из етажите бяга!

Малчо: – Крачуне! Я тичай да видиш какво е! Хвани го и тука ми го доведи! По-скоро! Жената теб вика! Иди! Иди да го сплациш: голям ти е боя!

Крачун: – Отстъпвам ти, Малчо, таз евтина слава: побързай този път да отидеш сам ти! Аз – друг път. Послушай, жената пици! Да бъдеш страхливец не ти подобава!

Малчо: – Страхливец си ти! И сакат си в ръцете! Револвер ти дали кат зелка голям – и пак те е страх, бре! Не те ли е срам? И той ми се хвали! Страхливко проклети!

Крачун: – Млък, Малчо! Недей ме ядосва без време! Току да навлезем, пък нейде ще спреме.

Най-сетне и двама – главата в торбата, и бързо се вмъкнаха там през вратата...

*

Но ето, че им тръгна: в тоя зор, отпред им се изпречи асансьор. И двамата в уплаха и вълнение съзряха в него истинско спасение.

В такива къщи само с асансьори се качват хората нагоре.

Със него ще се качат днес и те – ще влязат, па да става щото ще.

Ала нали го виждат първи път – не знаят дека да го завъртят.

Стоят си вътре слисани двамина, стои и чудноватата машина...

Крачун: – Я, Малчо, поседни, тук виждам пейка!

Малчо: – Не може, бре! Апашът ще офейка!

Крачун: – Пък да офейка, дявол ще го вземе! Да тичам подир него нямам време...

Малчо: – Как нямаш време, друже мили? Нали затуй уж са ни назначили – да гониме крадци и лоши хора?

Крачун: – Добре, но виж: не мърда асансьорът!

Малчо: – Ще го накараме, недей се грижи, сега ще видиш как ще се раздвижи...

*

И Малчо се разгледа насам-натам и току викна: – Знам! Открих му тайната! Победа! Там копчета редица бе съзрял и тутакси разбрал, че асансьорът движи се със тях. Натисна туй, онуй, па трето, и пето, най-подир догдето машината се люшна, изпраця, като балон нагоре полетя и нийде не застана, етаж подир етаж – най-сетне се заби в тавана, избуши керемидите, – а ето там и страшният апаш!

Но по-натам що стана, във втората глава ще видите...

Детска радост, г. XIX (1933 – 1934), кн. 2

КРАЧУН И МАЛЧО В СОФИЯ

ПОБЕДА

- Ето го апаша! Малчо, дръж!
- Само да го пипнем този хъш!
- Орден ще получим! Аз си зная!
- Гледай го – ще падне там на края...
- Ей, момче! Я стой, бре! Спри се там!
- Спри се и предай се кротко нам!
- Ако паднеш – майка ти ще плаче!

Но апашът да се спре не рачи!
Тича бързо дяволският син,
Скача керемиди и комин,
Сякаш че е в някакво игрище...
Малчо разядосан скърца зъби:
– Хайде, приближава! Онзи ръб
пътя му нататък ще заприщи!

Но що стана? Стой, бре! Я го виж ти!

Напразно Малчо и Крачун търчат!
Не могат с нищо вече да го спрат.

Съвсем не се шегува оня брат:
той беше пъргав като акробат.

Засили се, на двамата напук
и скочи бързо върху покрив друг.

– Ами сега? Да спрем по-добре!
Повярвай, тъкмо днес не ми се мре...

– Не, Малчо, – ще те хвърля сам отвъд –
там лесно ти ще му препречиш път.

– Но ако падна в онзи камънак?
– Ще кажеш само като жаба: вряк!

Побързай да решиме тоз въпрос:
Ще изтървеме хубавия гост...

– Не скачам аз, не съм до толкоз прост,
за да прескоча, искам хубав мост!

Напразно бе помислил апашора,
че е измамил тези смели хора!

– А! – рекоха си те накрай, – така ли?
И ний сме нещо на света видяли!

Те знаеха безбройни занаяти,
та бяха ставали и акробати!

– Щом искаш акробатство, харно! Бягай!
Крачуне, хайде като нявга – лягай!

Нима сега тук ще се посрамят
Пред този никаквик? О, никой път!

Дълга си ще изпълнят те до край!
– На, Малчо, мост ти правя, не се май!

Крачун простря се между двете сгради,
на Малча лек път асфалтиран даде...

– Внимавай, Малчо, бавничко върви!
Щом паднеш – за земята се лови!

– Ба, лесно е, за мен недей се грижи!
Ти гледай моста да не се раздвижи!

– Пък и да паднеш, Малчо, не се бой:
аз реч ще ти държа за упокой.

– То се не знай кой кого ще погребее:
аз по-добър оратор съм от тебе!

– А, знам те: думица докато речеш, –
мъртвеца ще го улови сърбеж...

Така, по този път страшен, ала кратък,
наш Малчо се прехвърли чак оттатък.

След туй Крачун се метна изведнъж
и погнаха пак бягация хъш...

Напразно озъртат се двама:
по покрива никого няма!

Къде е апашът? Изчезна!
Погълна го сякаш че бездна!

Где хвъркна проклетият син?
Нима отлетя с цепелин?

Нагоре го няма, в небето...
Я виж пък надолу! Ха, ето:

Пълзи като плъх по тръбата.
След него – напред, по стената!

– Стой, Крачуне, не шавай!
Нека стъпя по-здраво с краката!

– Малчо! Зверо! Внимавай!
Ще ми смачкаш главата!

– Нали зная, че тя ти е куха:
ще се смачка и пак ще изскочи!

– Ще те ръгна сегичка в търбуха!
Ще те хвърля на голите плочи!

– Пък хвърли ме! От там като рипна,
ще изсвирия, тревога ще дигна
и без тебе апаша ще стигна,
и големия орден ще пипна!

– Ще ти кажа аз теб, като слезнеме долу, –
ще ти шибна сто бича по голо!

Победа! Беглецът е вече
в ръцете им, кротък, пленен!

– В участъка! – Малчо отсече.
Крачун пък: – Води го след мен!

– Момчета, приятели драги, –
апашът замоли смутен, –
пуснете ме, сума облаги
ще видите сетне от мен!

Каквото открадна, по равно
със вас ще делим за напред.
Нас чака ни бъдеще славно...

– Ба, чака те двайсет и пет
и малко курорт във затвора! –
Крачун му сърдит изръмжа. –
Такваз като теб апашора
Не пуцам аз! Здраво държа!

Детска радост, г. XIX (1933 – 1934), кн. 3

Елисавета Багряна

Елисавета Багряна е псевдоним на Елисавета Любомирова Белчева (София, 16.04.1893 – София, 25.03.1991). Българска поетеса, авторка на книги за възрастни и деца, преводачка. Започва образованието си в София, а през 1906, след като завършва прогимназия, се премества със семейството си във Велико Търново, където пише първите си стихове. Завършва гимназиалното си образование в София през 1910. През 1911 – 1915 Елисавета Багряна учи славянска филология в Софийския университет. Първата ѝ стихосбирка „Вечната и святата“ излиза през 1927, а последната – „На брега на времето“ – през 1983. Автор е на книгите за деца и юноши „Търкулната годинка. Стихотворения за деца“ (1931), „Звездички“ (стихове за деца, 1938), „Чудната елха“ (стихове за деца, 1942), „Детски дни щастливи. Избрани стихове за деца“ (1950), „Майско утро“ (стихове за деца, 1951), „Обичам те, Родино! Избрани стихотворения за деца“ (1956), „Орлякът излита. Избрани стихотворения за деца и юноши“ (1960), „Другарче в пътя“ (стихотворения, 1975) и др., както и на малките поеми „Самолет за Москва“ (поема за юноши, 1953) и „Влак“ (1955). В съавторство с М. Попова пише пиесата за деца „Чуден сън. Сред насекомите“ (1952).

ВЕЛИКДЕНСКИ ПОМАГАЧИ

Станаха рано децата
да боядисват яйцата.
Мама боите размива,
всекиму в канче налива.

Колю червената иска.
Пешка за синята писка.
Гого се дигна на пръсти
жълтата грабна чевръсто.
И най-подир за Лиляна
само зелена остана.

Мама подаде яйцата
и посъветва децата:
– Умни и мирни бъдете,
дрехите чисти пазете!

Но щом тя вълка излезе,
сякаш че дяволът влезе:

Колю катурна боята
право на Пешка в полата.
Тя запищя и с яйцето
шибна го силно в лицето.

Гого при тях се завтече,
но си белята навлече:
двамата, кой както свари,
нему яда си стовари.

Бутнаха маси, столове,
цапаха бузи, носове,
викна да плаче Лиляна,
цяла в зелено заляна.

Мама отвори вратата
и що да види, горката:
изпотрошени яйцата,
вапцани цели децата.

Детска радост, г. X (1924 – 1925), кн. 8

ПОЖАРНИКАРИ

Ту-ту-ту! –
Тръгвайте след мен, другари –
ние сме пожарникари –
с медни каски и тръби
с буйни, хранени коне
и с юнашки рамене.
Да препуснеме в галоп,
хайде-хоп, хайде-хоп,
и с тръбите да тръбим:
Ту-ту-ту!

Че пожар ужасен има –
трябва храбро да гасиме:
– Ти градинското черво
на чешмата завинти
а на близкото дърво
покачи се, Гошко, ти!
Щом извикам: раз, два, три,
ти чешмата отвори,
а пък с тебе, Кольо, ний
ще облеем тез стени.
– Раз, два, три!

Но каква е тази врява? –
Боже, баба се подава
мокра цяла, вир-вода.
Ето ни сега беда.
Тя се кани къмто нас:
– Аз ще ви науча вас,
ще ви дам една игра!
Как не ви е срам и грях?
Бях задрямала едва...
– Само да ви уловя!

Детска радост, г. X (1924 – 1925), кн. 9/10

ЕКСКУРЗИАНТИ

– Лудо полудяло
мало и голямо.
Къде се е, Боже,
чуло и видяло?
Може и не може –
раница през рамо,
къси панталони,
обуща с пирони;
щом се пролет пукне,
из горите хукне!
Тъй се всяка стара
на внуците кара.

А пък те си пеят,
раниците вдяват,
викат и се смеят –
с нея се задяват:

– Стига, бабо, стига
гюрултия вдига.
Не държат краката,
затова кавгата
все ти на устата.

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 3

НА ПЪРЗАЛКАТА

– Ах, каква пързалка има,
Анче, тази зима! –
каза бате със въздишка
над своята книжка.
И измъкнахме се двама,
без да види мама.
А във Сашко, Милка, Гого.
Смях и глъч до Бога!
Кой с кънките, кой с обуца
по леда се спуща.
В нашата шейна пък има
място за петима.
Накачихме се веднага,
че денят си бяга.
И потеглихме лудешки
с викове и смешки.
Но щом стигнахме до края,
как стана, не зная –
прекатури се шейната
и ний на земята!
Аз ударих си ръката,
скъсах си яката.
Бате триеше припряно
лявото коляно.
Сашо здраво си охлузи
румените бузи,
а раздрана бе на Милка
новата престилка.
Но пострада клетки Гого
от всички най-много.
Той подири си калпака
и със глас заплака.
Сбрахме се пак плахи, бледи,

с болки и повреди.
Но след малко се разсмяхме
и в шейната бяхме.
Карай! – да се наиграем,
че добре си знаем:
в къщи ще ядем тупалка
зарад таз пързалка.

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 5

БАБА МАРТА И МАЛЪК СЕЧКО

Остаряла баба Марта много,
та нозете ѝ не я държат, –
стане, седне, охка тя до Бога –
костите я всякъде болят.

Сутрин рано почне да се кара –
всичко ѝ е във очите трън –
не била тя хилава и стара,
а сънят ѝ не бил като сън:–

и възглавниците ѝ корави,
и дюшекът ѝ не бил по-мек...
И решила тя да си направи
пухени възглавки и дюшек.

Изловила де що гъска мине –
своя ли, комшийска ли била, –
не остана гъска с перушина
в баба-Мартината махала.

И напълнила тя три чувала
с пух: и бял, и чистичък, и мек.
Стига вече е на твърдо спала,
от сега сънят ѝ ще е лек...

И отишла Марта на пазаря
да си купи шарена басма. –
Ефтини калъфи да изкара,
ще си ги ушие тя сама...

Докато се бавила в пазаря,
внук ѝ Малък Сечко, да е жив,
си играел вкъщи със другари,
а пък бил той луд и пакостлив.

Влязъл и измъкнал от килера,
та изгърсил бабиния пух.
С него почнали да се замерят,
вятъра го грабнал, лек и сух.

Та замрежило се с пух небето,
и западал по земята чак. –
Бял дюшек покрил до край полето –
и го хората нарекли сняг.

А пък баба Марта, кавгаджийка,
пак останала без мек дюшек,
ще се кара с внуци и комшийки,
и сънят ѝ няма да е лек...

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 6

Дора Габе

Дора Петрова Габе (с рождено име Изидора Пейсах, с. Харманлък, Добричка обл., 24.08.1888 – София, 16.02.1983). Българска поетеса, писателка и преводачка. Завършва гимназия във Варна, записва естествени науки в Софийския университет (1904) и следва френска филология в Женева и Гренобъл (1905 – 1906). Учителка по френски език в Добрич (1907). От 1911 до 1932 г. пребивава многократно (със съпруга си проф. Боян Пенев и самостоятелно, във връзка с преводаческата си дейност) в чужбина: Полша, Германия, Швейцария, Австрия, Чехия, Франция, Великобритания. През 1925 Министерството на народната просвета ѝ възлага да редактира (съвместно със Симеон Андреев) поредицата „Библиотека за най-малките“. По-късно е редактор (1939 – 1941) на детското списание „Прозорче“. Дебютира в „Златна книга на нашите деца“ на Александър Божинов през 1921. Особено място в творчеството на Дора Габе за деца заемат мемоарните импресии, събрани в книжката „Някога“. Сътрудничи в детските периодични издания „Светулка“, „Детска радост“, „Детски свят“, „Другарче“, „Детски живот“, „Росица“, „Славейче“, „Весела дружина“, „Прозорче“, а след 1944 – в детските списания „Славейче“, „Дружинка“, „Деца, изкуство, книги“. Автор е на книгите за деца и юноши „Малки песни“ (1923), „Калинка-малинка“ (стихове за деца, 1924), „Звънчета. Стихове за малките деца“ (1925), „Малкият добруджанец“ (разкази, 1927), „Сънчец ходи“ (стихове за деца, 1929), „Великден“ (стихове за деца, 1930), „Мълчаливи герои“ (разкази, Ч. 1 – 2. 1931 – 1940), „Бяла люлчица“ (стихове за деца, 1933), „Диви крушки. Стихове за деца“ (1934), „Горската къщичка“ (стихове за деца, 1934), „Малка Богородица. Стихове за деца“ (1937), „Дечи-

ца“ (стихове за деца, 1938), „Бронзовото братче и живо сестриче. Балада за деца“ (1938), „И ние малките. Повест за юноши“ (1946), „Птичи перца“ (стихове за деца, 1947), „Горската къщичка. Приказки“ (1955), „За малките. Стихове“ (1955), „От слон до мравка. Стихове за деца“ (1955), „Най-обичам“ (залъгалки, 1955), „Нашите сърчица. Избрани стихотворения за деца“ (1957), „Какво вижда слънцето. Стихове за малките“ (1960), „Капчици. Стихове и залъгалки за най-малките“ (1961), „Петъовото сърчице“ (поема, 1961), „Слушането най-тежи. Поемка“ (1962), „Ябълчици. Стихчета“ (1963), „Три поемки“ (1964), „За нас, малките. Стихотворения“ (1967), „За всички дечица. Избрани поеми“ (1969), „Майка Парашкева. Романизирана биография за юноши“ (1971), „Сиамското коте Шуши и неговата леля. Истински приказки за деца“ (1973), „Залъгалки“ (1982), „Звезда за тебе. Стихотворения за деца“ (1983) и др.

КРИЕНИЦА

Жуми, жуми, жумичка,
дай да пипна ръчичка!
Не може да види
кой къде отиде.

Ах, сестрички мушички,
със мънички ушички,
не чухте ли врява?
Скриха се тъдява.

Мъни, мъни, мъничка,
тук са в тази горичка,
чакат под листата,
тупкат им сърцата.

Светулка, г. XX (1925), кн. 6

ГРЯХ

Цяло лято все игри,
рано почваме в зори:
Катя, Славка, Джори, Бори,
през градини, през стобори,
чак във другата махла
чупим клони и стебла.

Да крадеш – това е грях,
ала ний крадем на смях.
Катя, Славка, Джори, Бори,
през градини, през стобори,
сливи, ябълки крадем
и в полето ги ядем.

Мама казва, че вратите,
че прозорците, стените
имат очи и уши.
И каквото да се случи,
целий свят ще го научи.

Ще е било за това,
дето под оная стряха
толкоз врани се събраха.
Една врана все хвърчеше,
друга, кацнала, мълчеше
и все клатеше глава.

Те са гледали през двора
как се мъкнат мълчаливи
Катя, Славка, Джори, Бори
с пълни пазви чужди сливи
и са казали на мама...
Не помага веч измама!
Вкъщи чака хубав бой!
Дръж се, Джореее, не се бой!

Детска радост, г. VIII (1923), кн. 10

ГОРКИЯ

Пусто-опустяло,
да му се не види,
все на мене сипят
всичките обиди!

Все съм крив за нещо
и на зло налитам,
а пък тъй съм крогък
и за всичко питам!

Гърнето разляло
млякото в долапа,
сладкото самичко
снощи се излапа.

Гвоздеят разкъсал
новите ми гащи,
аз съм бил научил
котката да дращи.

Дето си строшила
баба очилата –
аз съм ѝ ги сложил
скришом под кревата.

Че се свил във тъмно
Месечинко клети,
аз ли му се преча,
та не ще да свети?

Пусто-опустяло,
да му се не види,
аз ли ще преглъщам
всичките обиди?

Детска радост, г. IX (1923 – 1924), кн. 6

ЕКСКУРЗИЯ

Дайте ми чорапи,
дайте ми обуща!
Колко е добричка
мама, че ме пуща!

Палтото на рамо,
хляба във торбичка.
Боже, тази мама
колко е добричка!

Шарьо, ти се връщай –
дириш си белята,
само хора ходят
горе в планината!

Боже, закъснявам,
тръгнали са всички!
Сбогом, татко, мамо,
много сте добрички!

Детска радост, г. X (1924 – 1925), кн. 1

ТРЪГНАЛИ

Тръгнали в пъгечка
мънички дечица,
гледа ги отгоре
Божия звездица.

Гледа и се чуди:
де ли закъсняха!
Другите дечица
веч отдавна спяха.

Как ли си ги чакат
майките, горките,
сигурно им капят
сълзи от очите.

Ах, играта крива,
че не знае мяра,
че за нея цял ден
татко им се кара!

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 5

ПРОЛЕТ

Що ми е писалка,
що ми е учене,
угарите вече
всички са зелени!

И добрият вятър
тича из полето
и разгонва всички
облаци в небето.

И докара вече
гостенките скъпи,
и направи всяко
клонче да напъпи!

Ах, защо стоиме
в тази класна стая –
тъй ми се излиза,
тъй ми се играе!

Детска радост, г. XV (1929 – 1930), кн. 7

ЗИМНА РАДОСТ

Дечица мили,
дечица сладки,
кажете: „Сбогом,
книги, тетрадки!“

Елате тука
при мене всички
с топли кожуси,
с нови шейнички!

Толкова много
сняг наваляло!
Вредом е чисто,
пухкаво, бяло.

Във тия чисти
светли звездички
да се търкулнем
заедно всички.

Кой през главата,
кой през краката,
дръжте си само
здроо шейната!

Ако се някой
малко удари,
няма да спира
своите другари!

Ще си преглътне,
ще каже само:
„Ех, да ме видиш
от нейде, мамо!“

Аз ли не мога,
аз ли не зная
и на големи
болки да трая!“

Детска радост, г. XVI (1930 – 1931), кн. 4

ОТ ЛЕТОВИЩЕ

Наситихме се на игри,
наситихме се на море,
и слънцето се умори,
че цяло лято се не спре.

Не се издига вече то
като през цялото лято,
посред небето, а клони
главица тежка настрани.

А нашта майка у дома
седи и чака сам-сама,
главица свела настрани,
за нас тъгува цели дни.

Напред, другари, бодро пак,
по двама редом, крак във крак,
ний идем с пламнали лица
и с пълни, радостни сърца!

Детска радост, г. XXI (1935 – 1936), кн. 1

Димитър Шишманов

Димитър Иванов Шишманов (София, 19.11.1889 – София, 1.02.1945). Български политик, писател и дипломат. Син на филолога проф. Иван Шишманов и журналистката Лидия Шишманова, принадлежи на големия род Шишманови. Завършва средно образование в София (1907) и право в Женева (1913). От 1914 до 1919 Шишманов е съдебен чиновник. Впоследствие заема редица отговорни постове – ръководител на българската комисия по репарациите (1929) и началник на съдебния отдел в Министерството на вътрешните работи и народното здраве (1932 – 1935). През 1930 е избран за член на УС на СБП, а от 1932 е и съветник в българския ПЕН-клуб. От 1935 е пълномощен министър в Гърция. Заместник-министър на външните работи и изповеданията (1940 – 1943) и министър на външните работи (окт. 1943 – май 1944) в правителството на Добри Божилов (1943 – 1944). Екзекутиран е на 1 февруари 1945 след издадена от действалия в противоречие на Търновската конституция т.нар. Народен съд. Сътрудничи в детските списания с приказки и сценки за деца.

МЕЧЕТО И КОЧО

Духна вятър от планината. Донесе хладина и мирис на ягоди и боровинки. Домъчня на малкото мече. Тука долу, в ниската гора, ягодите и боровинките отдавна бяха свършени. Оставаха само разни коренаци и незрели, кисели къпини. Но старата Мецана, майката на мечето, не му даваше да излезе из гората, да мине широката поляна и да се качи по планината, отдето вечер горнякът донасяше такъв сладък мирис на ягоди.

– Там има хора, които са зли. Те ще те хванат, ще те убият и ще ти одерат кожата, – казваше Мецана и го дърпаше със себе си из глухи и тъмни дерета. А в тях имаше само папрати и трънки. Те дращеха мечето по носа. И то никак не беше доволно.

Затова, една заран рано, докато Мецана спеше, мечето се измъкна из дупката, изкатери се тихо нагоре и хукна да бяга. Мина долната гора и се изкачи на широката поляна. Като погледна от там, светът му се замая и му стана тъй драго, сякаш беше пийнало. То се изправи на задни лапи и заскача насам-натам, из тревата, край лайките и богородичните хурки, край паричките и тъмносините тинтяви. А отгоре се смееха месецът, който залязваше, и слънцето, което изгряваше. Мечето толкова много се зарадва, че дори ягодите забрави.

Но изведнаж нозете му се подкосиха. Насреща му идеше нещо много страшно. Голямо като него, а на главата му червена шапчица, на снагата му бяла ризка. На човек не мязаше. Мецана казваше, че хората били големи колкото нея. На мече също не приличаше.

Мечето не знаеше, че както има малки мечета, тъй има и малки хора. Затова се уплаши толкова от Коча. А Кочо беше тригодишният син на стрина Милковица. Стрина Милковица от три дни обръщаше сено с други жени на широката поляна. Сега тя спеше малко по-долу в една колиба от клони и не знаеше, че детето е тръгнало самò из поляната.

Мечето се уплаши от Коча. Но и Кочо се стресна от мечето. Ала скоро и двамата се престрашиха. Доближиха се. Кочо попипа мечето. Видя, че е рунтаво, меко, със студено носле. Мечето подуши

Коча. Усети, че е гладичък, топъл, с малки ръчички, които знаят да милват. И изведнаж двамата се харесаха, заскачаха, прегърнаха се, преметнаха се и хукнаха по поляната, към гората. Навлязоха под високите дървета.

Тиха беше вековната гора. Слънце проникваше през широките клони и позлащаше сухите листи под дървесата. А по малките полянки, под буките, растяха ягоди и боровинки. Зарад тях и Кочо, и мечето бяха избягали от майките си. Но горкият Кочо не намираше ни ягоди, ни боровинки. Не ги усещаше с носа си като мечето. Затова седна натъжен под една бука. А мечето го бутна по рамото с нослето си и го накара да стане. Сетне го поведе, показва му боровинките и ягодите, па клекна до него. Дълго ядоха двамата ту боровинки, ту ягоди. Като се наситиха, тръгнаха към полянката, за да поиграят наново. Щом излязоха от гората, видяха, че отсам иде Мецана и души по следите им, а оттатък върви стрина Милковица и вика: „Кочо, Кочо!“. И нито Мецана се страхува от стрина Милковица, нито стрина Милковица се плаши от Мецана. И двете само за децата си мислят и от нищо не се боят.

Когато двете майки видяха мечето и Коча, спуснаха се към тях. Мецана грабна мечето в зъби, а стрина Милковица Коча – в прегръдки. И избягаха, всяка със своето дете, едната насам, другата нататък.

Когато се закриха една от друга, Мецана наби мечето, а стрина Милковица – Коча.

- Ами, ако те беше убил и одрал човекът? – викаше Мецана.
- Нали не ме уби, – отвърщаше през сълзи мечето.
- А да беше те изяла мечката? – крещеше стрина Милковица.
- Нали не ме изяде, – отговаряше Кочо и си триеше сълзите.

И нито Кочо, нито мечето разбраха защо ядоха бой. А като пораснаха, колкото и да им приказваха, те не вярваха, че всички хора са лоши и че всички мечки ядат хора.

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 2

КОТАКЪТ ПИЖО И СНЕЖНИЯТ ЧОВЕК

Сутринта валя сняг. След обед Милчо излезе в градината и направи снежен човек. Сложи му две въгленчета наместо очи. Прилепи му една пръчица наместо нос, а друга напречна – наместо уста. После му пхна в ръце счупената дворна метла.

Като се нарадва и насмя, Милчо се прибра вкъщи, защото му измръзнаха носа и ръцете. Снежният човек остана сам в градината, мълчалив и намръщен.

Настъпи нощта. Изгря пълна месечина. На двора излезе Милчовият котак Пижо. Той прескочна стобора и тръгна да обходи градината. Но изведнаж отскочи като попарен. Космите му настръгнаха. Той изфуча и измяука страшно: мя-у-у-у! Ала онова, от което се уплаши, не се помръдна. То стоеше голямо като човек, с метла в ръка и светеше под месечината, като че беше от сребро. Пижо измяука още няколко пъти, но чудовището не трепна. Тогава Пижо, все още настръхнал и готов да се брани, попита:

– М-р-р-а-у... кой си ти?

Чудовището помълча, сетне отговори гордо:

– Аз съм снежен човек от Египет!

– От Египет ли? Какво е това Египет? – запита Пижо.

Снежният човек отговори:

– Египет е далечна страна, там хе, на юг, отвъд Бяло море, дето тече голямата река Нил, дето растат сладките фурми, портокали и смокини...

– Хм! – рече Пижо, доволен, че е научил нещо ново. – Ами как си изпаднал чак при нас?

– Преди една неделя, – отвърна снежният човек, – слънцето припече много силно в Египет...

– Ама вий там имате ли топло слънце? – попита завистливо Пижо. – Ние тука от един месец все мръзнем!

– У нас сега е топло, както у вас през май, – каза снежният човек! – Но не ме прекръсвай, а слушай, ако искаш да научиш как съм дошъл тука... Когато реката Нил се напече под слънцето, от нея взе да излиза пара, като из някой котел, който ври на огъня. Тази пара

се дигна високо, високо в небето и стана голям облак. Тогава духна от юг силен вятър и подкара облака насам къде вас. В облака бяхме скрити и аз, и много мои братя. Ний минахме така над Бялото море, над тракийските полета, над Родопите. Но откъм Балкана ни пресрещна един студен вятър, че като ни заудря, като ни заблъска, като ни запремята нагоре-надолу, че ни докара чак до вашия град. А тука изскочи един още по-студен вятър. Той стегна нашия облак. Облакът заплака и със сълзите си ни изпусна надолу към земята. Но докато падахме, вятърът ни смрази всички и ний станахме на ситен бял снежец...

Пижо кихна, потърка си носа с дясната лапа и попита:

– Ами в Египет има ли котки?

– О, колкото искаш! Дори едно време са ги считали за свещени животни.

– Това пък какво ще рече?

– Ще рече, че хората са ги много почитали, защото са мислили, че са много умни и знаят да правят магии.

Пижо пак не разбра всичко и попита:

– Ами давали ли са им да ядат месо, или само чорба? Мене Милчовата майка ми дава чорба, а Милчо скришом ми дава и от месото.

Снежният човек не отговори отеднаж.

– Ти си глупав! – рече той след малко. – Само за ядене мислиш, а не и за наука. Не ща с тебе да приказвам. Не прилича на благороден египтянин като мене да приказва с такъв прост котак като тебе!

Тия думи много оскърбиха Пижа. Той отново изду гръб, изфу-ча, рече „мяу-у-у“ и се хвърли върху главата на снежния човек. Главата изведнаж се заклати и падна заедно с Пижа на земята. Пижо се уплаши и с един скок се намери на черешата, от там на стряхата, от стряхата на тавана, дето се завря в един стар дюшек. Там се успокои и заспа неусетно. На другия ден се събуди много късно. Той погледна предпазливо от стряхата надолу. Видя, че във е пекнало слънце и всичко се топи. Топеше се и снежният човек.

– Навярно си отива в Египет, – помисли Пижо и се върна вкъщи да яде.

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 6

Асен Разцветников

Асен Разцветников е псевдоним на Асен Петков Коларов (с. Драганово, Великотърновска обл., 2.11.1897 – Москва, 30.07.1951). Български поет, писател и преводач. Завършва гимназия във Велико Търново през 1916. От 1917 работи като телеграфист в телеграфопощенската станция във Велико Търново, а след това на гара Горна Оряховица. Учи славянска филология в Софийския университет (1920), след това посещава лекции по естетика във Виена и Берлин (1921 – 1922). Завършва право в Софийския университет през 1926. Учителства в механотехническото училище в Габрово (1927 – 1929). През 1934 работи като библиотекар в Главна дирекция на пощите. От 1938 до 1944 година е издател-редактор заедно с Емил Коралов и Лъчезар Станчев на популярния вестник за юноши „Весела дружина“. Сред книгите му за деца са „Юнак Гого. Стихове за деца“ (1931), „От нищо нещо. Весели приказки и гатанки“ (1932), „Деветият брат. Приказки, стихове, гатанки“ (1934), „Хороводец Патаран. Весели стихове и гатанки за деца“ (1936), „Гатанки“ (1939), „Мързелан и Мързеланка. Приказка в стихове“ (1939), „Що е то?“ (стихове и гатанки, 1942), „Комар и Мецана. Избрани стихотворения, гатанки и приказки“ (1946), „Познай що е то? Сто нови гатанки с ключ за отгатването им и азбучник“ (1948), „Щурчовото конче. Приказки и зальгалки“ (1948), „Голямата баница. Приказчица и зальгалки“ (1949), „Сговорна дружина. Приказка за деца“ (1950), „Що е то? 220 гатанки с ключ за отгатването им и азбучник“ (1950) и др.

ЦАР ГОГО

Ако нявга стана цар
и на всичко господар,
ще премина по земята
със корона на главата –
и сред някой чуден град
ще си дигна бял палат.

Още с първата зора
злите хора ще сбера
и ще ги изгледам строго...
„Молим ти се, славни Гого...“
„Хайде – прошка, но от днес
да живеете в мир и чест!“

Посред тесен камен двор
ще издигна як затвор –
но във него ще заключа
само Радкиното куче,
дето цял ден вий и лай
и да хапе само знай.

Ще отида след това,
сто слугини ще главя.
Да извеждат на разходка
нашата смирена котка.
Да ѝ скачат вси на крак,
щом помръдне тя мустак.

И неседнал в своя трон,
а слугата със поклон
и с усмивка въз челото
ще ми каже на ухото:
„Дойдоха от Цариград
два вагона шоколад!“

Ще се сепна аз: „Ах, дааа...“
и ще скокна: „Господа,
царедворци и велможи,
управлявайте как може
вий за малко – а пък аз
ще се върна пак завчас!“

Детска радост, г. XIII (1927 – 1928), кн. 5

ЮНАЧИНА

Вчера скришом
се измъкнах със шейната,
дето бе я
гушнал дядо зад колата.

Гледах гордо,
стъпвах тежко с двата крака
и юнашки
накривил си бях калпака.

Шушнеха си
всички хора, щом отмина:
„Виж го него:
малък, ама юначина!“

А пързалка
ли пък беше – но в играта,
дявол знае, как си пукнах аз главата.

Хич не помня:
като седнах и се юрнах –
аз ли паднах, къщите ли прекатурнах.

Аз ли бях си
легнал гърбом и по голо –
те ли бяха
с покривите нанадолу.

Детска радост, г. XIV (1928 – 1929), кн. 3

Никола Фурнаджиев

Никола Йорданов Фурнаджиев (Пазарджик, 27.05.1903 – София, 26.01.1968) е български поет. Завършва гимназия през 1922 година в Чирпан. Същата година става студент в Медицинския факултет на Софийския университет. Скоро сменя специалността си и се записва да учи естествени науки. Отново променя интересите си и избира философията. Завършва през 1930 година педагогика и философия. След дипломирането си в университета е учител в Трета мъжка гимназия в София, а след това работи в Министерството на народната просвета. Сътрудничи и на списание „Ученическа мисъл“. През 1933 заминава за Цариград, където преподава в българското училище. Тогава излиза сборникът му с детски приказки „Златни клонки“. Връща се в България и става учител в Пазарджик. През 1944 преподава във Втора девическа гимназия в София. За деца създава сборника с приказки „Златни клонки“ (1933) и 3 детски стихосбирки – „Свободна родина“ (1944), „Смели пионери“ (1953) и „Лагерна вечер“ (1959).

ПАКОСТНИК

Пакостите, дето правя,
все тъй стават – без да зная;
а пък мама ми се кара,
не ме пуца да играя.

Вчера ний вървахме с Петя
и когато да прескоча
през рекичката, се спънах,
а пострада мойта плоча.

Ето: бях ли аз виновен,
аз ли исках да се счупи
и защо не иска нова
плоча мама да ми купи?

Някога пък много тичам,
тъй – в студа да се затопля –
блъсна някое момиче,
скъсам новата му рокля.

Пак съм крив и пак ме съдят...
Как ще свърши туй? – не зная,
от трапезата ме пъдят,
не ме пуцат да играя!

Детска радост, г. XIII (1927 – 1928), кн. 6

ШЕЙНИЧКА

Дайте ми шейничка
лека като птичка!
Разберете, хора,
сняг е паднал в двора!
Колко е натрупал!
Само аз съм тука.
Тук седя, когато
всеки взе шейната
и лети със нея!
Моята къде е?
Нямам аз шейничка,
тук седя самичък,
милвам котарака,
карам се със кака.
Ех, да дойде бати,
той ще ми направи
хубава шейничка –
лека като птичка!
Ще летя със нея,
няма да се смеят
Колю, Петю, Катя,
че седя при кака.

Детска радост, г. XVII (1931 – 1932), кн. 5

НА ПЪРЗАЛКАТА

Хайде!.. Мама да не чуй!..
Шт!.. На пръсти! Тишина!
Бързо, бързо се обуй,
вземай малката шейна!

Бързо! Аз защо не ща
с малки никакви игри,
ето – плаши те снега,
е пък плачеш цели дни? –

Тъй на малкия си брат
Ваньо шепне, и така –
бавно, леко – тихо, шт! –
се измъкват по снега.

Тътне цялата река,
вик, кънки, шейни и смях,
бой със топки от снега,
облаци от снежен прах.

– Дръж се! Качвай се! Така! –
И по сребърния лед
в миг политат – И-ху-ха! –
Ваньо с малкия напред.

Детска радост, г. XVIII (1932 – 1933), кн. 5

Веса Паспалеева

Веса Паспалеева е псевдоним на Веселина Владимирова Караманова, по съпруг Паспалеева (Кюстендил, 3.03.1900 – София, 22.02.1980). Българска детска поетеса, писателка и драматург. Още от малка Веса пише стихове и проза. Когато е на девет години, съчинява първото си стихотворение, което се състояло от четири стиха и е една малка детска сатира, в която се осмива някаква кюстендилска

дама. През 1919 завършва Девическата гимназия в Кюстендил. Първото ѝ отпечатано детско стихотворение „Доволен“ излиза в сп. „Детска радост“, редактирано от Ран Босилек през 1924. Веса учи славянска филология, но не завършва висшето си образование. Сътрудничи на списанията „Чернозем“ (1919), „Факел“, „Детска радост“ (1924), „Светулка“, „Детски свят“, „Другарче“, „Детски живот“, „Росица“, „Кладенче“, „Прозорче“, „Славейче“, „Дружинка“, „Пламъче“, „Огнище“, „Детско здраве“, „Жената днес“, „Славяни“, „Лястовичка“ и др.; както и на вестниците „Здравец“, „Въздържателче“, „Септемврийче“, „Другарче“, „Родни простори“, „Вестник за жената“, „Литературен фронт“ и др. Член на СБП. Веса Паспалеева е автор на множество стихосбирки: „Великденче“ (1929), „Бащина земя“ (1942), „Веселото овчарче“ (1947), „Птиченца – презморчета“ (1959), „Медна свирка свири“ (1960), „Птиче – чуруличе“ (1969), „Хитрот мишленце“ (1976), „Пролет в Родината“ (1977); пиеси за деца: „Страшният злодей“ (1937 – 1938), „Футболната топка“ (1938); драматизирани народни приказки: „Ленивата невеста“ (1938), „Отплатата“ (1938); приказки: „Вълшебният извор“ (1938), „Безстрашното овчарче“ (1943), „Великденска звезда“ (1943), „Хитрушко дългоушко“ (1945), приказка в картини за деца „В горския град“ (1946); разкази: „Ко-

ледна звезда“ (1938), „Папагалчето Макси“ (1942), „Дядовото кожухче“ (1943), „Алените терлички“ (1943), „Умното прасенце“ (1946), „Веселият Таралежко“ (1946), „Лакомата мецана“ (1946), „Малката готвачка“ (1946), „Баба Меца и Щурчо свиреца“ (1947), „Лястовичке, от где идваш?“ (1948), „Слънчице, слънчице, здравей“ (1953), „Малката домакиня“ (1958); поема: „Медната жица“ (1952); сценки: „Надиграното овчарче“ (1943), „Жаба Мързелана“ (1951), „Усмивката на полка“ (1978); картинки за преразказ: „Наказаният Мързеливко“ (1945) и др. Стихосбирката ѝ „Пролет в Родината“ от 1977 получава Андерсенова грамота за детска литература.

ДОВОЛЕН

От днес имам вече
нови панталони.
В джобчето ми дрънкат
семки и бонбони.

Ще запратя всички
рокли на тавана
да не би да хрумне
някога на мама –

пак да ме направи
галено момиче –
че де ще се дяна?
Ще бягам при чича!

Аз голям съм вече –
нося панталони,
в джобчето ми дрънкат
семки и бонбони!

Черньо и Писана
гледат от къшето –
колко е порасло
в една нощ момчето!

Пуякът във двора
веч не ме закача...
Едни панталони –
колко много значат...

Детска радост, г. XI (1925 – 1926), кн. 6

ИГРИ И ПЕСНИ

В чистите лехички
цветенце пъстрее.
Как да се не радвам,
как да се не смея?
Дайте си ръчички
хорце да люлеем!

С босички краченца
тупкайте в тревата.
В росните лаленца
пеперудки златни
пърхат със крилцата.

Дворчето ни цяло
в слънце се облива,
щуро пошуряло,
в цъфналата слива
малко орешарче
в песен се залива!

Светулка, г. XXXIII (1937 – 1938), кн. 8

СТЯГАЙТЕ ШЕЙНИТЕ

Дядо Мраз надува
здравата духалка,
утре ще направи
ледена пързалка.

Стягайте шейните,
палави момченца,
бягане ще падне
с лудите краченца.

Гуглички сложете,
топли ръкавички –
да не ви премръзнат
малките ръчички.

Съмне ли, веднага
грабвайте шейните –
ще летим до тъмно
весели, честити!

Светулка, г. XXXV (1939 – 1940), кн. 3

Калина Малина

Калина Малина е псевдоним на Райна Иванова Радева-Митова (София, 3.08.1898 – София, 4.01.1979). Българска детска писателка и преводачка, автор на около 50 книги за деца, както и на първия български детски роман „Златно сърце“ (1929). Учи славянска филология в Софийския университет (само един семестър поради липса на средства). През 1921 завършва новооткрития Висш педагогически институт в София като негова стипендиантка. Работи като учителка в Етрополе (1918) и в няколко прогимназии в София (1921 – 1935). Омъжена за литературния критик Димитър Б. Митов. Сътрудничи на вестниците „Пътека“, „Въздържателче“, на списанията „Звънче“, „Росица“, „Светулка“, „Септемврийче“ и др. Носител на националната награда „Петко Р. Славейков“ (1977), както и на ордениите „За гражданска заслуга“, „Кирил и Методий“ – I ст., „Червено знаме на труда“, „Народна република България“. Носител на званието „Заслужил деятел на културата“. На нейно име е учредена наградата „Калина Малина“, която СБП присъжда на всеки 3 години на утвърдени творци на детската литература. Сред книгите ѝ за деца и юноши са „Кавалче“ (стихове, 1928), „Златно сърце. Роман“ (1929), „Преди, преди, вретенце! Стихове за деца“ (1930), „Воденичарски приказки“ (1931), „Дядо Коледа дойде. Сценка за деца“ (1932), „Девоичето и месеците. Драматизирана приказка в стихове“ (1932), „Сиращета. Роман за юноши“ (1933), „Малките благородници. Разкази за деца и юноши“ (1934), „Косьо Дългоносьо и Фроса Дългокоса. Весела повест за деца“ (1935), „Йошка Палячо. Разкази за деца и юноши“ (1936), „Дядо Коледа дойде: Розобер. Сценки в стихове“ (1938), „Дядовото магаренце. Поема за деца“ (1938), „Момиченцето на кантонера. Разкази“ (1938), „Мо-

ряче. Стихове за деца“ (1938), „Пепеляната чорбица. Приказки“ (1939), „Малките житни зрънца. Стихове за деца“ (1939), „Отбор юнаци“ (1940), „Детето на затворника. Роман за юноши“ (1940), „Девоичето и месеците. Пиеса за деца в 3 д.“ (1941), „Бедната старича и момченцето. Разкази“ (1943), „Кошер. Стихове за деца“ (1945), „Благородни сърца. Разкази за деца и юноши“ (1946), „Маретка на пост. Разкази и приказки за деца и юноши“ (1947), „Симовата чета. Повесть за септемврийчетата на лагер“ (1948), „Искам да стана учител. Роман за юноши“ (1952), „Дружната игра. Стихотворения за малките“ (1953), „Тик-так, тик-так. Стихове за най-малките“ (1954), „Скъпата пионерска връзка. Разкази за деца“ (1957), „Колибарчето. Повесть за юноши“ (1957), „Пионери. Стихове“ (1959), „Синьото птиче. Приказка“ (1959), „Слънчева сестрица. Стихове“ (1962), „Солничко“ (приказка в стихове, 1963), „Сърцати и любящи. Разкази за пионери“ (1965), „Необятна нива. Стихове за пионери“ (1966), „Мои познайници. Стихове за деца“ (1967), „Синя връзка. Стихове за чавдарчета“ (1969), „Към Месечко. Стихотворения за деца“ (1976) и др.

РОКЛИЧКАТА ПАК СЪДРАНА

Месечинко виторога,
светлолика, дяволита,
що ме гледаш толкоз строго?
Да не би да си сърдита?

Рокличката си съдрана
щом погледнах – эле ми стана.
Знам, че бой голям ме чака,
а пък крив е котарака...

Затова си легнах рано,
утре рано пак ще стана
да я кърпя, ако може,
и якичка да ѝ сложа.

Ще отрежа от пердето.
То е толкова голямо,
че закрива ми небето.
Само да не знае мама...

Че каквато тя е строга,
както знае да наказва...
Месечинко виторога,
моля те, недей ѝ казва!

Детска радост, г. X (1924 – 1925), кн. 6

ЛУДЕТИНА

Погледнете го юнака
с десет рани,
а ризите и гащите
все съдрани.

Цял ден скача, пада, става,
не се спира!
И белята сам си дири
и намира.

Ей го, вижте, покачил се
на стобора,
обикаля все по него
без страх двора.

Все играе и почивка
не признава;
на врабците, на котките
мир не дава.

По долапа, по тавана
се катери,
сухо грозде, круши, сливи
да намери.

Цял ден припка и се смее,
с вик подгоня
ту кравата, ту кучето
или коня.

А от камък щом се спъне,
рев ще падне –
здраво гърло – от сутрина
чак до пладне.

Брей, от него цяла къща
няма мира:
ни от дума, ни от пръчка
той разбира!

Детска радост, г. XI (1925 – 1926), кн. 5

ЛАЛКА

Погледнете наша Лалка
русокоса,
разчорлена, без престилка,
цял ден боса.

Свойте рокли и обувки
не поглежда,
а куклите с нещо ново
все подрежда.

Стане рано от леглото,
неумита,
като седне във ъгъла
цял ден свита, –

шие, пори, все тез кукли
с дрешки стяга...
Не дояла, късно вечер
тя си ляга.

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 7

БАБА

Я вижте, вижте баба,
такава стара, слаба,
обувките си стяга –
от нас горката бяга.

Че дигали сме шум,
че били сме без ум,
не може да ни слуша,
дошло ѝ веч до гуша.

Ей вратника отваря
и тръгна към пазара...
Къде ли тя ще иде,
кат нищичко не види?

Смълчахме се без нея,
не викаме, не пеем,
и някак глухо стана,
и мъка ни обхвана...

Не мина нито час
и баба пак при нас –
в ръка ѝ бял симид,
във кърпица увит.

Тя нежно ни прегърна,
косите ни поглади,
на всеки хапка даде.

Светулка, г. XXII (1926 – 1927), кн. 6

ПИСЪМЦЕ ДО БАБКА

Мила моя бабке,
как ли се започва
писъмце, не зная
и дали се свършва
с точица на края!...
Как ли се нареждат
буквите в редици,
всички да изглеждат
като ученици!...

Мила моя бабке,
туй не било лесно:
бялата хартийка
ми изглежда тесна...
Буквите изскачат
вън от редовете;
Колко непослушни
днес ми са ръцете!

А на туй отгоре
сърди се и мама –
бързала съм – дума –
била съм припряна;
буквите ми били
смачкани и криви,
също като твоите
сушените сливи...

А пък да ти пиша
колко ми се иска!
Чрез писмото, бабке,
ставаш ми по-близка.
Като че те виждам
на миндеря свита,

кърпиш важно, важно,
уж, че си сърдита...
Но да те погледна
малко по-засмяно,
грабваш ме веднага
на свойто коляно.
Много здраве, бабке!
Целува те сладко
в писъмцето кратко
внучката ти
РАДКА

Светулка, г. XXVI (1930 – 1931), кн. 3

БЪРБОРИЧКА

Все ми думат в къщи,
че съм бърборичка,
мелела съм брашно
като воденичка ей така:
бър, бър... бър, бър.
И ми думат още,
че съм гургуличка,
гукала съм снощи
в стаята самичка ей така:
гу, гу... гу, гу.
Думат ми сновалка,
шетала съм в къщи
и нали съм малка –
всичко преобръщам ей така.

Че съм бърборичка
и че съм игрива,
майка ми едничка
затова е крива.

Още на неделя
в люлчицата малка
дала ми къделя,
дала ми совалка ей такваз.

Като ме люляла
майка ми чевръсто,
с хурчицата пъстра
прела и ми пяла ей така-а-а.

Влизала във стана,
за да ме приспива...
Ей защо аз станах
толкова бърбрива ей така:
бър, бър... бър, бър.

Детска радост, г. XVII (1931 – 1932), кн. 3

МАЛКИЯТ МАЙСТОР

Колкото се чудя,
дваж по аз се мая
на тоз малък майстор,
дето много знае.

Хвърчила чудесни
той да ви направи
да летят високо
и пак да са здрави.

Неговата лодка
от хартия бяла
никога самичка
не се е запряла.

Пумпалът му скача
и върти се бясно –
улицата сякаш
вижда му се тясна.

Въртележката му
никога не спира,
дето да я сложиш,
вятър тя намира.

Тези толкоз светли
динени фенери,
как за тях се сети,
как ги изнамери!

Вечер осветяват
цяла махалата,
даже затъмняват
някога луната.

Колкото се чудя,
дваж по аз се мая
на това юначе,
дете много знае.

Детска радост, г. XIX (1933 – 1934), кн. 8

КИТКА

Взех си от небето
ясни две звездички.
Те са на лицето
светлите очички.

Взех си от полето
ягодки червени.
Устните ми те са
алени, засмени.

Взех си от гората
шипка разцъфтяла,
като нея станах
розова и бяла.

Взех си от морето
мидички сребристи.
Те са моите зъбки
бисерни и чисти.

Взех си от градинка
къдрава латинка.
Къдри като нея
на чело ми греят.

Цялата съм китка
от цветя, звездички,
затова ме галят
и обичат всички.

Детска радост, г. XXVIII (1942 – 1943), кн. 5

Стефана Цанкова-Стойнова

Стефана Цанкова-Стойнова (Габрово, 27.01.1888 – София, 29.12.1962). Завършва гимназия в Стара Загора. Следва славянска филология в Софийския университет, след което учителства в Ямбол и София. От 1914 започва да сътрудничи в сп. „Българска сбирка“, а също и в други литературни списания: „Листопад“, „Сила“, „Общ подем“ и др. със свои и преводни стихове. От 1926 Стефана

Цанкова-Стойнова започва да пише стихове и разкази изключително за деца и юноши. Цели 22 г. тя е редовна сътрудничка в почти всички списания и вестници за деца, от 1926 започва да печата в „Светулка“, „Детска радост“ и др. Член-основател е на Дружеството на детските писатели. През 1933 излиза от печат първата ѝ стихосбирка „У бабини“ със стихове за деца и юноши, издание на книгоиздателство „Хемус“, с илюстрации от Вадим Лазаркевич. След 9 септември 1944 Стефана Цанкова-Стойнова продължава да сътрудничи в „Септемврийче“, „Дружинка“, „Кладенче“, „Чавдарче“, „Славейче“. Поради тежко и продължително боледуване тя не успява да осъществи две проектирани стихосбирки за деца и юноши. Стефана Цанкова-Стойнова е автор на химна на Васил Евстагиев Априлов.

НА БЕЛЯНКАТА

С дружките си така
буха във реката
и платна простира
мокри по тревата.
Аз пък си събирам
камъчета бели;
из реката газя,
и платната пазя.
Газя под клонете
на върбите стари,
водата ми стига
чак до коленете.
Леко се навеждам,
в нея се оглеждам.
Гледам как се смее
там и се люлее
мъничко момиче
с китка от игличе,
с лъскаво герданче,
с везано сукманче –
цяло като мене
в същата премяна.
Аз му се усмихна,
то ми отговори
и ми го повтори.
Ветрец щом полъхне,
то се залюлява
и се разпилява.

Светулка, г. XXII (1926 – 1927), кн. 8

ПАЛЯЧЕ

„Като моето паляче,
със златни зилчета в ръце,
със засмяно личице,
с бели зъбки две редици,
с руси хубави къдрици,
с гугла алена със звънче –
няма никое момче!
Дръпна ли му теловете,
на хоро се заловете!“
Тъй се хвали малък Асьо
и палячето наглася.
Но изведнаж той се вгледа:
„Чакай, има тук повреда!“
И започна да поправя,
част по част да разглобява.
Ето – вече погледнете:
розовите дрешки снети,
гугличката е разпрана,
на главата зее рана.
И глава, ръце, крачета –
всичко стана на парчета.
„Ще изкарам и талаша,
хич не искам да се плаша.
После бързо, бързо аз
пак ще го сглобя завчас.“
Но дали го е сглобил?
– Видя колко бе сглупил...
Асьо взе тогаз да плаче
за умрялото паляче.

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 6

ГЕРДАНЧЕ

До градинската ограда,
хладна сянка дето пада
от липата тъмнолиста,
мъничкото босо Анче,
с цветни, всякакви мъниста,
ниже шарено герданче.
У полата му кутийка
на капака с огледало.
Вътре в розова хартийка
е мънистата събрало.
До купата е Пъструша
с жълтичко звънче на гуша,
Тя теленцето си лиже,
Гледа как гердан се ниже,
как се Анчето навежда
и мънистата нарежда:
сини, розови, червени,
жълти, морави, зелени...
От липата мирис лъхва,
Анка радостно въздъхва –
ето вече е готово
пъстрото герданче ново!
И в средата тя набързо
лъскаво звънче завърза.
Скъта празната кутийка,
мери го на своята шийка.
После припна към телето,
върза му го на вратлето.

Детска радост, г. XIII (1927 – 1928), кн. 2

ПОЗДРАВ ОТ МОРЕТО

Вчера с мъка на сърцето
взех си сбогом от морето.

В пясъка му, също злато,
се търкалях цяло лято

и събирах раковини
бели, морави и сини.

Често сядах на скалите,
слушах как шумят вълните,

гледах как се те разливат,
с пяна целий бряг обливат.

Те изхвърляха и раци
смешни, с виснали мустаци.

Спусках се да изпреваря
бързо всичките другари,
със боричкане и крясък
хващах ги из мокрий пясък.

Често плувахме със лодка
из морето на разходка.

Колко работи видях,
как лудувах, как играх,

тук не мога да разкажа
нито стотната част даже.

Нека всеки там да иде
чудесата сам да види!

Детска радост, г. XVIII (1932 – 1933), кн. 1

ПРЕЗ ВЕСЕЛИЯ МАЙ

През веселия май
тъй славно се играй!
Елате с мене всички,
игриви като птички,
да идеме в полето!
Там синьо е небето,
там слънцето ни кани
в разцъфнали поляни
с игличета, синчец
за вашия венец.
С венчета на главите,
засмяни и честити,
сега да си попеем,
хорце да залюеем.
През веселия май
тъй славно се играй!

Детска радост, г. XXI (1935 – 1936), кн. 8

НА МОРЕ

На морето в топлий пясък
се боричкаме сега;
а над нас прелита с крясък
ято чайки по брега.

Сините вълни налитат,
с пяна бисерна по тях,
с шум разбиват се в скалите,
пръскат ни със воден прах.

Хайде с лодката, другари,
на разходка да вървим;
вижте слънцето догаря
алено сред розов дим!

Весело шуми морето,
лек, попътен ветрец вей.
Ний летим из ширинето
и дружината ни пей.

Чезне Слънчо в далнините,
чезне в златорозов дим;
рано утре от скалите
с песни ще го поздравим.

Детска радост, г. XXII (1936 – 1937), кн. 1

СКИОР

Скиор да стана аз желая,
с полета си света да смая!
Безстрашен, смел като орлите,
да литна вихрено със ските
над урви, преспи и сипеи
и вятърът край мен да пее.
В простора бърз като стрела,
с могъщи орлови крила,
да се опивам в тишината
от снежний лъх на планината.
Презрял страха, надвил умора,
надминал всичките скиори,
и в някоя олимпиада
да взема първата награда!

Детска радост, г. XXII (1936 – 1937), кн. 4

В ТАЯ ЧУДНА, БЯЛА ЗИМА

В тая чудна, бяла зима
колко много радост има!
Колко славно е с шейната
да се спущаш в стръмнината,
Покрай снежната гора,
с весел вик: ура-а, ура-а!
Пръв пред своите другари,
всичките да изпревариш!
В езерото до насита
да се плъзгаш със кънките,
да летиш като стрела,
в кръг, в изкусни колела,
да подскачаш, кривулиш,
всички там да удивиш –
майстор като Соня Хени,
сред другари възхитени!
Или пък, нарамил ските,
друга радост да опиташ:
горе в планината снежна,
из простора бял, безбрежен,
като вихър бърз със ските
над скалите да прелиташ,
смел, безстрашен, горд скиор,
цар в планинския простор!

Детска радост, г. XXIII (1937 – 1938), кн. 4

ЗЛАТЕН ДЕН

Днес снегът се разтопява.

Слънчо всичко позлатява.

Злато капе от клонете,

злато в баричките свети,

златни вадички шумят

в грейналия в злато път.

Стрехичката пей звънливо.

Из нагъпилата слива

и по мокрия стобор

кряска лудо врабчов хор.

Смаяно от толкоз блясък,

злато, шум и птичи крясък,

от лехичката наднича

белоликото кокиче.

А децата без умора,

тичат, гонят се из двора

и във техните очи

греят слънчеви лъчи.

Детска радост, г. XXIII (1937 – 1938), кн. 5

НА СБОРА

Ех, че шумно е на сбора! –
Там гъмжило е от хора.
Свирки, всякакви балони,
запищели грамофони.
Пукот, стреляне със пушки,
смях, веселие, въртушки
и на всяко бяло конче
се върти дете с балонче. –
Пъргаво върти латерна
мъничка маймунка черна.
Тя с очички хитро мига,
смях наоколо си дига,
а палячо, както лани,
в цирка весело ни кани.
Влизах в цирка. Стрелях
с пушка.
На голямата въртушка
цял час крескахме, лудяхме
и с другари се въртяхме. –
Мръкна. Капнах от умора,
чак тогаз напуснах сбора.

Детска радост, г. XXIV (1938 – 1939), кн. 8

ИЗЛЕТ

Утре рано ще се става –
заминавам за Тинтява.
Раницата ми е нова,
пълна, стегната, готова.
Легнах. Спал съм час, два, три.
Още в тъмно, призори,
някой чукна на стъклото.
Ставам бързо от леглото
и вратата в миг отварям:
чакат ме навън другари.
И, додето всички спят,
ние вече сме на път.
А кога зора настана,
бяхме стигнали Бояна.
Тук закусихме си сладко,
но почивката бе кратка.
Бързахме по хладината
да вървим из стръмнината.
Из планинския простор
гръмна весел смесен хор.
С нова група от туристи,
из пътеки каменисти,
с оросени с пот чела
сме на Момина скала.
Тук след мъничък престой
и с туристи пъстър рой,
пак поемаме нагоре.
В гъсталаци ниски бори
пътят става труден, тесен.
С весел разговор и песен
неусетно се минава.
– Е-хо! Стигнахме Тинтява.
Раници, палта на двора;

търсим място за отмора.
И, без много да се бавим,
що си мислите, че правим?
– Всички бързо се залавят
раниците да разтварят
и залапват като хали!
Сякаш три дни не сме яли.
– Толкоз бяхме изгладняли!

Детска радост, г. XXV (1939 – 1940), кн. 1

СБОГОМ, МОРЕ

Сбогом, сини далнини,
бели, бисерни вълни,
капчици с елмазен блясък,
песни, вик из морския пясък!
Сбогом, лов на морски раци
из подводни камънаци,
дето скитахме без страх,
пръскани от воден прах
на разпенени вълни.
Весели, щастливи дни!
Няма да се върнат вече,
бързо лятото изтече.
Но когато студ захване
в селото ни край балкана;
зимни вихри завилняват
и вихрушките запяват
зимна, страховита песен, –
в чудни спомени унесен,
свит край огъня със книжка,
ще си спомням със въздишка
веселите славни дни
сред игривите вълни!

Детска радост, г. XXVI (1940 – 1941), кн. 2

ЛЕТОВНИК

В малка къща край гората
аз летувах цяло лято.
В тиха слънчева градинка
се усмихваше латинка –
покрай нисичкия плет
ред разцъфнал слънчоглед.
Тук прекарах дни честити. –
Сядах с книжка под върбите,
край речицата, унесен
от приспивната ѝ песен.
Сладкопоен, черен кос,
всеки ден ми беше гост.
В трепетликата потайно
скрит подсвиркваше нехайно,
прошумяваше в листата
и се връщаше в гората.
Палавият полски вятър
залюляваше тревата.
Като мой познайник стар
и в игрите ми другар,
той шумеше ми в ушите
и притваряше очите,
сякаш казваше ми: „Стига
си надничал в тази книга!
Виж как кимат ти цветята!
Тичай с мене из полята!“
Моето хвърчило леко
той отнасяше далеко,
над ливади и градини,
бързо в небесата сини.
В тишината край гората
аз прекарах славно лято.
В мъничката проста хижа
отпочинах си без грижа.

Детска радост, г. XXVII (1941 – 1942), кн. 1

Атанас Душков

Атанас Гаврилов Душков (Копривщица, 10.10.1909 – София, 3.06.2000). Български детски писател. Негови творби са включвани често в букварите и читанките. Учи в София от 1923, работи като словослагател в печатница, учи в Графическото училище, участва в литературния кръжок „Ученическа мисъл“. Учи славянска филология в Софийския университет. Сътрудничи на всички детски периодични издания, писал е и в детското списание „Светулка“. Главен редактор на детското списание „Кладенче“ (1947 – 1949). Дълги години работи като заместник главен редактор на сп. „Славейче“. Атанас Душков е активен читалищен деятел с близо 4500 лекции из цялата страна и срещи с детската публика. Издава над 60 книги за деца и юноши, сред които: „Момъкът с латерната. Стихотворения“ (1935), „Зайо Байо радиолюбител. Смешни приказки и стихотворения за деца“ (1935), „Весели приключения. Поеми за малки и големи“ (1935), „Майчино сърце. Приказки за деца“ (1936), „Ръжен хляб. Приказки за деца и юноши“ (1937), „Весели пътешественици. Приключенията на две бълхи“ (1937), „Весели гости. Приказки-поеми за малки и големи“ (1938), „Горски ягоди. Весели стихове за деца“ (1938), „Горският цар. Приказки“ (1939), „Слънчеви пътеки. Стихотворения за деца“ (1940), „Доктор Петльо. Весели поеми“ (1940), „Хубав дом под върха Ком. Поема“ (1940), „Послушните зайчета. Илюстр. приказка за деца: Стихове“ (1942), „Четири котенца. Илюстр. приказка: Стихове“ (1942), „Щъркели. Стихове за деца“ (1942), „Човешки чудеса. Стихове и снимки за деца и юноши“ (1943), „Пакостници. Весела поема“ (1945), „Бежко и Таралежко. Приключения на двама смешници“ (1946), „Зъболекар Щъркелан. Весела поема“ (1946), „Синеоката

хубавица. Приказки“ (1946), „Малкият бригадир и борбата за свобода. Разкази“ (1947), „Кладенче в гората. Стихотворения за деца и юноши“ (1947), „Послушните зайчета. Илюстр. приказка за деца“ (1948), „Бяло агънце. Стихове и картинки за най-малките“ (1954), „АБВ. Стихове и картинки за най-малките“ (1957), „Дядо Мраз. Стихотворения за деца“ (1958), „Зоологическа градина. Стихове. Текст в проза Ив. Василев“ (1958), „Пионерски лагер. Стихотворения, гатанки, хумор“ (1958), „Летец-храбрец. Весела приказка в стихове“ (1958), „Пъстри пеперуди. Стихове и картинки за най-малките“ (1958), „Юнаци-веселяци. Стихотворения, гатанки, хумор“ (1960), „Кибритената кутийка“ (поема, 1961), „Болната кукла. Поема“ (1961), „Заювата люлка“ (стихове, 1963), „Разходка из София“ (поема, 1963), „Петю на фестивал“ (поема, 1964), „Първата пушка. 1876“ (поема, 1966), „Крилатият българин. Приказки и разкази“ (1967), „Защо Мечо се разболя. Поемка“ (1967), „Горска стряха. Избрани стихотворения за деца“ (1969), „Слънчева книга“ (стихотворения за деца от съветски поети, превод, 1970), „Здравец от Копривщица“ (стихотворения, 1970), „Приказка за портокалите. Поемка“ (1971), „40 гатанки“ (1971), „Вече съм голяма“ (стихотворения за деца, 1975), „Две приказки“ (1979), „100 гатанки“ (1979), „Кладенче. Избрани стихове за деца“ (1979), „Цветя за мама“ (стихотворения, 1980), „Гатанки“ (1981), „Как наша Гуна намрази тютюна“ (поеми, 1984), „Строим дом“ (поема за деца, 1984), „Чета от момчета“ (1985), „Бистра водица – мирна главица“ (стихотворения за деца, 1985), „Песни от градината. Стихове и залъгалки за дечица малки“ (1988), „Весела команда. Стихове за деца“ (1989), „Мама, татко, аз и батко“ (стихотворения, 1989) и др.

ХАЙДЕ НА ПЪРЗАЛКАТА

Вредом пухкав, вредом бял,
колко сняг е навалял!

Хайде, Маре, хайде, Боро,
вземайте шейните скоро!

Наредени ред по ред,
да потеглиме напред,
бодри, весели, засмени
със нослета зачервени
да се спуснеме сега
със шейните по снега.

А да не ви е студено,
облечете като мене
топли дрехи, ръкавички,
шапка, палто и терлички.

Хайде, Боро, хайде, Маре,
Мурджо пак ни изпревари!

Светулка, г. XXIX (1933 – 1934), кн. 3

КОЙ Е БЪРКАЛ В СЛАДКОТО

Мама ни остави
двама в одаята.
– Ах, какво да правим? –
рече така Злата.

Сладко от буркана
да си хапнем двама,
ала да не кажеш
утре пък на мама?

– Няма, како, няма.
Двама сме в етажа,
двама ще ядеме –
как тогаз ще кажа?

Хапнахме си сладко,
хапнахме си двама.
Вечерта и татко
си дойде, и мама.

– Кой пипа в буркана? –
викна мама строго.
– Знам ли? – рече така –
виж да не е Гого.

– Ти ли със ръчичка
пипал си в буркана?
– Ннее... аз... със лъжичка –
сам не знам как стана.

Но със така двама
сладко ще ядеме!
Няма да узнаеш
никога от мене!

Детска радост, г. XXVII (1941 – 1942), кн. 1

МАЛКАТА ХУБАВИЦА

Тя беше мило русокосо момиченце. Под тъмните ѝ дълги мигли грееха две незабравки. Обичаше животните и им се радваше.

Имаше едно пиле – много кротичко. Квачката го кълвеше. Все ѝ се струваше, че е чуждо, затуй Анчината майка го прибра вкъщи. То захвана да щъка из кухнята и кълвеше трохите, попаднали от трапезата. Свикна с котката и заедно спяха на топло под готварската печка.

Начена да си играе с пилето русокосата хубавица. Много му се радваше, милваше го, къткаше го и му ронеше трохи. Пилето привикна и толкова се укроти, че Анчето го вземаше свободно в ръцете си и играеше с него като с кукла. Увиваше го в парцали, приспиваше го, а веднаж едва не го цопна в медника с гореща вода – беше решила да го къпе. Майка ѝ забеляза навреме и така спаси пилето от попарване.

Но Анчето продължи да си играе с пилето и дори започна да го наказва, защото не я слушало. Извика я някое приятелче, Анчето припка с пилето. Излезе да се разходи навън – пак с него. Често го улавяше небрежно за едното краче и тъй го мъкнеше, а то писукаше безпомощно.

Веднаж вуйчо ѝ дойде на гости и видя как Анчето държеше пиленцето. Уловила го бе за едното краче и го държеше с главата надолу. Приказваше му нещо, а сетне начена да го върти.

- Какво правиш, Анче?
- Играя си, – отвърна детето.
- Обичаш ли много да играеш?
- Да! – Оголи белите си зъбки хубавицата.
- А искаш ли да играем заедно?

Синеокото момиче заскача.

– Искам, искам!

Тогава вуйчо ѝ присегна и я улови. Хвана я за едното краче и я провиси надолу, както правеше Анчето с малкото пиленце.

Анчето смръщи нослето си, готова да заплаче. Но вуйчо ѝ мълчеше и я гледаше усмихнат.

– Какво има, Анче? – попита майката.

Момиченцето погледна безпомощно нагоре – първо майка си, сетне вуйчо си. Очите ѝ бяха напълнени със сълзи.

– Боли ме! – отговори то нажалено.

– Боли ли? Хубава работа! Че нали си играем? – рече вуйчото.

Анчето се разплака.

– Ама ти плачеш? Ох, леле, такава голяма мома да плаче!

Вуйчо ѝ я прегърна, седна на стола и я положи на коленете си.

– Боли, значи, – замилва я с ръка той. – Но ти можеш да говориш, моето момиче, да плачеш и ето, аз разбрах, че не бива да играя тъй с тебе. А знаеш ли, че и пиленцето го боли, като го държиш за крачето и го въртиш? Но пиленцето не може да говори, нали? Не може да плаче, само писука и ти не знаеш добре ли му е, или зле. Ще измъчваш ли пак пиленцето, а?

– Няма, – усмихна се Анчето.

– Хубаво тогава. Ето ти едно бонбонче за тази дума!

Светулка, г. XLII (1946 – 1947), кн. 3

Йордан Стубел

Йордан Стубел е псевдоним на Йордан Иванов Бакалов (София, 19.02.1897 – София, 30.12.1952). Известен най-вече с произведенията си за деца, в които съчетава безобидния хумор с иронията. Стубел издава първите си стихове като ученик. След завършването на гимназия младият поет учи право в Софийския университет. Приема псевдонима Стубел още с първите си опити в детската литература. В тях третира темата за труда („Готовани“, „Работна мушица“), бедността („Баба и дядо“), образованието („Който учи, ще сполучи“) и други. Сред книгите му за деца и юноши са „Веселите роднини. Поеми за деца“ (1926), „Златното яйце“ (стихотворения, 1926), „Шарена книжка. Стихове за деца“ (1929), „Дим се дигна. Нар. песен“ (1931), „Скитница-игла. Поема за деца“ (1931), „Небивало. Стихотворения за деца“ (1931), „Господин Свинчок, г-жа Свинка и двете свинчета, палави братлета“ (поеми в проза, 1932), „Гост от Бомбай. Небивала история“ (поеми в проза, 1933), „Златната катеричка. Игра в пет картини“ (1933), „Пролетно хоро. Стихове за деца“ (1933), „Лакомият Живко. Стихотворения за деца“ (1935), „Ламя троеглава“ (приказка, 1935), „Щурче свири“ (поеми, стихотворения, 1936), „Бабина градинка. Стихове за деца“ (1937), „Лудориите на Писана. Весели поеми за деца“ (1937), „Небесни камбани. Сборник стихове“ (1937), „Мома хубавица. Стихове за деца“ (1938), „Сурва, сурва година. Стихотворения за деца“ (1938), „Разковниче. Пиеска за малки спестовници в 3 картини“ (в съавт. с Матвей Вълев, 1938), „Бяла Коледа. Стихотворения за деца“ (1939), „Богородична люлка. Стихове“ (1940), „Наказаните вълци. Поема“ (1940), „Весели дни. Народни приказки (1941), „Горска христоматия“ (1941), „Игличина полянка“ (поеми в проза, 1943),

„Чуден свят. Преразказани приказки“ (1945), „Ало! Ало! Тук джуджето д-р Тик“ (1946), „Долетели два гълъба. Нар. религиозни песни“ (1946), „Мише царство. Илюстр. стихове за деца“ (1946), „Палавите джуджета. Илюстр. стихове за деца“ (1946), „Веселите жабчета. Илюстр. стихове за деца“ (1946), „Снежинки. Илюстр. стихове за деца“ (1946), „Фрида и Кноли“ (приказки, 1946), „Звезда вечерница. Разкази за юноши“ (1947), „Празнично звънче“ (стихотворения, 1947), „Пътека до небето. Стихове за юноши“ (1947), „Разкази“ (1947), „Рано преди слънце. Трудови народни песни“ (1952) и др.

ГОГО

Нашият немирнен Гого
днес е пак замислен много.
Два дни става как горкия
мина той без лудория.
Ала ето, че му хрумна
мисъл чудна, остроумна.
През дувара се праметна
и ръкавите запретна,
па удари котарака
и изтича при оджака.
Бръкна еднаж, бръкна дважди,
та извади шепа сажди.
Без да мисли много, много,
пустият немирнен Гого,
взе, начерни си лицето,
па изтича на полето
край селото при реката
и извика на децата:
– Хей, немирни дечурлига,
само моя глас ви стига
кой къде сега намери
да се крие, да трепери,
във плевника, в одаята,
във сандъка, под кревата,
по черници, по салкъми,
че със мене водя гладни
триста черни таласъми.

Вика Гого, та до Бога
стига страшната тревога
и кънти, кънти полето
чак високо до небето.
А уплашени децата,

голи, боси край реката,
гледат плахи и страхливи
как останали са живи.
Но доде се изпокрият
зад зелени върбалаци,
лавна рунтавият Мечо
зад раката и трънаци.
Хукна таласът Гого,
че се изпоплаши много.
А след него тича псето,
гони черния в полето.
Прах се дигна, олелия,
но във тази гюрултия
и сред шумната тревога
отърва се пусти Гого.

А децата го видяха
и шегата му разбраха.

Светулка, г. XXII (1926 – 1927), кн. 1

МОЯТА КУКЛА

Мамо, да ми тез парцали,
сини, розови и бяли...
Че и мойта кукла пуста
скъса новата си фуста.
Виж я – дрипава, горкана,
само с ризичка остана
и не топли, че е тънка.
А студено е навънка...
Страх ме е да я умия.
Със какво да я повия?...
Няма рокля, ни палтенце
мойто хубаво детенце,
дето само знай да плаче
като голичко сираче.
Чакай, кукло, догодина
От дантели и коприна
рокля аз ще ти уشيا,
цяла само бродерия...

Светулка, г. XXIV (1928 – 1929), кн. 2

ЕТО ВИ, ДЕЧИЦА

Ето ви, дечица малки,
лудории и пързалки.
Ей ги веселите дни,
снежни хора и шейни.
Още мъничко остана,
вече горе от балкана
Дядо Коледа засмен
носи радостния ден:
носи със торби игралки,
пъстри книжки и писалки,
кукли, свирки, барабани
за дечицата засмяни.
А за татко и за мама –
радост, обич най-голяма...

Светулка, г. XXV (1929 – 1930), кн. 4

Емануил Попдимитров

Емануил Попдимитров Попзахариев (с. Груинци, Босилеградско, Сърбия, 4.11.1885 – София, 23.05.1943). Български поет, философ, литературен критик, писател и общественик. Завършва Кюстендилското педагогическо училище в 1904. В периода 1904 – 1906 е учител в селата Долни Коритен, Софийска област, и Долна Лисина, Босилеградско. Записва литература в Монпелие, Франция (1907).

Завършва философия и литература във Фрибургския университет, Швейцария (1912). Учител в Лом и Хасково (1912 – 1914). Участва в Първата световна война като преводач на Южния фронт и в Главна квартира в Кюстендил. След войната се установява в Кюстендил (до 1923), преподавайки френски език в Кюстендилската гимназия и философия във Висшия педагогически курс. През 1923 заедно със семейството си се установява в София. Частен доцент (1923 – 1943) в Катедрата по сравнително литературознание на Софийския университет. Сред книгите му за деца и юноши са „Росни капки“ (стихове за деца, 1931), „Цар Януари. Приказки за деца“ (1938) и др.

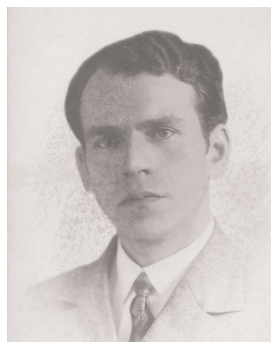
СНЕЖЕН ЧОВЕК

Рано отзарана
слязоха двамина,
Здравко и Лиляна
в снежната градина.
Ето ги в средата
весело застават,
от снега започват
Дядо Мраз да правят.
Вълнена му гугла
турят на главата,
нос червен от морков
и от сняг брадата.
Въглени му черни
за очи поставят
и тояга здрава
в ръцете му дават.
– Хайде, вей, премитай,
дядо, снеговете,
и на воля пущай
долу ветровете!
Той ги гледа строго,
малко недоволен...
Сърдит ли е нещо,
или пък е болен?
– Слушай, братко, – казва
Лиля нажалена:
– Нали цял от сняг е,
та му е студено!
Хайде да му стъкнем
огън да се сгрее
и ще видиш после
как ще се засмее!...

Бързо турят съчки
и купчина слама,
па запалят сетне
кладата голяма.
Дим и плам се вдигат
горе във висините –
на стареца капят
сълзи от очите.
Горкия човечец! –
силно запоти се,
ниско се наведе,
рухна и стопи се.

Светулка, г. XXIV (1928 – 1929), кн. 6

Николай Тодоров Фол

Николай Тодоров Фол (Берковица, 13.01.1898 – София, 14.03.1969). Български писател, драматург, режисьор, културен деец и общественик, редактор на периодични издания и преводач. Завършва Търговската гимназия в София, след което учи режисура и драматургия в Лесинговия университет в Берлин. През 1932 създава първата детска театрална школа в България. Като писател е автор на разкази, книги и много детски пиеси, сред които „Мишока Мики“, „Принц Вей Хайвей“, „Татунчо и Татунка“, „Принцесата Пики Тики“. Сред книгите му за деца и юноши са „Алековият Бай Ганьо. Пригоди за деца Николай Фол“ (1929), „Мешко и приятеля му Таралежко“ (роман за деца, 1930), „Слънчев дом“ (приказки и легенди, 1946), „Татунчо и Татунка. Как две деца и един котарак отлетяха на Луната с целелин“ (1932), „Три желания“ (1975) и др.

ЧУДНИТЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ НА МЕШКО И ПРИЯТЕЛЯ МУ ТАРАЛЕЖКО

(Как Мешко намира приятеля си Таралежко и как тръгва на път с аероплан)

Реши Мешко да обиколи света, да види разни страни, разни хора, разни животни, големи планини и широки морета. Стига е стоял в село като някой дядо, дето го е страх носа си навън да покаже да не го клъвне някоя врана.

Напред, Мешко, не бой се, земята е широка, горите са пълни с диви зверове, а моретата – с грабливи риби, но ти няма защо да се страхуваш, тръгвай и не бой се! Мешко е герой – кой каза, че Мешко се страхува!

Не, не се страхува Мешко, само че няма с какво да пътува. Да се качи на магарето – не чини, бавно ще върви, десет години няма да му стигнат да обиколи земята, пък и как ще преминава с това пусто магаре моретата?

Замисли се Мешко. Три дни и три нощи мисли и най-сетне измисли: ще си направи един аероплан, ще се качи на него и ще литне като орел през планини и морета. Тъй ами! Как не се е сетил по-рано, та е седнал да си губи времето да мисли за това дръгливо магаре?

Но где се намира току-тъй аероплан? Кой си дава аероплана на Мешко? Но не се отчайва наш Мешко, не е той от тия, които оставят започнатата работа наполовина!

Запретна се Мешко, разтича се насам-нататък – сам ще си прави аероплан. Дръж се, Мешко! Браво, Мешко: щом поискаш, и аероплан ще си направиш. От човешка ръка нищо не избягва!

Взе Мешко триона на баща си, теслата, свредела, сандъчето с гвоздеите, намери дъски в избата и отиде на края на двора, зад високия бъзуняк да работи. Цели два дни Мешко кова, прави, струва и на третия ден аеропланът беше готов – с криле, облепени с хартия, с перка и със седало. Само мотор нямаше. А без мотор не може – знае Мешко и затова реши, каквото и да стане, мотор да измисли. Мисли Мешко, мисли и най-после се досети. Качи се той на тавана, взе вехтия велосипед на баща си, махна му колелетата, а

педалата, синджира и кормилото отнесе в градината и се залови отново за работа.

До вечерта аеропланът беше готов, съвсем готов, само качвай се, завърти му педалата и го пускай, където ти очи видят. Но Мешко реши да не тръгва на такъв далечен път вечерно време. По-добре е сега да си легне да поспи, а утре, ободрен и отпочинал, да литне по широкия свят.

Цялата нощ Мешко виждаше насън страшни и чудни чудовища, големи змии, кръвожадни лъвове и тигри и на сутринта, като се събуди, си рече:

– Къде, Мешко, си залудял да вървиш? Я си стой тук при майка си, тук няма нито опасни змии, нито кръвожадни лъвове, нито страшни чудовища.

Не знаеше Мешко какво да прави, застана до прозореца и се загледа в синьото небе. В това време високо-високо той видя цяла върволица жерави, наредени под ъгъл, да летят на юг, към топлите страни.

– Не, – рече си Мешко, – няма да остана! Жерави, жерави, чайките и мене и аз ще литна с вас към топлите страни, и аз искам да видя къде растат фурмите и къде живеят маймуните. Сбогом, майко, сбогом, другари, сбогом на всички!

И Мешко турна половин хляб в торбата си, затече се в градината, качи се в аероплана и завъртя педалата.

Но аеропланът не се помръдна. Натиска Мешко, върти педалата, бута отсам, бута отатък – не мърда и не мърда. Прегледа го Мешко да не би нещо да му липсва – не, всичко си е на място и пак не ще да литне.

– Вижда се, че така не се правят аероплани, – си рече Мешко и очите му се наляха със сълзи.

Но не е Мешко от тия, които така лесно плачат. Задържа той сълзите си, тръгна решително, взе торбичката си на рамо и тръгна да търси фабриката за аероплани, за да види и се научи как да си направи и той един истински аероплан.

Вървя Мешко, вървя и като минаваше през една ливада, изеднаж се препъна от едно бодливо кълбо. Наведе се Мешко и що да

види: Ежко-Таралежко се свил в тревата на топка, стои и не мърда.

– Какво щастие! – се зарадва Мешко, – по-добър приятел и да търся, не мога да намеря. Скоро в торбата!

И Мешко турна Таралежка в торбата, метна я на гърба и продължи пътя си.

Като стигна фабриката за аероплани, Мешко започна да се върти около майсторите, попипваше моторите, опашките и крилете на аеропланите и от време-навреме запитваше кое за какво служи. Най-после един майстор му каза:

– Какво, Мешко, защо питаш толкова, да не искаш да летиш?

– Искам, то се знае, само че си нямам аероплан.

– И да имаш, пак няма да можеш да летиш, защото си много малък.

– Хайде де, кой ти каза, че съм малък! – отвърна гордо-гордо Мешко, – я ми дай един аероплан да видиш как ще литна.

Майсторът се изсмя на смелите му думи и каза:

– На, ето ти един аероплан, качи се да видим как ще си счупиш главата.

Зарадва се Мешко, турна в аероплана най-напред торбичката с Таралежко, качи се и сам той, хвана кормилото, пусна мотора и за голямо учудване на майстора, полетя във въздуха.

– Чакай, Мешко, слизай на земята, ще се убиеш! – викаше майсторът и тичаше подир аероплана.

Но Мешко вече не иска и да знае, държи здраво кормилото и лети ли, лети все по-високо и по-високо като голям силен орел. Ето го, той е вече в облаците, фабриката за аероплани прилича на малка червена тухла, а от майстора няма и помен.

Нека ме гони сега, ако си няма друга работа! – се зарадва Мешко и завъртя аероплана си право на юг, към топлите страни.

(Какво стана по-нататък, ще видим в следните книжки.)

Светулка, г. XXIV (1928 – 1929), кн. 1

ЧУДНИТЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ НА МЕШКО И ПРИЯТЕЛЯ МУ ТАРАЛЕЖКО

II.

МЕШКО ПРИ МАЙМУНИТЕ

Лети Мешко с аероплана и весело си тананика:

Карай, карай, Мешко,
с теб е Таралежко!
Карай, не се бой,
ти си цял герой!

Минава Мешко над непознати планини и поля, прелетява над чужди градове и села и най-после достига до едно море.

Ами сега? Да кара ли по-нататък, или да се връща? Но не е Мешко от страхливите. Пипва той още по-здрово кормилото и полетява над безкрайното море. Отгоре, над него – небе, под него – все море и море.

– Е, приятелю Таралежко, – обърна се Мешко към своя приятел, – ако не загинем тук в това бездънно море, да си знаеш, сто години ще живеем! – И Мешко лети ли над морето, лети.

По едно време той съгледа една черна точка.

– Земя е това! – си рече Мешко и завъртя аероплана право към черната точка.

Наистина това беше Африка, топлата страна, дето отиват да зимуват прелетните птици.

– Стигнахме, ура! – извика Мешко и спря аероплана на една поляна, обградена с високи дървета. Но тия дървета никак не приличаха на нашите. Стъблата им бяха гладки, а листата им – големи колкото чадъри. Това бяха палми, на които се раждат фурмите. Наш Мешко, разбира се, веднага забеляза сладките плодове по върховете на дърветата и бързо се покатери на върха, за да позакуси. Но щом посегна да си откъсне, нещо го плесна по ръката. Погледна

Мешко и не повярва на очите си! Между листата седнала една маймунка и му маха заканително с пръст.

– Я се махай оттука, че както ми е причерняло от глад, само на маймунки ще ми станеш! – каза ѝ Мешко и пак посегна към фурмите. Но маймунката пак го удари по ръката. Тогава вече наш Мешко се ядоса, хвана я за опашката, завъртя я и право на земята.

Олеле мале, че като се разпищя оная ми ти маймунка, че като започнаха да скачат от всяко дърво по една маймунка, че като се натрупаха около дървото, косите да ти настръхнат. Всички сочеха Мешко, крещяха срещу него и му се заканваха, но никоя не смееше да се покатери при него. А Мешко лакомо лапаше сладките фурми и даже пълнеше и джебовете си, без да обръща внимание на разсърдените маймунки.

Но тук неочаквано се случи нещо наистина опасно: маймунките забелязаха аероплана и всички вкупом се спуснаха с крясъци и писъци към него, за да го разрушат. Да, това беше много страшно! Какво ще прави Мешко, като му разрушат аероплана?

Той стоеше вкаменен и следеше със свито от страх сърце разярените космати зверчета.

В тоя момент обаче храбрият Таралежко се показва от аероплана, наежи се страшно-страшно и се приготви да брани аероплана до последната си капка кръв. Маймунките, които никога не бяха виждали такова бодливо зверче, веднага отстъпиха пред застрашителния вид на Таралежка, а някои от тях се покатериха по палмите от страх.

– Ето какво значи верен приятел! – извика Мешко, спусна се по гладкото стъбло на палмата и се завтече към Таралежка, за да го прегърне от благодарност.

– У-у-у, Таралежо! Защо си толкова бодлив? Не може човек да те помилва! – извика Мешко и замаха избодените си ръце.

В това време маймунките изведнаж наддадоха още по-оглушителен крясък и всички до една се покатериха по върховете на палмите. Обърна се Мешко да види какво става, но както се обърна, така си и остана от ужас. На петдесет крачки от него се беше проточила една голяма змия, която идеше право насреща му. Наш Мешко, колкото

и храбър да беше, той път изгуби всичката си смелост и не можеше да се мръдне от мястото си. Обаче Таралежко нямаше защо да се бои. Щом видя змията, той скочи от аероплана и бързо-бързо се запъти насреща ѝ, като си мислеше дори зарадван:

– Ето че и аз ще мога най-последно да си хапна както трябва!

И без да се колебае нито минутка, той се хвърли върху змията, като се мъчеше да я захване за шията. Змията съскаше заплашително, разтваряше страшните си уста, разярено се виеше около Таралежка и се мъчеше да го клъвне по главата или по краката.

Таралежко се бранеше ловко с бодливия си кожух и нападаше смело, додето най-последно впи острите си зъби в шията ѝ.

Змията започна отчаяно да шибва с опашката си Таралежко, въртя се насам-нататък, цялата се избоде и окървави по бодливия кожух на Таралежко и най-последно потрепера, изтегна се и умря.

Като видяха какъв голям юнак е той нищо и никакъв Таралежко, маймунките слязоха от дърветата и с разни знаци и крясъци обясниха на Мешко, че искат да му направят някои подаръци от благодарност, задето ги спаси от опасната змия.

Със знаци и с думи Мешко им благодари от своя страна и добави, че той най-последно би взел като подарък само една малка, съвсем малка маймунка, да си я отнесе в село за спомен.

Маймунките се събраха накуп, за да обмислят, както се виждаше, молбата му и веднага една от тях изтича в близката гора и донесе една малка весела маймунка.

Мешко поблагодари сърдечно, прибра хубавия подарък, настана Таралежко удобно до себе си, смъкна учтиво шапката за сбогом и полетя над обширната африканска земя към нови приключения, като си тананикаше безгрижно:

Карай, карай, Мешко,
с теб е Таралежко!
Карай, не се бой,
ти си цял герой!...

Светулка, г. XXIV (1928 – 1929), кн. 2

ЮНАЦИ

Живееха четирима славни юнаци: едно мишленце, едно котенце, едно кученце и едно момченце.

Мишлето се похвали:

– Мен не ме е страх от нищо! – и излезе от дупката си.

Котенцето се похвали:

– От нищо не ме е страх! – и скочи от кошницата, дето спяха другите котенца.

Кученцето се похвали:

– От нищо не се плаша! – и тръгна да се разходи.

А момченцето наду свирката си и тръгна да търси другари да се бори.

Срещнаха се четирмата юнаци, ала такава среща никому Господ да не дава.

Мишлето се уплаши от котето, котето – от кучето, кучето – от момчето, а момчето – от мишлето.

Избяга мишлето при другарите си и се похвали:

– Срещнах най-големия котарак на света. Щом ме видя, щеше да припадне от страх.

Отиде котенцето при другарите си и се похвали:

– Изплаших най-злото куче на света. Щом ме видя, щеше да си счупи краката от бягане.

Отиде кученцето при другарите си и се похвали:

– Срещнах най-страшния човек на света. Щом ме видя, щеше да припадне от страх.

Избяга момчето при майка си и се похвали:

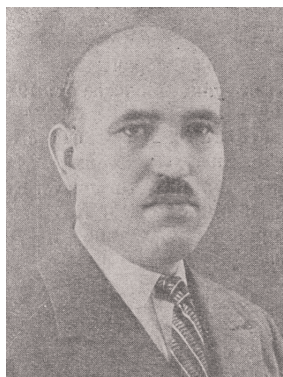
– Мамо, срещнах ей такава голяма мишка, казвам ти, най-голямата мишка на света. Щом ме видя и се скри в дупката.

Защо са юнаци, ако не се похвалят!

Светулка, г. XXVI (1930 – 1931), кн. 4

Георги Костакев

Георги Христов Костакев (Казанлък, 26.07.1894 – 5.06.1953). Български писател, сътрудничи на сп. „Светулка“, сп. „Детска радост“, сп. „Пчелица“, сп. „Православно християнче“, сп. „Орле“, в. „Въздържателче“, в. „Вечерна бургаска поща“ и др. Участва в редакционната колегия на в. „Въздържателче“ (1943). Автор на поетичните книги „Цъфнали гранки“ (1938) и „Трезва песен“ (1947).

В ПЛАНИНАТА

Планини, поля, долини
пухкав бял саван покри,
тъй приятно е навънка,
тъй снегът блести, блести!...

Отдалече планините
ни примамват и зоват.
Грабвайте шейните, ските
и със мен, деца, на път!

Ще отидем в планината
на простор и въздух чист
и отгоре ще се спуснем
по безкрайний шир сребрист.

Като вятъра на воля
със шейните ще летим
и със ските в планините
ще се носим, ще хвърчим.

Топли дрешки облечете
и напред вървете с мен,
във игри и смях ще мине
неусетно зимний ден.

Детска радост, г. XXIII (1937 – 1938), кн. 4

Георги Райчев

Георги Михайлов Райчев (с. Топрак хисар, дн. с. Землен, Старозагорска обл., 7.12.1882 – София, 18.02.1947). Не успява да завърши гимназиалното си образование, работи като писар в Стара Загора (1906 – 1907), а по-късно като деловодител в III мъжка гимназия в София (1908 – 1910) и VI мъжка прогимназия в София (1910 – 1919). По време на войните е мобилизиран като редник, но след 1916 е военен кореспондент към редакцията на военните издания сп. „Отечество“ и в. „Военни известия“. След Първата световна война работи като библиотекар в Министерството на финансите (1919) и в Народното събрание. Коректор, журналист, инспектор на читалищата при Министерството на народното просвещение. Сътрудничи в детските списания. Сред книгите му за деца и юноши са „Божии дарове“ (детски разкази, 1930), „Ягодова майка“ (приказки, 1933), „Най-хубавото птиче. Избрани приказки и разкази“ (1937), „Водният цар. Разказчета за деца и юноши“ (1938), „Чудното огледало“ (приказки, 1939), „Котешки заговезни“ (разкази, 1940), „Невидимият ездач“ (приказки и разкази, 1941), „Измамената лисанка“ (разкази, 1942), „Калинка“ (1943), „Крилати гости“ (разкази, 1943), „Борко веселият“ (разкази, 1945). „Марко мързеланко. Весели приказки“ (1945), „Врабци-крадци“ (разкази, 1946) и др.

ВЪРТЕЛЕЖКА

За Великден на мегданя
до гераня
трима души се явиха
и набързо въртележка
построиха.

Затръбиха,
закресяха
и децата от махлата
насъбраха.

Първи – колелото тика,
втори – левчетата сбира,
а пък трети само вика,
само вика и не спира:

„Сбирайте се бързо всички,
ученици, ученички!

Вижте нашта въртележка –
мята се като лудешка!

Има конче,
има слонче,

а пък тук съм построил
и един автомобил
със гумени колелета.

Имам даже и карета
и три нови самолета!

Хайде, милички клиенти,
качвайте се ред по ред!

Само никой да не менти:
левче искам по-напред!“

И децата се събират,
викат, блъскат се, не спират.
Левчетата бързо плащат
и за кончета се хващат.

Вижте пустата му Гана –
първа самолета хвана!
Втор до нея Митко ахна
и на слончето се яхна.
А пък чичовата Пека
вика, смей се и търчи,
хвърли левче на човека
и на конче са качи.

„Варда-а! Тръгва колелото!
Дръж се здраво за седлото!“

И лудешки се въртят
конче, слончета, карета,
а щастливите хлапета
махат ръце и крещят.
Вягър къдрици развява,
слънце бузичките грей,
смях полето проглушава!
Чудна въртележка, брей!

Детска радост, г. XXIV (1938 – 1939), кн. 7

Георги Караиванов

Георги Иванов Караиванов (Кюстендил, 25.03.1897 – София, 28.03.1985). Израства в семейството на народен учител. Завършва гимназия (1915) и право в Софийския университет (1924). От 1924 работи като юрисконсулт във Военно-издателския фонд, по-късно преименуван в Държавно военно издателство. Редактор е на детския вестник „Мъничък свят“ (1927 – 1928) и на детската библиотека „Гнездо“ (1942 – 1943). Сътрудничи на седем детски издания до 1944. Сред книгите му за деца и юноши са „Бялата перушинка“ (1933), „Юнак Гого. Пиеса за деца и юноши в 4 д.“ (1935), „Дървени саби. Приказки и разкази за деца“ (1938), „Новият Робинзон. Стихотворения за деца“ (1938), „Малкият бунтовник“ (1942), „Хоппа-тропа. Залъгалки“ (1955), „Боримечката. Роман“ (1958), „Перушица, гнездо на герои“ (историческа повест за деца и юноши, 1960), „Всичко мога, всичко знам. Стихотворения за деца“ (1961), „Заю и Мецана“ (приказка в стихове, 1962), „Юнашка майка. Роман за баба Тонка“ (роман за юноши, 1962), „Вземи ме, войводо“ (историческа повест за юноши, 1970) и др.

БАБИНИТЕ ВРЕТЕНА

Бърза баба да превари,
да превари зимата.
Топли дрешки ще ли свари
да стъкми за тримата:

и за дяда, и за нея,
и за внучето Андрея.

Преди баба денем, вечер,
та изпреде ето вече
две къдели
в три недели.

Намота до три вретена.
Поотдъхна уморена,
па ги сложи на миндеря.
Взе да готви за вечеря.

Скочи Маца, та ги гризна,
рипна Шарко и ги лизна.
Литна Петлю накокорен,
зад миндеря ги събори.

Иде баба да ги дири,
ала ... нищо не намира.

– Оле-леле! – викна клета, –
страшна напаст ни сполете!

И си жално занарежда:
– Друга прежда де ще взема...
Бре, за баба риза няма,
за Андрейчо – ръкавици,
а за дядото – абица.

Детска радост, г. XIV (1928 – 1929), кн. 3

ДЯДО МРАЗ

Ето ме, деца: при вас
пак пристигна дядо Мраз,

със калпак бял на главата,
със висулки на брадата,

на гърба с кожух дебел
от снега три дни валял.

Хайде, грабвайте шейните,
загърнете си ушите,

към пързалката завчас
полетете с дяда Мраз.

Който пръв пристигне там,
нему армаган ще дам:

бяла гугла за главата
и звънчета за шейната,

та пред всичките шейни
да лети и да звъни!...

Детска радост, г. XXIV (1938 – 1939), кн. 3

ХАЛВА ЗА ЗАГОВЕЗНИ

Заговезни вече чукна на вратата,
ето пак увисна на конец халвата.

В кръг покрай конца всички наредени,
зяпаха халвата, втречени, засмени.

„Хайде, дръжте!“ – викна моят славен бате
и със всички сила завъртя халвата.

Но парчето едро всички изпревари,
никой да отхапе не можа да сvari.

Изфуча отново, люшна се халвата,
залепи се мигом на Андрей в косата.

Отлепихме с мъка туй парче проклето,
но наскоро цапна по носа Венета.

На Мартинчо, който от халвата рѣфна,
на палтото ново бял медал разцѣфна.

А на лакомия и немирен Дачо
залепи халвата двата му клепача.

Извиши се бързо, почна пак да пада –
щеше да изкърти зѣбите на Рада.

Тоя по челото, оня по брадата,
удря и не пита, люшка се халвата.

Не можа от мъка да изтрае Цеца,
дрѣпна тя халвата, скѣса в миг конца.

Свърши се борбата, капнаха децата,
най-подир плениха със рѣце халвата.

Бог да ги закриля – все отбор юнаци,
пуснали надолу от халва мустаци!

Детска радост, г. XXVI (1940 – 1941), кн. 5

Васил Павурджиев

Васил Димитров Павурджиев (Цариброд, 28.09.1897 – София, 5.01.1948). Български писател и преводач, поет, прозаик, журналист, общественик, политик от БЗНС. Завършва гимназия в Пловдив, а от 1922 става член на БЗНС и следва право в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Между 1925 и 1944 е журналист в Пловдив и София и става директор на Държавната печатница, един от основателите и главен редактор на сп. „Пламъче“ (1945 – 1948). Пише стихове и приказки за деца. Сред книгите му за деца и юноши са „Слънчева градинка“ (стихове, 1933), „На гости у слънцето. Разкази за деца и юноши“ (1937), „Портокаловото момче“ (испанска приказка, 1938), „Последното джудже“ (народни приказки и разкази за деца, 1938), „Ангелчето на цветята“ (приказка, 1939), „Китайски приказки“ (1939), „Страшилището на пустинята“ (персийска приказка, 1939), „Японски приказки“ (1939), „Белият хляб“ (хумористични разкази, 1942), „Приключенията на Скришко“ (разкази и приказки, 1942), „Нимбус и мистериозният куфар“ (1943), „Чудните музиканти“ (1945), „Веселата сватба“ (стихове за деца, 1946), „Златното сърце“ (басни, 1948), „Стихове за деца и юноши“ (1948).

МОЯТА КУКЛА

Имам кукла аз красива
с пъстра рокля и гердан,
със капелка и чадърче
и със сребърен колан,

със пантофки от коприна,
със елек от кадифе.

Често с мляко я гощавам,
а някога и с кафе!

Че послушна е и мила
и с очички кат синчец.
Аз в косицата ѝ вплитам
често от цветя венец.

Зарад нея аз от гости
нямам мира всеки ден:
Петя, Ваня, Лалка, Милка –
търсят ли ги – все при мен!

Светулка, г. XXVI (1930 – 1931), кн. 2

Дамян Калфов

Дамян Годоров Калфов (с. Булгаркьой, Одринска Тракия, днес Йенимухаджир, Турция, 26.10.1887 – София, 17.07.1973). Завършва основното си образование в престижната българска реална гимназия „Д-р П. Берон“ в Одрин (1905). От 1905 до 1910 е учител в различни села. Желанието да продължи образованието си го отвежда в София през 1910. Отначало учи математика, после завършва право в Софийския университет (1915). Участва като доброволец в Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война. Работи като помощник-библиотекар в Народната банка, после като съдия (1915 – 1920) и финансов инспектор в Министерството на финансите (1920 – 1924), от 1924 до 1926 е аташе по печата в Цариград. Чиновник в различни министерства (1926 – 1944). Сред книгите му за деца и юноши са „Заслужено наказание. Малки разкази“ (1942), „Гора, малката сърничка“ (1943), „Язовир. Разкази за деца“ (1950), „Сърничката Гора. Разкази за деца“ (1955), „Сърничката. Разкази“ (1960), „Носът на Дядо Мраз. Разкази за деца“ (1965), „Работливото Данче. Разказ“ (1965), „Славният въдичар“ (разказ за деца, 1966), „Герчо мексиканецът. Разкази за деца“ (1966).

ГОЛЕМИЯТ РИБАР

Край селото, под една върба край реката, се бяха събрали няколко деца. Най-голямото между тях беше Живко. Той минаваше от трето за четвърто отделение.

Кой знае откъде, Живко се беше научил да лови риба с въдица. Вързал един дъ-ълъг конец на върбов прът, прикрепил тапа от шише по средата на конца, вързал на края на конца тънка иглена кукичка, набол на игличка едно червейче и – готово!

Сега Живко беше проточил дългия върбов прът навътре във водата. Той бързо дигна пръта и изтегли една мрянка. След малко още една. По-после – още една.

Живко ловеше риба – не си играеше. На една връв той бе нанизал вече десетина-петнадесет рибки.

Другите деца се чудеха на Живка. И при всяка уловена рибка скачаха от радост.

Веднага едно от тях грабваше дългия наниз с рибки, за да го подаде на Живка. Друго взимаше червейче от кутийката и го забождаше на въдицата. Трето оправяше замотания конец. Е-е... рибките почнаха да приближават двайсет!...

При малките рибари дойде и спря Кузо Йончев. Той беше момче вече за женене. Кузо Йончев гледà, гледà Живка как лови мренки и после му каза:

– Така не се лови риба, маминото момченце, ами дай да видиш каква голяма мряна ще ти измъкна аз ей сегичка. Ти не ловиш риба, а попови лъжички!

Живко му даде въдицата.

Кузо Йончев взе пръта, оправи червейчето и каза на децата да се оттеглят назад, защото рибата виждала отсреща и се плашела... Той се сгуши зад един шубрак до брега.

– Назад, назад! – махаше с ръка и се канеше вече да хвърли въдицата.

Безброй водни кончета и мушици прехвъркваха наоколо.

– Шшш... Назад, по-назад, че ще я прогоните! – повтаряше пак Кузо Йончев.

И през шубрака праметна конеца в реката.

Живко и другите деца престанаха дори да дишат. Всички нетърпеливо чакаха да видят как ей сега Кузо Йончев ще прехвърли на сам някоя голяма мряна. А самият Кузо – и той беше занемял като камък. Ей сега, ей сегичка ще дигне пръта.

– Ето я! – изкрещя Кузо Йончев и с всичка сила праметна зад гърба си нещо, наистина тежко и голямо.

Като стрели се спуснаха всички към едрия лов...

На тревата беше се разкекерила по гръб една едра, голяма жаба. Нито мърдаше, нито дишаше. Бедната кекерица като че ли беше пребитата от вчера.

Детска радост, г. XVII (1931 – 1932), кн. 8

Панчо Михайлов

Панчо Атанасов Михайлов (Щип, 20.06.1896 – София, 17.02.1965). Останал рано сирак, бъдещият писател успява да завърши гимназия в София, издържайки се като чирак и общ работник. По време на Първата световна война участва като запасен офицер в Добруджа и на южния фронт. През 1918 постъпва като чиновник в мини „Перник“, но скоро е уволнен за участие в работническото движение. Връща се в София, където от 1921 работи като чиновник в пенсионното отделение в продължение на дълги години, до пенсионирането си. Като чиновник завършва финанси в Свободния университет. Печата от 1912 във в. „Балканска трибуна“. Още като дете участва в ръкописното списание „Славейче“. Сред книгите му за деца и юноши са „Ежо-Кежо-Таралежо“ (разкази и приказки, 1938), „Упоритото магаре“ (малки разкази, 1942), „Дойно забраванко“ (1943), „За хляб“ (разкази и приказки, 1947), „Тайнствената къщичка“ (1949), „Нова младеж. Три едноактни пиеси“ (1950), „Задружен живот“ (1952), „Амазонката. Повест за най-малката партизанка“ (1951), „Задружен живот“ (разкази за деца и юноши, 1952).

ПОБЕДИТЕЛ

– Христос Възкресе! – казаха децата. Майка им раздаде по едно яйце и каза:

– Да ги пазите, че няма други.

– Добре, мамо.

И децата излязоха на двора. Там слънцето печеше и всеки клон на дърветата беше отрупан с бели цветя. Пчелите от чашка на чашка събираха мед.

– Да се чуکنем, – предложи Васил.

– Хайде.

– Но който победи, ще вземе всичките яйца. Съгласни ли сте?

– Съгласни сме.

– Ти, Милке?

– Да.

– Ти, Данче?

– Да.

– А ти,... Кольо... Къде е Кольо?

В това време Кольо се промъкна тайно вкъщи, покатери се на стола и хоп, взе от шкафа дървеното яйце, където майка му си слагаше иглите.

Идва гордо вече Кольо, с ръце, сложени отзад, гледа към сестричката си и се усмихва дяволито.

– Кольо, съгласен ли си и ти? – пита го отдалече Милка.

– За какво?

– Да се чукаме.

– Съгласен съм.

– Но ти отдолу.

– Съгласен...

И Кольо подложи своята ръка с дървеното яйце.

Удари Милка първа, пукна се яйцето ѝ и тя го даде на Кольо. Удари Васил и с него същото се случи. И с Вера, и с Дана, и с Танчето – сè същото. Кольо радостен погледна шапката си, пълна с яйца – червени, жълти, шарени, зелени.

– Я, чудновато яйце!... От камък ли е?

– Не! От дърво е! – отвърна Колю и хитро се засмя.

– От дърво ли? Лъжеш!

– Ето, – и Колю раздели на две игленика.

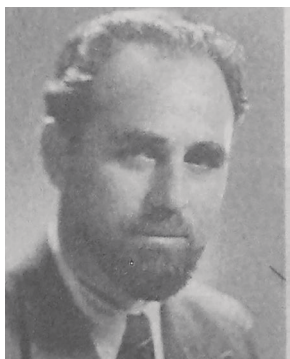
– А-а! – учудиха се всички.

Колю им върна яйцата. Стигаше му само гордостта, че излезе победител.

Светулка, г. XXIII (1927 – 1928), кн. 8

Никола Никитов

Никола Савов Никитов (Севлиево, 4.02. 1898 – София, 6.11.1958). Завършва Педагогическото училище в родния си град и учителства известно време в с. Търхово, Севлиево. Учи филология и литература в Софийския университет след Първата световна война. Сътрудничи на детски издания „Първи цветя“, „Синчец“, „Светулка“, „Сладкодумче“. Съредактор на вестник „Поточе“ (1927 – 1934, заедно с Трайко Симеонов и Ценко Цветанов). Един от основателите и дейните членове на Дружеството на детските писатели (1928). Член на СБП. Автор на множество стихове, разкази, пиеси и исторически повести, предимно за деца и юноши, сред които „Другари. Разкази за деца“ (1927), „Българската писменост. Начало и развой“ (1929), „Апостоли на българското възраждане. От Паисий до Освобождението. Антология за деца и юноши“ (1933), „Баща на учителите. Неофит Рилски“ (1935), „Възкръсналият българин. В. Е. Априлов“ (1935), „За късче хляб“ (разкази за деца, 1935), „Калугер-бунтовник: Неофит Хилендарски-Бозвели“ (1935), „Късмет“ (пиеса за детски театър, 1935), „Мъченик за род и вяра: Епископ Софроний“ (1935), „Първият буквар: Петър Берон“ (1935), „Светите братя: Св. св. Кирил и Методий“ (1935), „Първоучителят: Свети Климент Охридски“ (1935), „Хвъркатият конник. Г. Бенковски“ (1935), „Баба Тонка“ (1936), „Григор С. Пърличев“ (1936), „Добри Чинтулов“ (1936), „Иван Вазов“ (1936), „Козетка“ (пиеса за деца, 1936), „Райна Княгиня“ (1936), „Княз Борис-Михаил“ (1937), „Тодор Каблешков“ (1937), „Хан Исперих“ (1937), „Хан Крум“ (1937), „Хан Кубрат“ (1937), „Хан Омуртаг“ (1937), „Хан Тервел“ (1937), „Захарий Стоянов“ (1938), „Райко Жинзифов“ (1938), „Петко Р. Славейков“ (1938), „Тодор

Каблешков“ (1938), „Апостоли на българската свобода. Антология за деца и юноши“ (1939), „Александър Македонски“ (1940), „Арийци. Перси“ (1940), „Гърци“ (1940), „Немирници. Весели разкази и приказки“ (1940), „Страната на фараоните“ (1940), „Умници. Весели разкази и приказки“ (1940), „Финикиецът Дандал“ (1940), „Гоце Делчев“ (1941), „Любимото цигуларче“ (1941), „Трайчо Китанчев“ (1941), „Трима рибари – трима славни рибари“ (1941), „Наградени сърца. Приказки и разкази“ (1942), „Освободените светци“ (1942), „Снопът на Кубрата“ (1942), „Умникът и глупакът“ (1942), „Аз съм българче“ (пиеса за деца и юноши, 1943), „Мъдрият спасител“ (пиеса за деца и юноши, 1943), „Бегълци“ (пиеса, 1943), „Победителите“ (исторически разкази, 1944), „Медената питка“ (разкази и приказки за деца, 1945), „Чук-почук“ (разкази и приказки за деца, 1945), „Спящата хубавица“ (приказка по В. А. Жуковски, 1947), „Баба Марта внучка жени“ (сценки за деца, 1948), „Кирил и Методий“ (животописна повест, 1957), „Стани, стани, юнак балкански“ (популярен исторически очерк за деца и юноши, 1960) и др.

ГАЛЮ

Дядо Еню стана още преди изгрев-слънце. Той вдигна капаците на старата работилница за шарлаган. Светлината нахлу вътре и предметите почнаха да се виждат и очертават.

Дядо Еню отиде при фурната, дето печеха ядките. Той извади една тава, пълна с препечени ядки и я изсипа в големия сандък над воденичните камъни. Сандъкът е с тесен отвор отдолу и е зкован с дъски тъкмо над камъните, които са поставени един в други. Старецът извади от фурната друга тава. И нея изсипа в сандъка. После трета, четвърта, докато го напълни. Тогава дядо Еню отиде при коня, що стоеше вързан във до вратата. – Хайде, Галю, – рече той и потупа коня по гърба, – хайде да почваме.

Старецът впрегна коня за един дървен прът, прикрепен о горния камък, и извика: – Дий, Галчо!

Конят тръгна полека около камъните. Завъртя се само горният камък. Едно дървено чукче заудря сандъка и ядките западаха в дупката на горния камък. След малко от страничния улей на долния камък потече ореховото масло и почна да се стича в тенекията, която дядо Еню бе подложил под улея.

Дядо Еню напълни изпразнените тави с ядки и ги пъкна отново във фурната. После излезе пред вратата, погледна нагоре-надолу по пътя и влезе пак в работилницата. Конят обикаляше бавно. Дядо Еню надникна в тенекията, дето се стичаше ореховото масло, и рече:

– Карай, Галчо! Слънцето се издига вече над гората. Скоро ще дойдат малките господарчета. И Ваню, и Ради, и Колчо. Ще зацъркат като птички. Ще им дадем ядчици. И те ще скачат и ще се радват. Ще се радваме и ние с тебе.

Конят, както вървеше, наостри уши и поклати глава.

Отвън се чува детски гласове. Дядо Еню отиде към вратата. Трите момчета на господаря влязоха шумно и се развикаха:

– Дядо Еню, ядчици! – Ама още топличките!

А дядо Еню ги среща уж сърдито:

– Пак ли? И толкова рано. Не ви давам. Ей нà – и Галю не дава. Нали, Галчо?

Конят спря, изправи хубавата си глава и очите му светнаха като въглени. Той загледа момчетата, завъртя глава и тропна с крак. Така той изказваше своята радост пред малките си другари. Те се втурнаха към него.

Ваню – най-големият – едва достигаше до шията на коня. Той хвана юлара на Галя, потупка го по врата и рече:

– Хайде, Гальо, сега ще те повода. Пък дядо Еню нека си приказва, че си няма работа. Пак ще си хапнем печени ядчици. Нали, Гальо? Ех, че на хубаво миришат!

Ради дръпна стареца за ръката и извика:

– Покачи ме, дядо Еньо! Гледай! Галчо ме вика.

Дядо Еню покачи Радя върху широкия гръб на коня. Момчето се хвана здраво за гривата и завика:

– Дий, Гальо! Кара-а-й!

– Чакай, чакай, Гальо! – намеси се малкият Колю. – Чакай и мене да покачат!

Дядо Еню го намести върху дебелия прът, с който се въртеше камъкът. Колю дигна ръка и викна:

– Карай, бате! Аз от тука ще командвам!

Ваню погледна дяда Еня, позасмя се и рече:

– Дядо Еньо, няма ли да ни дадеш нещо за из път? Тръгваме вече.

Дядо Еню напълни джебовете им с печени ядки и те задъвкаха и замляскаха. Галю стана сякаш по-едър. Той изпъна крака, дигна глава и дългата му грива се разтърси по дебелия врат. Очите му светнаха по-силно. Цял ден Галю обикаляше сам. Затова сега не можеше да се нарадва на малките играчи.

Колю извика отново: – Хайде-е-е!

И тръгнаха. Ваню води Галя, а Ради се притиска на гърба му. Галю пристъпва бавно. Сякаш носи скъп товар. И пази да не блъсне Ваня или да го не настъпи.

Дядо Еню гледа от страна. В гърдите му запърха нещо весело като птичка. Тъй му е хубаво да ги гледа! И той приседна на ниско трикрако столче и запуши лулата си...

Най-после Галю полека спря. Дядо Еню се събуди като че от сън. Той сне Радя и Коля. От дългото седене на високо те едвам се задър-

жаха на краката си. Ваню ги хвана за ръце и тръгнаха към вратата. Спряха се на прага и замахаха ръце към Галя. Той ги погледна с умните си очи, сякаш искаше да им каже: „Благодаря, че ме развеселихте, но пак не ме забравяйте!“.

Децата си отидоха. Старецът и конят останаха пак сами и продължиха мълчаливо своята работа.

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 5

Симеон Андреев

Симеон Андреев Денев Чомпов (Габрово, 17.09.1887 – София, 31.03.1942). Прозаик, поет, преводач, журналист. Завършва основно и средно образование в Габрово и Велико Търново. От 1911 работи като репортер във в. „Воля“. Участва като доброволец в Македоно-Одринското опълчение по време на Балканската война, след което е библиотекар в Народната библиотека „Априлов-Палаузов“ в Габрово. Участва и в Първата световна война. През 1920 е библиотекар в Народния театър, а през 1921 – 1923 – в Народната библиотека. Работи в редакцията на в. „Свободна реч“ и „Сговор“. Публикува в редица издания за деца, сред които „Светулка“, „Детска радост“, „Слово“, „Кокиче“. Автор е на множество фейлетони, рецензии, стихове, разкази, преводи, критически статии върху литературата за деца. Сред книгите му за деца и юноши са „Златоглавка. Народна приказка в стихове“ (1920), „Овчар и самодива. Народна приказка“ (1923), „Пешо мой-твой. Разказ“ (1925), „Звездобройци. Разкази“ (1925), „Въртушка. Разкази за деца“ (1927), „Хвърчила. Разкази“ (1931), „Чудният Мустакан. Приказка за деца“ (1932), „Чучурите на чешмата. Разкази за деца“ (1936), „Гости ни дойдоха. Разкази за деца“ (1938), „Похлупенци. Весели разкази“ (1938) и др.

КОЛЕДНО ВРАБЧЕ

Снегът спря да вали чак привечер. Небето се проясни. Една едра звезда изплува над Шипкова могила и леко затрепера. От студ ли, от радост ли – кой я знае.

Косю реши:

– От радост е. Иде да обади за деда Коледа.

Той се възви към майка си, посочи звездата и попита:

– Тръгнал ли е вече?

– Тръгнал.

– А кога ще дойде?

– Нощес. Щом звъннат камбаните, и той – хоп-троп, ще зачука на прозореца.

– Ами какво ще донесе?

– Каквото нямаш. Той си знае.

И майка му на Кося излезе навън.

Косю пак загледа звездата от леглото през прозореца. Замисли се. Мисли, мисли – не му иде на ум какво няма. Не че не му иде на ум, а не знае какво по-напред да иска. Ще му се и едно, и друго, и трето... Всичко, каквото видя днес на пазара да се продава – да му е всичкото да има. Най-много – високите, лъснати ботушки, с червения подшив отвътре. Откога си мисли да може да obuе ей такива, същите ботушки. Че като се стегне, че като загази дълбокия сняг направо... Няма да избира ни къде да стъпи, ни отгде да мине. Карай все направо и се не бой! Все направо и нагоре, все направо и нагоре, нагоре, нагоре...

– Хей, стой! Къде?

Косю спира. Чува глас, озърта се, гледа. Никого няма. Рече да прекрачи, някой пак извика:

– Стой! Къде?

И го перва по бузата. Чак тогава Косю го вижда. Я! То било. Напрешното врабче. Същото, рошавото, хитротото, гдето цял ден се мъчи да го хване с решетото и не можа. То! Цяло-целеничко, преречило пътя, не му дава да мине. Заканва се сърдито:

– Хайде, да те няма!

Косю се чуди. Пита го:

– Ами тебе?

– Аз имам работа тук, чакам, – настръхва врабчето.

– Кого чакаш? – учудва се Косю.

– Чакам батя. Той скоро ще мине.

– Че кой ти е бати? – тъпче Косю на едно място и – ха, да викне и да изплаши врабчето, то му писва на ухото:

– Бати с голямата торба. Той мене пита кому какво да занесе.

– Бати ти ли – учудва се Косю. – Той не ти е бати. Питай мама да ти каже. Той е стар, побелял, аз го зная. Викат го дядо Коледа...

– Тъй го викат, дядо Коледа, – сърди се врабчето, – и пак ми е бати.

– Че защо?

– Тъй. Ако не ми беше бати, щеше да ме сложи в голямата торба и да ме помъкне нанякъде. Щеше да ме донесе у вас.

– Охо! – не вярва Косю. – То още се не знае.

Врабчето пак настръхва:

– Знае се. Само ти не го знаеш. Той ти блъсна решетото, когато го заложи да ме хванеш. Видя ли го?

– Не съм, – премигва Косю и иска да си спомни. – Не съм. Той къде беше?

– Зад тебе. Стои и те дебне. Щом видя, че ми е лоша работата – туп! – блъсна ти ръката. Решетото се захлупи и аз побягнах. Бати ми е, я!

Косю пак затропва на едно място.

– Стига си приказвало! Пусни ме да мина!

Врабчето се стрелва насреща му.

– Няма да те пусна.

– Ще ме пуснеш!

– Тъй ли? – кресва врабчето и гласът му – глас човешки. – Я ме виж!

И дорде разбере Косю какво става, свива му се сърцето от страх. Врабчето наедрява, наедрява, преобръща се на старец, с дълга бяла брада, с голям, рунтав калпак, а през рамото му една торба, пълна препълнена. И високите, лъснати ботушки там, подават се най-отгоре, а из червената подплата надзърта хитрот рошавото врабче, подсмива се и го пита:

– Бати ли ми е или не ми е бати?

И – ф-р-р-р! – изхвърква из ботушките, казва на рошавия калпак на стареца, подиграва се с Кося:

– Казвай, бати ли ми е, или не ми е бати?

А старецът се смее, клати глава и кротко шепне:

– Бати съм му, бати съм му.

Пресяга, сваля калпака си, почва да милва врабчето. Не мигнал още Кося, няма го стареца с торбата. Отишъл си. Вместо стареца – врабчето. Едро, наедряло. И изведнаж – смалява се, от малко по-малко. И – хоп същото, напрешното врабче.

– Видя ли? – пита го то и не е сърдито.

– Видях! – трепери Кося и не смее да помръдне.

– Аз съм гладен, дай ми да си хапна, че тогава ще те пусна! – църцори врабчето.

Кося бръкна в джобовете. Празни. Врабчето се ядосва, пищи му на ухото, еква цялата земя от гласа му:

– Дай ми да си хапна-а-а!...

И толкова силно писва врабчето, че Кося подскача, сепва се. Задрямал. При него седи майка му, гледа го и се усмихва.

– Хем ти беше задрямал Косьо. Ще те издебне дядо Коледа, та няма да го видиш.

– А какво ще донесе дядо Коледа, мамо? – пита Кося.

– Каквото нямаш. Той си знае.

Едрата звезда стои над Шипкова могила и още по-силно блести. Че тази вечер е Бъдни вечер.

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 4

Младен Исаев

Младен Исаев Младенов (с. Балювица, Монтанска обл., 7.06.1907 – София, 14.05.1991). Учи първоначално в родното си село, а после в средно механотехническо училище в София, откъдето е изключен през 1922 за участие в ученическа стачка. Продължава образованието си в Берковица, както и активната си политическа дейност. След Септемврийското въстание, в което участва на едва 16-годишна възраст, емигрира в Югославия (1926). Завръща се след амнистията през есента на 1929 и се установява в София, където се отдава на политическа и литературна дейност, като е интерниран последователно в три концлагера. Сътрудничи предимно на леви издания, като издава и книжки със стихове и разкази за деца. Първото си стихотворение за деца – „Работното момченце“ – публикува в сп. „Росица“ (1936, № 2) по покана на неговия редактор Тодор Самодумов. Но решаващ е първоначалният подтик на Ангел Каралийчев, а впоследствие и на Ран Босилек, който в края на 30-те задълго го приютява в сп. „Детска радост“. Сред книгите му за деца са „Вироглавци: Весели стихотворения за деца“ (1938), „Дечко Боримечко“ (1938), „Сърненцето от планината. Разкази за деца и юноши“ (1938), „Горско юначе. Стихотворения за деца“ (1938), „Затвореното сърненце“ (1941), „Моите другари. Детска книжка с картинки на всички домашни животни“ (1942), „Сърненцето. Разкази за деца“ (1945), „Сърце юнашко. Весели истории за деца“ (1945), „Четири кученца. Илюстр. приказка за деца. Стихотворения“ (1945), „Изгубеното агънце“ (1947), „Чудният свирец“. Избрани стихотворения за деца и юноши“ (1947), „Дивото мече. Повест за деца“ (1948), „Нашата хубава земя. Стихотворения за деца и юноши“ (1952), „Великани“ (1953), „Земя на герои. Сти-

хотворения за деца“ (1953), „Кротки, диви и грабливи. Картинна книжка за малките“ (1954), „Шоколадовият завод“ (1954), „Стихотворения и разкази за деца и юноши“ (1957), „Крила. Стихотворения за деца и юноши“ (1964), „Приказна земя. Стихотворения и разкази за деца и юноши“ (1964), „Високи сини планини“ (1966), „Хайдушко кладенче. Стихотворения за деца и юноши“ (1968), „В страната на слънцето. Стихотворения и разкази за деца и юноши“ (1977), „Слънцето. Стихотворения за деца“ (1989) и др.

МАЛКИЯТ РИСУВАЧ

Грабна Петърчо пастели,
блокче със листа дебели.
– Мирно, бабо, днес е ред
да ти правя аз портрет.

А за хубаво нали е –
мирно седна баба Сия,
гледа, киска се сама
като весела мома.

Петърчо се не шегува
и рисува ли, рисува,
бабино лице нанесе
и портрета ѝ поднесе:

– Ето, бабо, погледни –
туй си целеничка ти.

Гледа баба и се чуди:
– Мойто внуче, ти си лудо –
как възможно е това
да е моята глава –
туй е мъничка девойка
със усмивка като твойта!

– Ти си, бабо, ти си цяла,
тъй се беше ти засмяла,
а усмихнатата бабка
тъй е хубава и сладка.

Детска радост, г. XXII (1936 – 1937), кн. 3

Лъчезар Станчев

Лъчезар Дончев Станчев (Вършец, 12.09.1908 – София, 13.03.1992). Завършва гимназия в София (1927) и романска филология в Софийския университет (1937). Специализира френски език и литература в Париж (1937). Учител по френски и български език в мъжката гимназия в Лом (1941–1942). Лектор по френски език в Държавна политехника (1942 – 1948). Завежда отдел „Литература и изкуство на чужди езици“ в ДСП „Хемус“ (1967 – 1969), редактор в „Литература и изкуство на чужди езици“ в агенция София-прес (1969 – 1971). Сътрудничи на много детски периодични издания. Първото стихотворение за деца обнародва в сп. „Детска радост“ през 1927, а първата приказка за деца – в сп. „Светулка“ през 1928. Съредактор и съиздател е с брат си Емил Коралов на седмичен вестник за юноши и библиотека „Весела дружина“ (1933 – 1948). Издател и редактор е на библиотеката „Герои“ (1940 – 1943) с илюстратор Вадим Лазаркевич, на вестника за деца „Весело лято“ (1938 – 1941) и библиотеката „Незабравки“ (1946 – 1947, заедно с Елена Бояджиева). Основател и главен редактор на списанията „Чавдарче“ (1946 – 1948), „Дружинка“ (1948 – 1949) и „Славейче“ (1957 – 1967). Наречен от Валери Петров „поета на усмивката“. Сред книгите му за деца и юноши са „Зайо Байо воденичар“ (поемка, 1933), „Лудориите на Летка – Бежковата братовчедка“ (1934), „Веселите пътешествия на Бежко, Бързолет и Летка“ (поемки, 1935), „Щъркел шарен дългокрак“ (стихотворения, 1938), „Намереното съкровище: Борба под земята“ (роман, 1938), „Веселба в гората“ (приказки, стихотворения, 1938), „Юнашка дружина“ (приказки, разкази, 1938), „Сто врабци на гроздобер“ (стихове за деца, 1939), „Весели приключения“

(поеми, 1942), „Бежковците из Европа“ (поеми, 1943), „Българска олимпиада с най-весела награда“ (поеми, 1943), „Весели случки“ (1943), „Горска приказка“ (приказка в стихове, 1944), „Кой ще ни познае“ (гатанки, стихотворения, 1945), „Весели другари“ (стихове, 1946), „Умният рибар“ (1946), „Заю, Ежко и Лисана“ (1949), „Весела година“ (приказки, стихотворения, 1947), „Аз съм вече ученик“ (1955), „Сред игри и песни. Стихотворения и гатанки за най-малките“ (1955), „Пионерска тръба. Стихотворения, басни и гатанки“ (1956), „Гости крилати от страни непознати“ (1958), „За червената връзка. Поема за деца и юноши“ (1958), „Момчето от село Мечка и катеричката Жълъдка. Приказка за Освобождението“ (1958), „Шарени пера в родната гора“ (стихове, 1958), „Ачо – гугумен човече“ (поема, 1960), „Бежко, весел фотограф“ (приказка в стихове, 1963), „Слънце огрява Балкана. Поема за юноши“ (1961), „Веселата класна стая. Приказки в стихове“ (1963), „Ех да може“ (стихове за деца, 1963), „Разиграй се, пръчко здрава“ (приказка в стихове, 1963), „Червеното хвърчило. Стихотворения и поеми за юноши“ (1963), „Педя човече – лакът брада“ (поеми, 1964), „Бодко бързоходко. Приказка в картини“ (1965), „Приключенията на две мравки“ (приказки, 1966), „Сладки ли са пържените рибки“ (приказки, 1966), „Боички-сестрички. Стихотворения, въртележки-смешки, верижки, броилки, гатанки“ (1967), „Слънчеви капки“ (1968), „Книжка верижка“ (стихотворения за деца, 1969), „Сребърно звънче. Въртележки, гатанки, стихотворения, верижки“ (1969), „Братче и сестриче. Сценка“ (1971), „Бойко на чудните острови. Повесть за деца“ (1972), „Колелото на годината. Стихотворения и приказки в стихове за деца“ (1974), „Малкият моряк от Девня“ (разкази, 1974), „Приказни пътеки“ (приказки в стихове и поеми за деца, 1974), „Защо избягах от къщи. Роман за деца и юноши“ (1979), „Кой освободи Топлия вятър. Роман за начална и средна училищна възраст“ (1979), „Приказка за Маца завистлива“ (1979), „Чудният дядо. За нач. училищна възраст“ (1982), „Облаци с картинки“ (1983), „Многознайка. Що е то? 100 гатанки и още нещо“ (1983), „Приказка за житото и жълтичката“ (1983), „Златното перо. За нач. училищна възраст“ (1984), „България е моята

родина“ (стихотворения, 1985), „Приказни пътешествия. Роман“ (1987), „Василчо и истинското слонче“ (1988), „Скривалището. Разкази за пионери“ (1989) и др.

ЗАЕШКИ ЦАР

Във голямата гора
Гошо сам се заигра.

Катеричка бързонога
вътре го примамии много,
като скачаше с поклон
пъргаво от клон на клон.

Тя пред него, той след нея,
а пътеката къде е?

Хукна Гошо, зарида,
ах, сега каква беда!

В миг пред него стара баба
се изправи и тогава

викна му със страшен глас:
Какво търсиш тук при нас?

Да не мислиш нещо лошо?
Но не се уплаши Гошо.

– Аз съм, – рече ѝ през плач, –
син на горския пазач.

Де е пътя покажи ми,
из гората изведи ме.

– Ти си, знам, добро момче.
Звънна бабата звънче.

– Я излез из хрусталака,
Заю-Баю, при юнака!

Бързо зайчето дойде
вкъщи да го заведе.

Гошо го възседна здраво,
после литнаха направо.

Но наместо към дома,
зайчето изви встрана.

В заешкото царство спряха.
Всички зайци долетяха.

И молиха го тогаз:
– Гошо, остани при нас.

Цял ден зелки ще ядеме
и на воля ще растеме.

– А пък ти ще си ни цар, –
рече един заек стар.

Плаче Гошо, моли, вика,
ала не го чува никой.

Сложиха му от синчец
скъпоценен нов венец.

В дълъг ред се наредиха
и с поклон го поздравиха.

Как ще заживей, не знай
Гошо в заешкия рай.

Но сети се, та им рече:
– Тъй да бъде, цар съм вече.

Искам със един от вас
да се поразходя аз.

Всички други си вървете,
зелките си да ядете. –
Царска дума е това!
Със наведена глава

зайците се отстраниха
и във храстите се скриха.

А пък царят на свой ред
литна със заека напред

и с юнашки глас извика:
– Карай бърже като вихър.

Право вкъщи ме води,
– ако си послушен ти.

Гошо вкъщи се завърна,
майка му го пак прегърна

И останаха си пак
зайците без цар-юнак.

Светулка, г. XXVI (1930 – 1931), кн. 1

ЖЕЛАНИЕ

Искам свирка с чуден глас:
щом веднаж на нея свирна,
цар да стана и тогаз
всички да застават мирно!

Щом засвиря втори път:
шоколади, карамели,
искам да остават цели,
колкото да ги ядат!

Щом засвиря трети път:
бебчето да спре да плаче
и домашните задачи
тъй сами да се решат.

Детска радост, г. XV (1929 – 1930), кн. 4
Светулка, г. XXVI (1930 – 1931), кн. 6

ПЛАЖ

Намисли нещо Любо наш
и брат си Юлиан повика,
лопата взеха и мотика –
на двора да направят плаж.

Морето бързо издълбаха,
напълниха го със вода
и пясък по брега настлаха.
Готово вече, господа!

И ето само подир миг
на слънцето се сгря водата,
съблекоха се там децата,
цямбурнаха се с весел вик.

Съвсем не чакаха беда.
Но скоро ги видя прасето
и бързо тръгна към морето.
Отдавна търси то вода.

Със писък хукнаха в страни
децата, а прасето смело
превзе морето им и цело
без бой се вътре настани.

Детска радост г. XXVII (1931 – 1932), кн. 1

СЛАВИ ВРЪЩА СЕ ОТ ПЛАЖ

Бял отидох, чер се връщам,
с песен влизам си във къщи.
Нека всеки разбере,
че летувах на море!

Пяхме, скачахме, играхме,
сили слънчеви събрахме,
че с другари като мен
се печехме по цял ден.

Що да крия, нека кажа –
станах пръв плувец на плажа,
от другарите тогаз
главатар избран бях аз.

Хайде, Шаро, посрещни ме,
и при мама заведи ме!
Но това какво е, ай,
Шаро среща ме със лай.

Мигар, Шаро, ме забрави,
аз съм твоя малък Слави.
Стига лая, Боже мой,
мирно, тука! Не се бой!

Не ме гледай, че съм черен,
твой другар оставам верен.
Ха, така, добър бъди
и опашка завърти!

Детска радост, г. XXIV (1938 – 1939), кн. 1

ЮНАШКА ДРУЖИНА

Една вечер Димо и дружината му нападнаха двете купи сено на дядо Стоимен. Покатериха се по тях, скачаха и се качваха, докато не ги изравниха със земята. Дядо Стоимен се оплака на Димовата майка. За наказание на другия ден тя заключи Димо сам в малката къщичка, където бяха дошли от няколко дни. Като остана сам, Димо отвори прозореца, хвана с ръце железните пръчки на решетката и огледа натъжено съседните лозя и малките къщички в тях, където го чакаха другарите му. По едно време от най-близката къщичка излезе малкият Илю, загризал една едра, сочна круша. Димо подсвирна с два пръста. Илю дойде до прозореца, но беше скрил крушата в джоба си.

- Димо, излизай! Намислил съм нещо.
- Как да изляза? Заключен съм. Я дай от крушата!
- Каква круша?
- Ей, че си лаком! Иди тогава кажи на другите да дойдат.
- Отивам. – И Илю тръгна и пак захапа крушата.

Димо затича до оджака и погледна нагоре. Небето се синееше. Домъкна маса, сложи на нея стол, покатери се. След малко се изправи на покрива черен като арапин. Децата се бяха събрали до прозореца и се чудеха къде е Димо. А той свирна с уста и с един скок се намери при тях и извика:

- Тръгвайте след мен, юнаци!

Първо си изпати магарето на дядо Стоимен. Отвързаха го и му пуснаха няколко конски мухи. Магарето зарита и препусна из долината сред дружния смях на децата.

- Хайде да се изкъпем, – рече Иван.
- Че това съвсем не е геройство, – отговори Димо.
- Я слушай! – бързо зашепна Илю. – Знаем една лоза с ей такива гроздове. Тежки като камък и почти узрели.
- Къде е? – запитаха всички в един глас.
- В лозето на Николинка. Само дано е вързано кучето.
- Ти от куче ли се боиш? Тръгвайте след мене! – поведе ги Димо.

Стигнаха при лозето. Илю посочи лозата. Тъкмо що откъснаха един грозд, кучето изляя и дружината хукна да бяга. Пръв беше

Димо. А най-назад остана Колю, който се разпищя от страх. Кучето го настигна и го хвана за гащите. Колю падна на земята. Кучето хукна назад, като носеше между зъбите си парче от Колювите гащи.

Дружината се събра при изсърхналия дъб. Разплакан и с ожулени колене, дойде и Колю.

– Е, де, не плачи! Нали спасихме гроздето, – каза Димо. – Сядайте да ядем!

Насядаха и загълтаха. Макар и не съвсем узряло, гроздето им се услади. Усетиха ги осите, които живееха в хралупата на кухня дъб. Няколко от тях се завъртяха над главите на юнаците.

– Нахални буболечки! Махайте се! – извика Илю.

– Да ги избием с камъни! – каза Колю.

– Да ги полеем с вряла вода! – обади се друг.

– Слушайте! – каза Димо. – Ще накладем огън около дървото и ще запалим гнездото им. Съгласни ли сте?

– Съгласни сме! Съгласни сме! – Извикаха всички.

И скоро донесоха сухи съчки и ги натрупаха около дъба. Илю донесе кибрит. Подпалиха. Сухите съчки запращяха и буен пламък се изви около дъба сред веселите викове на дружината. Но изведнаж осите, подплашени от огъня, излетяха и като видяха немирниците, забръмчаха и ги нападаха. Запищя храбрата дружина и се пръсна с надути ръце и бузи.

На другия ден юнашката дружина се събра отново. Но не можаха да се познаят един друг. Всички си приличаха. Всички се бяха надули като шишкавия Колю.

Светулка, г. XXVI (1930 – 1931), кн. 6

Емил Коралов

Емил Коралов, псевдоним на Емил Дончев Станчев (с. Славотин, Монтанска обл., 2.11.1906 – София, 29.07.1986). Роден и израснал в семейството на учители. Коралов завършва гимназия във Враца и немска филология в Софийския университет (1933). Редактор в издателство „Народна младеж“ (1947 – 1966). Коралов създава литература както за възрастни, така и за деца. Сътрудничи на сп. „Детска радост“, „Светулка“ и др. През 1933 започва да издава (заедно с брат си Лъчезар Станчев) седмичния вестник за деца и юноши „Весела дружина“. Един от редакторите е на в. „Детска книга“ (1933 – 1943), издаван от Дружеството на детските писатели. Емил Коралов е сред първите български творци в областта на фантастиката за деца и юноши със своята поредица от романи за Жари и Морското момиче. Сред книгите му за деца и юноши са „Весела дружина. Приказки за деца“ (б.г.), „Тайните на стария рудник. Из приключенията на безстрашния Ради“ (1933), „Анай, момъкът с черната ръка. Приказка“ (1934), „Безстрашният Ради и хитрите крадци. Ново приключение на Ради“ (1934), „Безстрашният Ради и човекът от подземиеото. Изчезналото момче“ (1934), „Горящият човек под колелетата на влака. Приключение на безстрашния Ради“ (1934), „Катастрофата в морето. Приключение на безстрашния Ради“ (1934), „Кражбата в киното. Приключение на безстрашния Ради“ (1934), „Съкровището на изгорялата къща. Из приключенията на безстрашния Ради“ (1934), „Хвъркащият автомобил. Ринг и златната скала“ (1934), „Загубеният брат. Приключенията на Орловото перо. Роман за деца и юноши“ (1935), „Златният извор на пустинята. Приключенията на Жари. Роман за деца и юноши“ (1935), „Човекът, който вижда всичко. Роман за деца и юно-

ши“ (1936), „Златната земя. Приключенията на Жари и Морското момиче. Роман за деца и юноши“ (1937), „Загадъчното отмъщение. Необикновеното приключение на Жари и Морското момиче. Роман за деца и юноши“ (1938), „Малкият хайдутин. Роман за деца и юноши“, „Непобедимите. Приключенията на Жари и Морското момиче. Роман за деца и юноши“ (1938), „Съкровището на синята планина. Из приключенията на Жари и Морското момиче. Роман за деца и юноши“ (1938), „Царството на светлината. Приключенията на Ален. Роман за деца и юноши“ (1938), „Черният капитан. Приключенията на Жари и Морското момиче“ (1938), „Кулата на чудесата. Роман за деца и юноши“ (1938), „Човекът на бъдещето. Роман за деца и юноши“ (1939), „Аз ям мечки. Приказки“ (1939), „Градът на окованите. Приключенията на Орловото перо. Роман за деца и юноши“ (1939), „Освободителят. Приключенията на Жари и Морското момиче. Роман за деца и юноши“ (1939), „Приключенията на несговорните братя. Роман за деца и юноши“ (1939), „Бялата крепост. Приключенията на Жари и Морското момиче“ (1939), „Тайната на тримата. Роман за деца и юноши“ (1939), „Среща в небесата. Роман за деца и юноши. Ч. 1 – 2“ (1939), „В страната, дето хората хвърчат. Приключенията на Жари. Роман за деца и юноши. Ч. 1 – 2“ (1940), „Електрическият човек. Роман за деца и юноши“ (1940), „Сърцето на океана. Приключенията на Жари и Морското момиче. Роман за деца и юноши“ (1940), „Тайните и чудесата на слънчевата книга. Приключенията на Жари. Роман за деца и юноши“ (1940), „Градът на Жари. Приключението на Жари и Морското момиче. Роман за деца и юноши“ (1941), „Самолет без хора. Приключенията на Жари и Морското момиче. Роман за деца и юноши“ (1941), „Безстрашното българче“ (1942), „Жари в Африка. Роман за деца и юноши“ (1942), „Цар Тайфун и освободителят. Приключенията на Жари“ (1942), „Златното дърво“ (приказки, 1943), „Хората на бъдещето. Роман за деца и юноши“ (1943), „Преоблеченият вълк. Приказки и разкази“ (1944), „Вихрогонци. Приказки и разкази“ (1945), „Чудното пътешествие. Пиеса за деца в 7 карт.“ (1946), „Светът на правдата. Пътешествията на Жари и Морското момиче. Роман за деца и юноши“ (1948), „Дъщерята на

партизанина. Роман за деца и юноши“ (1948), „Училище за смелите. Роман за юноши“ (1951), „Гъделчо. Весели приказки“ (1955), „Дом за лястовички. Приказки и разкази за деца“ (1960), „Чудните предачки“ (разкази за деца, 1963), „Крилатото момиче. Разкази за деца“ (1965), „Чипровското конче. Разкази за деца и юноши“ (1970), „Бенгалски огън. Разкази и приказки за деца и юноши“ (1975), „Една сърничка бяга“ (разкази за деца, 1979) и др.

ДЯДО КОЛЕДА

Кольо, Милке, Гошо, Ваньо,
бързайте на двора всички!
Нищо, че е във студено,
нищо, че не пеят птички.

Снежен старец да направим
до голямата ограда,
със брада и със мустаци,
дълги колкото на дяда.

И полека на ухото
да му кажем по ред всички
кой какъв подарък иска,
кой каквото най-обича.

Нали Коледа е утре?
Той нощес ще оживее.
Дядо Господ ще му духне
и той с глас ще се засмее.

И ще влезе тайно в къщи,
без вратите да разтваря,
и за всеки ще остави
чуден коледен подарък.

Детска радост, г. XI (1925 – 1926), кн. 4

БАБИНИТЕ ОЧИЛА

Сложил си е Любо скришом
бабините очила.

През тях буквите се виждат
като бобени зърна.

Гледа Любо, мига, срича
и се пипа за носа.

Колко ли му те приличат,
колко ли е мил сега!

Но кой писна под кревата?
Трепна храбрият юнак.
Зърна той през очилата
мишка като котарак.

Хвърли хубавата книжка,
хукна Любо, закрепця:
– Бабо, бягай! Каква мишка
в стаята видях сега!

Детска радост, г. XIV (1928 – 1929), кн. 5

КОЛЕДНА ПРИКАЗКА

В бедния квартал на един град живели две сирачета – братче и сестриче. От като умрели баща им и майка им и те останали сами, сестричето цял ден плачело. Дълго се мъчил братът, но не можал да го утеши.

Веднъж братът сънувал чуден сън. Явил му се ангел и му казал:

– Сестра ти ще стане пак весела, ако на Бъдни вечер внесеш в стаята ѝ коледна елха със свещи, светли като звездата, която изгря при раждането на Исуса. Готов ли си да направиш всичко за сестра си?

– Готов съм! – отговорил братът.

На сутринта той тръгнал да търси зелено борче. Но тая година зимата била толкова студена, че от мраз всички борчета били изсъхнали. Ходил братът навсякъде из горите, търсил, но напрасно.

Дошъл Бъдни вечер. Прехвърквал сняг и веел вятър, който заледявал всичко, но братът пак тръгнал из гората да търси зелено борче. Дълго вървял той, но нищо не намерил. Ръцете му измръзнали, краката му се вкоченявали от студ, той паднал до един малък сух бор и заплакал. Като капали горещите му сълзи върху снега, снегът се разтопил и от там изхвъркнало едно птиче и кацнало на върха на борчето. И там, дето кацнало, изведнаж израснали няколко зелени листа. Братът гледал учудено зелените листа, а птичето го попитало:

– Какво търсиш в тая снежна гора?

– Търся зелено борче за сестра си. Научи ме как да направя тоя бор зелен!

– О, това е много мъчно! – отговорило птичето. – Само жива вода може да го съживи и раззелени. Иди на другия край на гората. Там живее един старец, само той има жива вода.

Отишъл братът. Стигнал до една колиба. Влязъл вътре. Там лежал един болен старец, изглеждал като умрял. Огнището било угаснало и през дупките на колибата свирел студен вятър. Братът съблякъл палтото си и завил стареца. После наклал огъня и затиснал дупките по стените. В колибата станало топло и старецът се съживил.

– Благодаря ти, момче! – казал той. – Ти ме спаси, кажи какво искаш.

– Искам борчето в гората да стане зелено. Дай ми жива вода.

– Ех, – казал старецът, – много късно си дошъл. Раздадох вече всичката жива вода. Само тая орехова черупка с вода е останала, вземи я, дано раззелени борчето.

Взел братът черупката с живата вода, поблагодарил и се върнал при борчето. Изсипал в клоните му живата вода. Но от нея само един клон се раззеленил. Другите си останали сухи. Заплакал братът – не знаел какво да прави. Явило се птичето и го попитало:

– Защо плачеш?

– Живата вода беше малко. Само един клон се раззелени, – отговорил братът.

– Тежко ти и горко! – извикало птичето. – Щом и живата вода не ти е помогнала, по-добре иди си! Борчето може да се раззелени само ако някой прободете сърцето си върху остриите му листа. Иди си!

И птичето отлетяло.

Но братът не си отишъл. Толкова обичал той своята сестричка, че бил готов да направи всичко за нея. И той прегърнал борчето и почнал да притиска сърцето си до остриите му игли. Но щом само една капка кръв капнала от гърдите му върху сухото борче, то трепнало и зашумяло, цялото зелено като на пролет. Извикал братът от радост, навел се да изрови борчето.

Но борчето зашумяло с клони и му извикало:

– Ти ме съживи, не ме изкубвай, качи се на клоните ми.

Покачило се момчето на борчето и се хванало за клоните му.

Изведнъж духнал топъл вятър, снегът се стопил и цялата борова гора се раззеленила. Извикал братът от радост. В същото време чул да бият камбани. Възвестявали полунощ.

Борчето се изкубнало от земята и полетяло. И докато летяло, по клоните му заблестели свещи, светли като звездата, дете изгряла при рождението на Исуса.

Разтворили се вратите на малката къщица, дете била сестричката, борчето влязло вътре и се спряло сред стаята. Слязъл братът и

прегърнал сестра си. И изведнъж тя престанала да плаче и радостно се засмяла. А по коледната елха заблестели все нови и нови звезди и по клоните се явили чудни играчки и сладкиши. Повикали братът и сестрата всички бедни деца от града и цяла нощ се веселили. И колкото и да късали от сладкишите и играчките, те все не свършвали.

Светулка, г. XXV (1929 – 1930), кн. 4

БЕЛЧО И ВЕЛЧО

Имало в един град две момчета близначета. Казвали ги Белчо и Велчо. Приличали си като две капки вода. Само по едно се различавали. На Белчо обувките всякога стояли като изляни на краката, а Велчовите обувки всякога го стягали.

– Големи крачища имаш! – казал му Белчо. – Кой ти е крив!

– Не са крачищата ми големи, ами обушарите ги не бива, – отговарял сърдито Велчо.

Един ден двамата братя излезли да се разходят из града. Както вървели, изведнъж Белчо извикал:

– Я гледай! На пейката пред оная къща един човек плаче. Защо ли плаче?

– Сигурно обувките го стискат, – отговорил Велчо. – Затова плаче.

Отишли при човека.

– Чичо, много ли те стискат обувките? – попитал Белчо.

– Никакви обувки не ме стискат.

– Ами тогава защо хленчиш?

– Ех, и да ви кажа, не можете да ми помогнете. Бяхме съдружници с един търговец. Като разпродадохме стоката, той заграби всички пари и сега аз нямам с какво да изхраня децата си.

– Я виж ти какви хора имало! – извикали Белчо и Велчо. – Веднага ще идем при него да вземем парите. Почакай ни, чичо!

И те отишли при богатия търговец.

– Ей, дай парите! – извикали те на търговеца.

– Кои пари?

– Тия, дето ограби от съдружника си.

– Я се махайте от тук! – извикал търговецът. – Вие ще ме учите какво да правя!

И той заповядал на слугите си да изгонят момчетата.

– Брей, това не е човек, ами звяр! – рекъл Белчо на Велчо. – Трябва да го накажем.

Седнали братята на един камък и се замислили как да вземат парите. Мислили, мислили, нищо не измислили.

– Ти си виновен, че нищо не измисли! – извикал Велчо на Белчо.
– Само смъркаш! Пречиш ми да мисля!

– Я гледай, аз съм му бил виновен! Глупав си ти, затова нищо не измисляш. А пък аз на́, измислих вече. Търговецът ще даде парите само ако го заболи кракът. Ето теб, като те настъпя по тясната обувка, крещиш и всичко, каквото поискам, ми даваш, само да те оставя на мира! Хайде тръгвай с мен!

Преоблекли се Белчо и Велчо да не ги познае търговецът, отишли при него и поискали да постъпят в къщата му на служба. Приел ги.

Още същата нощ, като заспал търговецът, Белчо се примъкнал и сложил по един бодил в обувките му.

Станал на сутринта търговецът, обул обувките си и тръгнал да излезе, но щом пристъпил, тъй силно изкрещял от болка, че всички мишки се изпокрили от страх.

Но Белчо храбро се добрижил до него.

– Давай парите!

– Бре, разбойници, вие ли сте били! Вън, докато не съм ви пратил на оня свят!

Избягали Белчо и Велчо на улицата.

– Видиш ли! – казал Велчо на Белчо. – Заболя го и пак не даде парите. Глупав си ти, нищо не разбираш! Трябва да му загорчи. Тогава човек всичко забравя и дава каквото му поискаш.

Преоблекли се Белчо и Велчо в други дрехи да не ги познае търговецът и пак постъпили на служба при него.

Още същия ден на обед, когато търговецът поискал вода, Велчо изсипал в чашата един прах хинин. Взел търговецът чашата, изпил я, извикал тъй силно, че тоя път и котките се изпокрили от страх.

Но Велчо не се уплашил. Пристъпил до него и извикал:

– Давай парите!

– Бре, дяволи, пак вие ли сте! – извикал търговецът и се спуснал да ги набие, но Белчо и Велчо и тоя път живо и здраво избягали.

Като останали сами, Белчо казал:

– Така не върви. От такъв дявол само насила и с хитрост можем да вземем парите.

– Е, слава Богу! Каза и ти една умна приказка! – отговорил Велчо.

На другия ден търговецът изпратил слугите си да му купят стока от съседния град.

Дал им двеста жълтици и им казал:

– На́, ама да не ги загубите. Това са всичките ми пари.

Щом слугите тръгнали на път, Белчо и Велчо се облекли като разбойници, начернили лицата си и се скрили в гората. Най-сетне задали се слугите. Тогава Белчо и Велчо изскочили пред тях и закрещели. От страх слугите попадали на земята. Белчо и Велчо взели парите и ги занесли на бедния търговец.

– На́, чичо! Точно двеста жълтици са!

Заплакал от радост бедният търговец и казал:

– Благодаря ви много, деца мои, но аз ще взема само сто жълтици. Другите са на моя съдружник.

– Брей, честен човек! Да си жив, чичо! – извикали Белчо и Велчо и отишли да занесат стоте жълтици на богатия търговец.

Намерили го, че плаче. Слугите му се върнали без парите и той бил станал сетен сиромас.

– Ей, слушай! – извикали му Белчо и Велчо. – Стига си хленчил.

– Лош човек си ти и голямо зло направи на своя другар, но той ти прощава и ти праща сто жълтици!

Зарадвал се много търговецът. Видял той, че със зло не се живее добре на тоя свят и отишъл, та поискал прошка от другаря си. И отново двамата се сдружили и цял живот проживели щастливо.

Светулка, г. XXVI (1930 – 1931), кн. 5

КАК ЗАЮ БАЮ СТАНА ЛЪВ

Веднъж Заю-Баю седял скрит в един храст и дремел на слънце. Както си седял, на носа му капнала една гореща капка.

– Брей, започнаха да ваят и горещи дъждове! – рекъл си Заю-Баю. – От ден на ден по-тежко се живее!

В това време изпращяло едно клонче над главата му. Трепнал Заю-Баю и погледнал нагоре. Гледа, една катеричка седи на клонче и плаче.

– Ти ли си била, мари сестричке? Защо не ми кажеш, ами сърцето ми се преобърна! Защо хленчиш, да не си се убола на някое трънче?

– Не съм се убола на никакво трънче, – отговорила катеричката, – ами синът на горския пазач хвана сестра ми и я затвори у дома си в клетка. Сега няма с кого да си играя. – И катеричката пак заплакала.

– Е, сестричке, моля ти се, недей плака! Като те гледам, сърцето ми се къса!

– Зайо-Байо, – извикала катеричката, – ако искаш да не плача, освободи сестричката ми!

– Че къде мога аз такова нещо! – отговорил Заю-Баю. – Синът на пазача има пушка, а аз нямам пушка.

– Само пушка ли ти трябва? Това е лесно! На̀ ти тоя орех. На края на гората живее едно джудже. То много обича орехи. Занеси му този и то ще ти даде пушка.

Взел Заю-Баю ореха и отишъл на края на гората. Гледа пред една хралупа седи едно джудже с дълга брада и в ръката си държи тежък чук.

– А, – рекъл си Заю-Баю, – не ми харесва тоя приятел. Какъв чук държи, веднъж да ме тупне, отидох! По-добре да си ида.

Тръгнал Заю-Баю да си върви, но като си спомнил за сълзите на катеричката, дожаляло му, спрял се и извикал:

– Ей, джудже, да ти дам тоя орех, ще ми дадеш ли за него една пушка? Трябва ми да спася една затворница!

– Ще ти дам! – отговорило джуджето.

Заю-Баю отишъл при джуджето и му дал ореха. Взело джуджето ореха, сложило го на камъка, що бил пред него, замахнало с чука и тъй силно и майсторски го цапнало, че черупките хвъркнали до облаците, а на камъка останали само ядките.

– Добре, че не съм орех! – помислил си Заю-Баю.

А джуджето изяло ядките и казало:

– Сладък орех! Струва една пушка! – и то влязло в хралупата и дало на Зая-Бая една пушка.

Взел Заю-Баю оръжието и тръгнал към колибата на пазача. Но скоро се спрял и рекъл:

– Няма защо да ходя чак до колибата. Ще гръмна от тук. Синът на пазача ще се уплаши и ще пусне катеричката.

Вдигнал Заю-Баю пушката и натиснал петлото ѝ.

– Бум! – чул се страшен пукот.

Изпуснал Заю-Баю пушката и хукнал да бяга. По едно време се свестил и се спрял.

– Ех, че съм глупав! – рекъл си той. – Че защо бягам! Аз съм герой, с пушка гръмнах!

И Заю-Баю се върнал и си взел пушката. Но щом я взел, от колибата излязъл синът на пазача. Разтреперал се Заю-Баю, захвърлил пушката и пак избягал. Върнал се при катеричката.

– Победи ли? – попитала го тя.

– Победих! – отговорил Заю-Баю. – Ама дай ми още един орех.

– Че защо?

– Тъй! За да спася сестра ти, водих един ден сражение и пушката ми се повреди. Трябва да взема друга.

Дала му катеричката още един орех. Отишъл Заю-Баю при джуджето.

– Ей, джудже, нà ти още един орех, дай ми още една пушка!

– Не беше ли хубава оная?

– Хубава беше, ама не е лесно заек да победи човек само с една пушка. Ех, да бях лъв! Само веднъж да изрева!

– Лъв ли искаш да бъдеш? – учудило се джуджето. – Че от това по-лесно няма. Нали знаеш, всякога след дъжд на небето изгрива дъга. Проври се под нея и ще станеш какъвто искаш.

– Тъй ли? – подскочил от радост Заю-Баю. – Да не лъжеш?

В това време запръскал дъжд. Като спрял, на небето светнала пъстроцветна дъга. Хукнал Заю-Баю натам, дето се издигала дъгата. Стигнал я и се спрял.

– Искам да стана лъв! – извикал Заю-Баю и се проврял под дъгата.

Излязъл от другата страна. Там имало едно кладенче. Водата му била бистра като огледало. Огледал се Заю-Баю да се види. Но щом надникнал, затреперал като лист. От дъното на кладенчето го гледал един страшен лъв.

– Олеле, Боже! – извикал Заю-Баю и хукнал да бяга.

По едно време някой го хванал за опашката.

– Стой бре, Зайо-Байо!

Обърнал се Заю-Баю, гледа – джуджето.

– Защо бягаш? – попитало го то.

– Видях страшен лъв.

– Та ти си тоя лъв бре, Зайо-Байо, нали се провря под дъгата! Защо се боиш от себе си? Лъв стана, а пък душата ти заешка! Я се върни в гората да видиш как всички ще се изплашат от тебе!

Зарадвал се Заю-Баю и хукнал към гората. Ето насреща му Кума Лиса. Трепнало заешкото сърце на Зая-Бая, но той си спомнил, че е лъв и извикал:

– Ей, Лисано, ела тука!

Покорила се лисицата и дошла. Зарадвал се Заю-Баю, че се боят от него и викнал:

– На колене! Гиди страхлива хитрушо!

И лисицата застанала на колене. Доближил се Заю-Баю. Изтеглил ѝ ухото.

– Сега ти стига толкова! – рекъл той. – Но чувай, отсега нататък да не си посмяла даловиш зайци, че на пух и прах ще те направя! Ха сега махай се от очите ми!

Тръгнал Заю-Баю по-нататък. Насреща му Кумчо Вълчо. Замахнал с лъвската си опашка Заю-Баю, цапнал вълка и той се преметнал като топка.

– Ах ти, кръвожаднико! – извикал Заю-Баю. – Отсега нататък

да не си посмял да гониш зайците! Зло те чака! Аз вече заповядвам!

Разчуло се в цялата гора за новия цар, страшния лъв. Събрали се всички горски жители да му изкажат покорството си. Гледали го всички и му се чудели на силата. А Заю-Баю се намръщил, па им казал:

– Елате след мене да видите какво мога!

И тръгнал Заю-Баю напред и всички след него. Отишли при колибата на горския пазач. Ударил Заю-Баю с лъвската си опашка вратата и изревал:

– Тук има затворена катеричка. Веднага да ми се донесе!

Не минало много и синът на пазача изнесъл катеричката. Взел я Заю-Баю и казал:

– Чувай, момче! Сега ти прощавам, но ако друг път уловиш някой от моя народ, мисли си!

Върнали се всички в гората. Заю-Баю предал освободената катеричка на сестра ѝ. Прегърнали се двете сестри и заплакали от радост. Голяма радост настанала в цялата гора. Три дни и три нощи царувал Заю-Баю. Но не щеш ли, на четвъртия ден дошла вест, че царят на съседното царство, най-страшният от всички лъвове, иде да го нападне и да превземе царството му.

Смръзнал се Заю-Баю от страх и си рекъл:

– Ех, що ми трябваше да ставам лъв!

Но нямало що, излязъл Заю-Баю насрещу врага си. В това време истинският лъв изревал. Екнала гората. Разтуптяло се заешкото сърце и Заю-Баю хукнал да бяга. Но нали имал тежки лъвски нозе, не можал бърже да бяга, та истинският лъв го настигнал. Още малко и щял да се хвърли на гърба му. Заю-Баю си помислил:

– Ох, да бях сега заек, да побягна със заешките си нозе, кой би ме стигнал! Ех, де сега една небесна дъга, да се провра под нея!

Рекъл-не рекъл Заю-Баю тия думи, плиснал дъжд, спрял веднага и пред смаяния Зая-Бая блеснала дъгата. И тъкмо лъвът да се хвърли върху него и да го разкъса, преминал Заю-Баю под дъгата и се обърнал пак на заек. Че като литнал онзи ми ти Заю-Баю със заешките си нозе, дим да го няма – избягал от лъва. Върнал се при катеричките, казал им:

– Хубаво е да си лъв! Но още по-хубаво е да си заек. Никой не може да те стигне!

Детска радост, г. XVII (1931 – 1932), кн. 4

МЪРЗЕЛИВОТО ВНУЧЕ

Една баба имала едно много мързеливо внуче. Цяла година го молила тя да го измие, но то все бягало.

Най-после една вечер пипнала го бабата и го помъкнала към чешмата. Вързала го за върбата, навела го над чучура и здраво натрила черното му лице с лютив сапун.

Разпенил се сапунът, разлютил се, че толкова време внучето не се е мило и било черно като арапче, и започнал да щипе като оса по очите и носа мързеливеца.

Писнало бабиното внуче, ама нямало кой да му помогне.

Търкала бабата, търкала, свършил се сапунът, а внучето ѝ все тъй си е черно. Тогава бабата го завързала още по-здраво за върбата да не избяга и отишла да си вземе още сапун.

А през това време вързаното внуче реве ли, реве. Не щеш ли, чуло го едно мече и дошло да види кой плаче.

– Ей, защо реवेश? – извикало мечето.

– Отвържи ме, ще ти кажа!

Отвързало го мечето. Тогава внучето измило лицето си от лютивия сапун, хванало мечето и вързало него за върбата на своето място.

– Стой тука да дойде баба и тогава ще видиш защо рева! – и бабиният внук се скрил зад храстите.

Дошла бабата. И нали било тъмно, не видяла кой е вързан за върбата, грабнала сапуна и почнала да натрива очите на мечето.

– Ръм, ръм! – разръмжало се мечето.

– Я мълчи! Какво се разръмжа като мечка! – завикала бабата, като мислела, че това е внучето ѝ и още по-силно почнала да търка с лютивия сапун.

– Ръм, ръм, ръм! – заревало страшно мечето.

– Реве, реви! Не ще ме уплашиш! – викала бабата.

Като го натъркала хубаво и го изплакнала с вода, бабата го отвързала и го завела къщи. Но когато влезли в стаята на светло, какво да види. Това не било внучето ѝ, а истински мечок. Страх да те побере. Писнала бабата:

– Олеле, помощ!

А мечето се откъснало от ръцете ѝ, та избягало. Затичало по полето, но още реве, та се къса. Люти му. Чуло го бабиното внуче и дошло при него.

– Видя ли сега защо ревах?

– Моля ти се, братко, – заплакало мечето. – Каквото искаш, ще ти дам, само направи да не люти на очите ми.

– Ще направя, ама дай гърне с жълтици! Стига съм чел из приказките, че разни момчета спечелили гърнета с жълтици. И аз искам да спечеля!

– Добре, ще ти дам! – извикало мечето. – Само по-скоро, братко, ме спаси от лютината.

Засмяло се момчето, завело мечето при извора и го измило. Прогледало мечето. Не му лютяло вече. И то се засмяло.

– Ей, че беше страшно!

– Абе това беше страшно и не беше, ама да ти натъркам очите с люта чушка, тогава ще видиш! – засмяло се бабиното внуче. – Ама това друг път ще направим. Дай сега гърнето с жълтиците!

Завело мечето бабиното внуче при един стар дъб и му казало:

– Повдигни тоя камък!

Повдигнало го внучето и какво да види. Под камъка истинско гърне с жълтици. Грабнало го бабиното внуче и тичешком при баба си.

– Сега ще падне бой! – извикала бабата, като го видяла.

– Бой ли? – отвърнало внучето. Я виж какво нося! Аз нарочно направих да подлютиш мечето, та да ми каже къде са жълтиците.

– Ах ти, никаквико! – засмяла се бабата. – Пак намери с какво да ме надхитриш.

– Нищо, бабо, не тъжи! – извикало весело внучето. – Всичко се свърши добре. Пък право да ти кажа и мечето имаше нужда да го измиеш. И то като мене, откакто се е родило, не беше се мило!

Детска радост, г. XIX (1933 – 1934), кн. 8

Константин Константинов

Константин Илиев Константинов (Сливен, 20.08.1890 – София, 3.01.1970). Начално и средно образование получава в родния си град. През 1911 завършва Юридическия факултет на Софийския университет. През 1912 започва стаж в Софийския окръжен съд. Член-съдия във Врачанския окръжен съд (1914), мирови съдия в Цариброд (1914 – 1915). Работи като юрист в Ловеч, след това отново във Враца. След Първата световна война постъпва в Софийския окръжен съд като заместник-прокурор, а след това като съдия в Трето гражданско отделение. От 1923 до 1934 е юрисконсулт на Българската централна кооперативна банка, а от 1935 до 1944 – адвокат в Кооперативната централа „Напред“. В периода 1945 – 1947 е председател на секция „Литература“ в Камарата за наука, изкуство и култура, същевременно е председател на СБП (1945 – 1946). От 1946 е директор на Института за преводна литература при Министерството на информацията и изкуствата. Автор на разкази, пътеписи, есета, художествено-документална проза. Сред книгите му за деца и юноши са „Приказки за тебе“ (1924), „Приказки на шурчето“ (1927), „Боса команда. Разказ“ (1929), „Отбор юнаци. Весели разкази“ (1933), „Приключенията на котарака Мър-Мър“ (разкази, 1937), „Ехо-о-о. Разкази за деца“ (1938), „Когато децата заспят“ (приказка, 1962) и др.

ВЪЛШЕБНАТА ШЕЙНА

Разказ, илюстриран от Д. Константинова

Защо бе дошъл Здравко на пързалката, сам не знаеше. Той нямаше нито шейна, нито кънки, а пък малките дрипави вестнико-продавчета никой не взема да ги повози. Преди два месеца умря и майка му и той остана съвсем самичък в света. Цял ден скиташе из улиците и продаваше вестници. Утре е празник, голям празник – Коледа. Из улиците вървяха тълпи весели хора с покупки в ръце. Добре облечени деца бързаха нанякъде. Без да усети, повлечен от навалищата, Здравко се озова на пързалката. След него куцукаше трикракият проскубан Барончо, а в пазвата му мърдаше едно прибрано по пътя, полуумряло от студ гардже.

Те спряха в подножието на дългата стръмнина, почерняла от весела тълпа. Боже, каква лъскава, чиста пързалка! Какви чудесни шейни! Ф-р-р-р – фучат отгоре те. Долу извиват бързо. Някои се прекатурват посред общ смях. После всички пак се връщат, теглени нагоре. Боядисани, лакирани, с кърмила като на автомобили. Някои имат звънчета, други са с тръби, а една дори със запалено фенерче.

С премръзнало носле, с ръце в джебовете, Здравко потупва краката си о скрипящия сняг и се прехласва. До него седи Барончо. Той трепери от студ и страх и гледа в очите своя господар. – „Какво, Барончо, искаш да се повозиш ли? – погали го Здравко по главата. – Или те е страх? Ех, батинка, съвсем не е страшно то. Тъкмо е за тебе. Вместо да куцукаш – изведнъж – ф-р-р – от единия край до другия!“.

„Варда-а-а! – профуча в тоя миг голяма тежка шейна с пет-шест момчета и момичета. Тя едва не катурна малкия вестникопродавач. Но затова пък сама се обърна и всички се натъркаляха в страничния сняг. Здравко се усети виновен и се приближи да дигне шейната. А освен това нему тъй му се искаше поне да пипне тая хубава, бестяща шейна!

– Хей, дрипльо, какво се пъхаш там! Я се махай! Не стига, че зарад тебе се обърнахме, ами и сега се пречиш! – извика едно от

момчетата, в бяла фланела, с калпак и ръкавици.

– Аз исках да ви помогна, – отвърна кротко малкият вестникопродавач. После, като поглади кърмилото, унесено добави:

– Колко е хубава!

– Ха-ха, харесва ли ти? – изсмяха се другите. – Я тогава повози я догоре. – Хем така по-добре ще ни помогнеш!

„Защо да не я повозя, щом не мога аз да се возя на нея?...“ помисли си Здравко. „Пък нали съм виновен, че те паднаха заради мене?...“

И без да се двоуми, той се впрегна във въжетото и потегли нагоре по стръмнината тежката шейна. Отстрани вървяха другите и се биеха с топки сняг. Барончо подскачаше с трите си крака след своя господар.

На върха момчетата и момичетата от шейната веднага се настанаха и се спуснаха лудешки надолу. Здравко ги гледаше усмихнат и доволен, като че той сам беше в шейната.

Пързалката бе вече опустяла. Снегът ставаше синкав. Далеч в града блеснаха лампи. Барончо изскимтя и досегна с крака своя господар. Мразът ставаше по-лют. Наоколо бързо тъмнееше. Дватамата приятели тръгнаха сами към града. В пазвата на вестникопродавчето промърда гарджето. „Нищо, нищо, потърпи. И мен ми е студено, но ще потърпим... Още малко и ще мине. Щом се спуснем, и ще стане по-топло“ – мърмореше Здравко. – „Фу-у, че реже тоя ветрец... Като че камшици шибат.“

Когато стигнаха долу на завоя, Здравко се спря и изви глава. Боже, как блестеше сега – като сребърна – цялата опустяла пързалка! Месецът бе изгрял. Нямаше жива душа наоколо. Но не: – какво е това там горе – на самия връх? То расте, расте и бързо иде насам като голям светъл облак? А-аха! Та това било пак шейна. Навярно закъсняла, последна! Ето тя иде все по-близо и по-близо – расте. Тя е със звънци, с лампички. Но каква е чудна! Няма такива други! Голяма, бяла, цяла лодка, не шейна! Звънчетата пеят като малки камбани. Какви хубави фенерчета! Сякаш свещи като тия, дето паят по елхите! И вътре – никой! Само едно малко-малко момченце – колкото Здравко, но цяло облечено в бяло и усмихнато. Извед-

наж чудесната шейна спря до малкия вестникопродавач и детето отвътре му извика:

– Хайде, качвай се по-скоро, де! Ела да се повозим!

Здравко не смее. Той не вярва, че викат него.

– По-скоро, по-скоро, де! Нали виждаш, че ида за тебе? Качвай се!

Без да се помни от радост, Здравко се качва вътре. Изведнаж – и студът, и умората му изчезват. А чудесната шейна се обръща сама. Без никой да я тегли, тя тръгва нагоре по стръмнината. Звънчетата пеят-пеят. Пъстрите фенерчета осветяват бялото момченце. То е хванало ръката на малкия вестникопродавач и усмихнато го пита:

– Е, хубаво ли е така?

Здравко иска да му отговори – и изведнаж извика:

– Спри, спри! Барончо остана! Да вземем и него!...

– Ще го вземем, ще го вземем, – отговаря бялото момченце и спира. Барончо, запъхтян, стига до шейната и скача вътре. И отново потеглят.

„Колко е дълга тая пързалка!“ – мисли си Здравко. „Ето, горичката се изгуби и градът вече не се вижда...“. А шейната лети нагоре. Звънчетата пеят, пеят като малки камбани. Лампичките светят като големи пъстри звезди. „Боже, колко е хубаво! Дано не се свършва!“

– Ами кога ще се спускаме? – пита той.

Бялото момченце се усмихва повече и прегръща малкия вестникопродавач.

– Моята шейна не слиза надолу, тя се плъзга нагоре, все по-нагоре и по-нагоре, при звездите и райските снегове! – отговаря то и целува Здравка по челото.

*

На заранта, когато децата с голямата шейна дойдоха пак да се пързаят, едно от тях извика:

– Я вижте там нашия вчерашен познайник, премръзнал с куцото куче. Гледайте, гледайте – в пазвата му умряла гарга...

Детска радост, г. IX (1923 – 1924), кн. 4 – 5

ПРИКАЗКА НА ЩУРЧЕТО

– Кри-кри, кри-кри... – подсвирна тихичко откъм огнището гласът на щурчето. – Кри-кри, кри-кри, спиш ли?...

Ванката наостри уши, дигна глава от възглавката и нетърпеливо се обади:

– Хайде де!... Откога те чакам! Как ще спя: нали и тая вечер ще ми разправяш?...

– Кри-кри, още малко... – отвърна щурчето. – Ей сега, нека приспя другите. Още малко. Ти почакай.

Отвън надничаше есенна нощ. Дъждът тихо тракаше по покриви и стъкла. Къщата се смълча. Угасиха лампите. Всички се прибраха за сън. Само в ъгъла при иконата блещукаше кандилце. Ванката притвори очи и заслуша. И щурчето почна бавно и тихичко своята вечерна приказка:

Имаше еднаж малко панаирско петле. Смешно петле от червена захар. От ония лъскави, набучени на пръчици и наредени по сергиите петлета. Ей нà, също такава, само че съвсем очукано и смешно: нито гребенът му гребен, нито опашката – опашка, а клонът досущ като на гарга. То знаеше това и умираше от срам, сбутано между лъскавите алени хубавци, които сякаш току ще почнат да кукуругат.

– Ама че петле, а! Същинска чавка! – смееха се децата и се трупаха около другите наперени петлета.

– Не чавка, ами цял червей! – обаждаха се други и бързаха да купуват останалите петлета. И скоро върху широкия тезгях остана да стърчи само малкото смачкано петле. Никой не пожела да го купи. То стоеше на единствения си дървен крак и сърцето му се свиваше от мъка. Защото малкото смешно петле имаше сърце. Бог беше дарил другите с хубост, а нему даде само мъничко добро сърце. То виждаше още засмените лица на децата, които отнасяха неговите хубави братя, и тежко въздъхна:

– Няма ли и аз да зарадвам някого? Защо тогава съм се явило на света?

Падна нощта. Панаирът опустя. Заръмя дъжд. Старият майстор

взе да затваря дюкянчето. Сърцето на малкото петле още по-силно се сви: значи, свърши се! Него, наистина, никой го не ще!... Изеднаж петлето усети, че нещо меко и пухкаво се долепи до гърба му. Веднага се издигна и понесе из въздуха – вън от дюкяна, над покрива, над града. Петлето разбра и примря от радост: бяха му поникнали крила – истински крила. Сега то хвърчеше над града. А над ухото му някой пошепна:

– Ще кацнеш там, дето чуеш, че те извикат!...

Ф-р-р-р! Хвърчеше над малките къщи с осветени прозорчета захарното петле и надничаше навсякъде. Какво ли не видя то през тая нощ! Наредени трапези с весели дечурлига, малки креватчета с кукли до възглавниците, купища играчки, разхвърляни из топлите стаи. Ала не чу никой да го позове – и хвърчеше по-нататък. Но когато минаваше над тъмната уличка покрай града, стори му се, че някой го извика:

– Ела! Ела при мене!

И заедно с мокрия вятър малкото захарно петле се вмъкна през счупения прозорец на схлупена обущарница. Ръждиво газениче мъждукаше на средата. В къта лежеше малко чираче и гореше в треска.

Ф-р-р-р! Тупна петлето до главата на болното дете. То отвори очи – изеднаж цяло светна от радост.

– Моето петленце! Моето петленце! – прошепна то и простря ръце да го пипне. Хем същото! Същото – дето днес го гледах и нямах пари да си го купя!

Малкото петле примираше от щастие. Най-после и то можà да зарадва някого. Но детето не смееше да го хване – от страх да го не счупи, не смееше да го доближи до устата си – от страх да не загуби богатството си. А страничките му побеляваха от треската. Устните му се напукваха, ненаквасени. Петлето разбра, че детето не ще посмее да го досегне и да разкваси уста с неговата приятно-кисела сладост. Малкото му щастливо сърце изеднаж се изпълни с такава обич към чирачето, че не можà да издържи повече. Чу се малък трясък – и грозното захарно петле стана на няколко парчета. А детето вече бълнуваше, унесено от треската и от радост. Без да се помни,

то смучеше късчетата от счупеното захарно петле. И на заранта бучичките му бяха бодри и заруменели от кръвта на червеното смешно петле.

– Спиш ли?... Спиш ли?... Спиш ли?... – подсмихна се щурчето.

– Слушай! – разтри сънено очи Ванката. – Май не ми се вярва мене това... за петлето.

– Тъй ли?... – засмя се щурчето. – Кри-кри, кри-кри, спи-спи... Щом има щурчета да разправят – защо да няма и такива петлета?... Кри-кри, кри-кри, кри-кри...

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 3

СРЕЩУ КОЛЕДА

На полянката сред гората се срещнаха Вълчо, Кума Лиса и Заю.

– Как е, куме, хапна ли си нещо? – попита Лиса.

– Лошо, кумице, лошо! Стомахът ми залепна о ребрата. Две недели ходя като замаян. Да прощаваш, кумице, ама като те гледам – ще ми се да почна откъм шията да те хрускам...

– Не думай, куме! – отвърнала Лиса. – Не съгрешавай, роднини сме. И аз съм гладна, ала на роднина не посягам. Пък и стара съм вече – жилаво ми е месото. Виж, Зайко е младичък. От него и аз бих си куснала.

Заю погледна уплашено към двамата и се приготви да бяга.

– Не бой се, не бой се! – засмя се Лиса. – Шегувам се. Защо ще се ядем един други, като има леснотия. Чуйте сега какво съм измислила. Ако ме слушате, тая нощ ще си хапнем царски.

И тя им пошепна нещо на ушите. Те кимнаха глави и се ухилиха. Щом падна нощта, Лиса им метна по един ямурлук, нахлупиха качулки и тримата се спуснаха към село.

Беше Коледна нощ. Камбаната биеше. Прозорчетата светеха. От всеки комин се носеше миризма на коледни гостби.

Дружината тръгна из уличките. Лиса спря пред една врата и почука.

– Кой хлопа? – попитаха отвътре.

– Коледари, – отвърнаха троицата.

– А-а, влезте, влезте, момчета! – отвори портата стопанинът и ги покани. Тъкмо се върнахме от черква и сядаме на трапезата. Влезте да ни коледувате!

В одаята беше сложена дълга трапеза, отрупана с прасето, кокошки, кървавица, баница, зеле и паница с вино. Цялата челяд на стопанина – синове, снахи, внуци – се беше наредила. Гостите се завиха по-добре в ямурлуците, влязоха в одаята и се изправиха до вратата. Вълчо облиза устни. Заю изви очи към ъгъла, дете бяха струпани няколко зелки и моркови. Само Лиса се правеше, че не вижда нищо, но вече бе преброила кокошките.

– Хайде! – извика тя.

И тримата подеха:

Тръгнаха са три овчаря,
три овчаря, три другаря –
коледо-коледо-ле,
Лисю, Баю и Вълчан
и ви носят армаган, –
коледо-коледе ле!

– Да сте живи, добри хора! – извика стопанинът. – Ами декаш-ни сте и отде идете сега?

– Далечни сме ние – от Лъжи-град, – отвърна Лиса. – Оттам са и армаганите.

– Не съм го чувал, – каза стопанинът. Вярно, далече трябва да е. Дружината продължи песента:

Носят тримата овчари
хубави, безценни дари –
коледо-коледе-ле –
всекому един кожух
мек и топъл, като пух –
коледо-коледо-ле!

– Бре, жена, дай да нагостим коледарите! – викна домакинът. – Елате де, седнете при нас!

– Да си жив, стопанино! – отговори Лиса. – Ние не сме при-дирчиви. И малко ни стига: на другаря – от зеле листенца, на дру-гия – прасешки краченца, а на мене – кокоши криленца!

– Ами де ви са армаганите? – попита домакинът. – Я да ги ви-дим!...

– Тежки са, цяла кола носим, та ги оставихме в гората, на полян-ката, зад кухото дърво. Ала кожусите са ей като тия, нà – гледайте!

Вълчо извади опашката си, Лиса откри шията си, а Зайко си по-каза крачето.

– Аз ще си избира като тоя, – посочи стопанинът към Вълча.

– Аз пък искам такъв, – показа стопанката към Лиса. – А за внучките ей-такива – и посочи Зая.

– Чувате ли, момчета! – обърна се домакинът към синовете си.
– Утре рано ще отидете с гостите да донесете кожусите. А сега да ги нахраним хубаво, да се наспят добре, че са гладни и уморени.

Заранта стопанинът стана рано, ала тук коледари, там коледари – няма ги. Синовете му отидоха на полянката в гората. Там видяха вълчи, лисичи и заешки дири. Разбраха кои са били снощните гости и се засмяха.

– Нека ви е сладка гощавката, – казаха си те. – На Коледа човек и със звяра трябва да е добър. Ама колкото за кожусите – те са си наши. Ако не днес – утре, пак от вас ще ги вземем.

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 4

ЯЙЦАТА

– Кри-кри... кри-кри... – обади се щурчето. – Слушай, спиш ли вече?

Банката понадигна глава от леглото си.

– Май-май, готвех се. Какво има?... Имаш нещо да ми кажеш ли?

– Имам. Видя ли ги? – смигна щурчето и посочи към скрина.

Там, под кандилцето, до иконата на свети Николай, бяха сложени в панерче шарените великденски яйца.

– Виж ги, виж! Лъщят като стъклени. И се надуват чак до пръсване! – засмя се щурчето.

– Видях ги, – отвърна Ванката загрижено. – И тъкмо лежах и си мислех – кое ли е най-здро̀во, него да си взема утре...

– Чакай да ти кажа нещо, пък ти утре пак избирай, – подхвана щурчето. – Баба ти завчера цял ден се труди да ги нашари, а пък те вече две нощи се карат – кое е по-хубаво и по-здро̀во. И решиха тая нощ да си опитат силите. Ти само почакай да видиш как ще се сме-ем... кри-кри, кри-кри... Те съвсем забравиха, че преди да ги боядисат, всички бяха еднакви. То за туй, наистина, и петелът е крив. Той нали все големство гони. Цял месец подканяше кокошките: „Хайде, стягайте се! Великден иде, яйца трябва̀т. Всяка да гледа по-голямо и по-яко да снесе!“ – и те го слушаха, снасяха всеки ден. Надпреварваха се, кудкудякаха до Бога: „Мойто е по-голямо!... Мойто е още по-голямо!“. Една стара кокошка дори излъга. Открадна едно гъсче яйце и го показа като свое. И петлю, глупав, я похвали пред всичките... Кри-кри... – засмя се щурчето.

– Ами вярно ли е? – обади се Ванката.

– Как да не е вярно! – отвърна щурчето. – Аз нали имам брат на двора. Той ми каза. Само една младичка ярка, току-що пронесла, мъчила се, мъчила се – и най-после снесла едно яйчице, малко по-голямо от гълъбово. Дългнесто, остро, мъничко – за срам на другите. Насмалко не го изкълвали. Ей го там, в края, червено-то. Като го донесоха за боядисване, за всички имаше боя, шарени книжки, варак – само за него не остана нищо. И то, горкото, тъй му докривя от мъка и срам, че самò почервеня. Ала ти добре го

запомни! То има работа да върши. Ш-ш-т!... Чакай сега и гледай нататък!

Ванката потърка очи и се смая. Едно след друго от панерчето наизскачаха шарените яйца, на тънки, като конец крачка, с такива тънки ръце, разперени за бой, и се заразхождаха по скрина. Ето – заклати се зеленото и дебело гъсче яйце. След него тръгна моравото, след него – жълтото, ухилено до уши. После пъстрото бързо скочи, като палячо, и се завъртя. Най-подир важно-важно излезе варакосаното. Остана само малкото вътре. Излезлите се спогледаха всички и запретнаха ръце да се борят. Но преди да почнат, варакосаното надникна в панерчето и извика:

– А-а! Тоя и тук дошъл да ни срами! Я елате най-напред с него да се разправим, че после да гледаме нашата работа!

Всички замахаха ръце, хукнаха нататък. Но докле усетят – малкото грозно яйчице скочи от панерчето, блъсна в корема варакосаното, събори зеленото, свали качулката на пъстрото, плесна ухиленото лице на жълтото, а моравото самò падна от страх. Дигна се шум и крясък...

Някъде надалеч удари камбана. Друга наблизко отвърна. И свети Николай, който гледаше всичко това отгоре, не се стърпя и викна строго от иконата:

– Какво е това чудо? Нямате ли страх от Бога? Хората отиват на черква – Христос възкръсва, а пък вие кавги сте почнали! Я се прибирайте по-скоро в панера и се залепвайте, че срамота е утре да ви намерят на тоя ред!...

*

На другата вечер Ванката се наведе от леглото и попита тихичко:

– Слушай, тук ли си?...

– Тук-тук... – отвърна щурчето. – Е, как е? Кое яйце си избра?

– То се знае кое – малкото. Много съм ти благодарен. Надвих всички. Единайсет счупих – и пак здраво остана. Ще си го скрия за догодина. Ами на тебе какво да дам? Искам да ти подаря нещо. Вземи латерничката ми – ти обичаш да си посвирваш...

– Хе-хе! – засмя се щурчето. – Благодаря, благодаря. С чужда свирка аз не свиря. Имам си своя. Мене ми стига само, че има кой да ме слуша. Ха сега затвори очи да ти посвирия... Кри-кри, кри-кри, спи-спи...

Детска радост, г. XII (1926 – 1927), кн. 7

Иван Василев

Иван Василев Гайдаров (с. Снежина, Варненска обл., 2.10.1909 – София, 18.04.1969). Завършва средно педагогическо училище в Казанлък. След дипломирането си на 19-годишна възраст започва да работи като учител в селата Комарево и Манастир, Провадийско и в град Каварна (1928 – 1946). В периода 1946 – 1957 е редактор в Радио София, а в периода 1958 – 1969 е редактор и заместник главен редактор в детското списание „Славейче“. Първото му стихотворение е публикувано в детския вестник „Трезво дете“. Сътрудничи на детските списания „Светулка“, „Детска радост“, „Другарче“. Автор е на над 30 книги, предимно с произведения за деца и юноши. Най-известни са повестите му „Агликина поляна“ (1962), „Стоил войвода“ (1966), „Снежина“ (1972), сборниците с разкази „Народни отмъстител“ (1967) и „Хайдушки разкази“ (1971). Член е на СБП. Сред книгите му за деца и юноши са още „Празник“ (стихове, 1934), „Равнината пее“ (стихове, 1935), „Ледовете пука“ (стихове, 1940), „Белият орел“ (повест, 1942), „Балканджи Йово“ (драма, 1946), „Палачор. Партизанска поема“ (1949), „Ниви без синури“ (разкази, 1952), „Хайдушка жетва“ (разкази, 1956), „Юнак над юнаци“ (стихотворения, 1957), „Зайчето“ (1957), „Бялата кошара“ (разкази за деца, 1958), „Зоологическа градина“ (1958) – с Атанас Душков, „Лакомници. Весела история в стихове“ (1959), „Добринна чешма“ (разкази, 1960), „Марковата служба“ (разказ, 1960), „Дъждовен облак“ (разкази, 1961), „Мечтата на Динката“ (разкази, 1961), „Агликина поляна“ (повест, 1962), „Весела гостенка“ (стихове, 1962), „Драгойчо“ (разказ, 1962), „Приключенията на Облизан“ (разкази, 1962), „Гъдуларчо и Звънчо“ (разказ, 1963), „Къде ходиха босите крачета“ (поемка, 1964),

„Чудното кладенче“ (повест, 1964), „Горски дом“ (поемка, 1965), „Есенна огърлица“ (стихове, 1965), „Пиринченото звънче. Разкази за моето детство“ (1965), „Кой за какво пее“ (стихове, 1966), „Случка в гората“ (разказ, 1966), „Стоил войвода“ (повест, 1966), „Народни отмъстителни“ (разкази, 1967), „Разбита вълна“ (роман за юноши, 1967), „Султанът на дивата гора“ (роман, 1967), „Къщичка под Витоша“ (повест, 1968), „Шипченски вятър“ (повест за деца, 1968), „Петлето виновно“ (разказ, 1968), „Малкият учител. Разкази за детството на Г. Димитров“ (1969), „Горски ягоди“ (повест в две части, 1969), „Как разговарят облаците. Малки разкази“ (1969) и др.

ЗИМНА ПРИКАЗКА

Над селото пада пухкав сняг,
а децата лудо тичат пак,
обикалят двора и без ред
блъскат се във трънения плет –
и ловят снежинките с уста...
Падат, стават, тъй до вечерта!
А комините намятат пак,
както лани рунтав бял калпак
и запушват с дяволски лули...
Сняг вали, вали, вали...
Побеляха къщи и нивя,
спи на топло родната земя.
А като прекрасен детски сън
разпиля се весел, бистър звън
и на чудна, приказна шейна
към неznайна, слънчева страна
тръгват и дървета, и къщя...
Над селото падна вечерта!

Детска радост, г. XXXII (1946 – 1947), кн. 3

Христо Радевски

Христо Василев Радевски (с. Белиш, Ловешка обл., 10.10.1903 – София, 15.02.1996). Учи в Троян, завършва гимназия в Ловеч (1922), следва романска филология в Софийския университет (1924 – 1925). Активен участник в левия печат от 30-те и 40-те години. След 1944 е редактор на културния отдел на в. „Работническо дело“ (1944), главен редактор на в. „Литературен фронт“ (1945), културен съветник в Българското посолство в Москва (1945 – 1948), главен секретар на СБП (1949 – 1958), главен редактор на сп. „Септември“ (1958 – 1963). Народен представител във Второто, Третото и Четвъртото народно събрание.

Радевски създава творби в различни жанрове – поезия, публицистика, хумор, сатира, мемоаристика, стихове за деца. Сред книгите му за деца и юноши са „Събко-Зъбко“ (1938), „Фокусите на Ян Боян. Книга за чудесата“ (стихове, 1938), „Мечтател. Стихове за юноши“ (1941), „Наопаки“ (стихове за деца, 1943), „Смелчаци. Избрани стихове за деца и юноши“ (1951), „Китна родина“ (стихотворения, 1962), „Стана весело“ (стихотворения, 1965), „Весела книжка“ (стихотворения, 1967), „Дванадесетте братя. Книжка календарче“ (1968), „Оттука почва обичта“ (стихотворения, 1970), „Одумки“ (стихотворения, 1975), „Въдичари. За ранна училищна възраст“ (разказ, 1975), „Сбъднат сын. Стихотворения за деца“ (1976), „Доктор. Рисунки и стихове за деца“ (1989).

АЗ НА ЦИРК БЯХ

Аз на цирк бях она ден,
цирк „Обединение“.
Гледах смаян, възхитен
чудно представление.

Най-напред шаранът млад
с викове представи ни
цирковия весел свят –
майстори прославени!

После нещо профуча,
страшно изтопурка там: –
триста километра в час
мина костенурката.

Виж комарът, виж герой,
с мускули засрами ни:
чуши на гръдта си той
воденични камъни.

Ето с крясъци и вой,
както бива в лудница,
заякът надви в двубой
цяла вълча глутница!

После – музикална част –
свраката с магарето:
тя подкара с нисък глас,
тънката удари то.

А шопарът – друс-друс –
тропна пред народа там
ръченица с плам и вкус,
ситна и по модата...

Бре, че хубав весел цирк
с номера подбирани!
Смях и веселби безспир –
смей се до примиране!

Препоръчвам го и вам,
и на ваште близките.
Три години след това
има да се кискате!

Детска радост, г. XXV (1939 – 1940), кн. 2

Асен Босев

Асен Иванов Босев (с. Руска Бяла, Монтанска обл., 22.11.1913 – София, 24.04.1997). Учи гимназия във Враца, завършва педагогическо училище в Берковица (1932), с допълнителна матура се дипломира и в полукласическата гимназия във Враца (1935). От 1932 до 1936 учителства в родния си край. От 1937 живее в София. През 1938 завършва дипломация в Свободния университет, а през 1948 – и право в Софийския университет. Сътрудничи на в. „Заря“ и на детските издания „Росица“, „Детски глас“, „Светулка“, „Детска радост“. Босев е един от основателите на в. „Септемврийче“. Инициатор на основаването на Дом на литературата за деца и юноши и пръв негов директор. Един от основателите и пръв председател (1972 – 1990) на българската секция към Международния съвет на детската книга (IBBY) и два поредни мандата (1976 – 1980) е член на Изпълнителния му комитет. Асен Босев е един от най-плодовитите писатели за деца. Първите му стихотворни творби се появяват след 1923 и в началото на 30-те години в сп. „Светулка“, когато там публикуват и писатели от най-младото поколение с леви убеждения. Сътрудничи на 19 детски издания до 1944. Сред книгите му за деца и юноши са „Пет врабчета журналисти. Стихове за деца и юноши“ (1942), „Мики и Кики около света. Илюстрирана приказка за деца“ (1942), „Грите немирни патета. Илюстрирана приказка за деца“ (1942), „Храброто козле Бечо. Илюстрирана приказка за деца“ (1942), „Малкият Ботев“ (1943), „Стрина Ганка софийнка. Весела поема за деца“ (1943), „Котенца и зайчета другари. Илюстрирана приказка за деца“ (1943), „Гошо почна да разбира. Поема за деца“ (1943), „Воденичарската дъщеря: Брън-Брън. Немска приказка“ (1944), „Тук радио „Славей“ (1944),

„Нови приятели. Поеми за деца и юноши“ (1945), „Ванко забраванко. Стихове“ (1945), „Септемврийчета. Поема“ (1946), „Весели жетвари. Поема за деца“ (1946), „Строители да станем. Избрани поеми за деца и юноши“ (1947), „Това е то социализъм. Поема за юноши“ (1948), „Три весели поеми. Стихове за деца“ (1948), „Село Цветна светна. Поема“ (1948), „Шестица и звездица“ (стихове за деца, 1949), „Пионерска радост. Стихотворения и поеми“ (1952), „Не правете като тях да не станете за смях. Весели стихове за деца и юноши“ (1953), „От сърце благодаря“ (стихове за деца, 1955), „За вас, деца. Избрани стихотворения и поеми“ (1955), „Пакостникът Панко“ (поеми, 1957), „Приказки, гатанки, весели истории“ (1957), „Речено-сторено. Стихове за деца“ (1957), „Весели другари. Избрани стихотворения, приказки и гатанки“ (1958), „Мешко-Смешко. Поема“ (1959), „Чудо нечувано. Стихове, приказки, гатанки, хумор“ (1959), „Бранимир юнак. Пиеса приказка“ (1960), „Кирчо пред съда. Поема за деца“ (1960), „Книжка-ракета“ (занималки, 1960), „Кой с какво се слави. Стихове за деца и юноши“ (1960), „Летка-петилетка. Поема“ (1960), „Мимето“ (разказ в стихове, 1961), „Учен Петко“ (поема, 1962), „Чеда на свободата. Стихове за деца и юноши“ (1964), „Шейничка с парашут. Стихотворения“ (1964), „Цветя за Октомври. Стихотворения за пионери“ (1967), „Светът в приказки“ (1967), „Пакоствред и П.К.5. Пиеса за деца и юноши“ (1968), „Истории славни и случки забавни. Весели стихове“ (1969), „Ние, вие, те. Стихотворения за деца“ (1971), „Храброто козле“ (приказки, 1971), „Приключения с Григори“ (1972), „Какво ли става тук? Стихотворения за деца“ (1974), „Няма веч. Поемка“ (1975), „Скок-подскок. Стихотворения“ (1976), „Да сте весели, засмени. Приказки и закачки“ (1977), „С мене по света. Стихове за деца и юноши“ (1977), „Батко Радко“ (проза за деца, 1978), „Една торбичка смешки. Приказки, шеги, закачки“ (1979), „Да и не. Стихове за пионери“ (1980), „99 гатанки и още нещо. Занимания за деца“ (1980), „Какво се случува. Стихове за деца“ (1982), „Изненади. Стихове за деца“ (1983), „Роман за малките“ (1983), „Кой на що се радва. Стихове за малките“ (1984), „Пламъчета сини и червени. Стихове за вас, другарчета, пионери и чавдарче-

та“ (1984), „Питай, дядо, ще отгатна. Гатанки с отгатки“ (1985), „Да си капнеш от смях. Весели стихове“ (стихове за деца, 1986), „С перо и боички – забавно за всички“ (занималки, 1986), „Няма вече. Поемка: За предучилищна възраст“ (1987), „Гледки ненагледни. Стихове за деца“ (1989), „Мимето. Весела история. Поема за начална училищна възраст“ (1989), „Гатанки, премятанки и занималки“ (1996), „Добър ден и Ясемахай. Стихове за деца“ (1996) и др.

БЪЛГАРСКО ХОРО

I

На баира –
сред Балкана,

свирка свири
и ни кани:

– Я елате
от селата,

от селата
и полята

балканджийче –
кавалджийче,

северняче –
най-юначе,

добруджанче
с джамаданче,

западняче
със калпаче,

македонче
с врано конче

и тракийче
луд гидийче!

Я хванете
си ръцете,

па люшнете
си хорцето

и запейте
вий честити,

разлюлейте
планините!

II

Тичат волни
и доволни –

балканджийче –
кавалджийче,

северняче –
най-юначе,

добруджанче
с джамаданче,

западняче
със калпаче,

македонче
с врано конче

и тракийче
луд гидийче!

Па запяха,
заиграха

бодри сити
и честити...

ИГРАТА

Най-хубавото от сп. „Светулка“ (1904 – 1947) и сп. „Детска радост“
(1910 – 1947)

Българска
Първо издание

Съставители и редактори

*Александра Антонова, Боряна Владимирова,
Огняна Георгиева-Тенева, Петър Михайлов,
Росица Чернокожева, Таня Казанджиева*

Научни рецензенти

*проф. д-р Младен Енчев
доц. д-р Елена Азманова-Рударска
д-р Ана Атанасова*

Художник *Стела Славова*

Дизайн на книжното тяло *Стела Славова*

Формат 60x90/16

Печатни коли 16,25

Тираж 50

Институт за литература – БАН
Издателски център „Боян Пенев“

e-mail: director@ilit.bas.bg

<http://www.ilit.bas.bg>

www.ilitizda.com

ilitizda@yahoo.com

Печат „Дайрект Сървисиз“ ООД